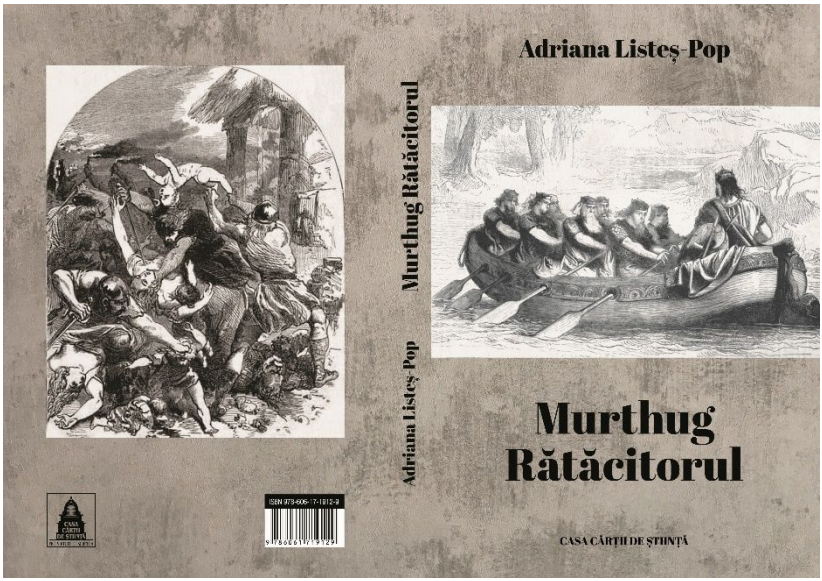

Adriana Dana Listeș-Pop

MURTHUG RĂTĂCITORUL

Adriana Dana Listeș Pop este absolventă a Facultății de Litere, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca. În 2015, a devenit doctor în filologie la aceeași facultate, cu o teză despre opera lui Ioan Petru Culianu. Autoarea a semnat următoarele volume:
2007: ***Clujeni carismatici***, editura Eikon, volum de interviuri cu personalități clujene, dizertație de masterat pentru Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, Departamentul de Jurnalism și Media Digitală, UBB Cluj-Napoca.
2015: ***Introducere în opera lui Ioan Petru Culianu. Sistemul de gândire***, prefațat de profesor doctor Peter Gross, teză de doctorat, Facultatea de Litere, UBB, editura Casa Cărții de Știință, lucrare distinsă cu premiul pentru critică literară în cadrul Anului editorial clujean 2015.
2016: ***Transtextualitate și liminalitate în proza lui Ioan Petru Culianu***, volum de critică literară, editura Casa Cărții de Știință.
2016: ***Tongues of Flames and Other Stories***, volum de povestiri în limba engleză, editura Casa Cărții de Știință.
2016: ***Silvestris Animaliterra and Carton Mazeotopia***, volum de povestiri în limba engleză, editura Casa Cărții de Știință.
2019: ***Recuminiirea pământului***, povestiri fantastice, editura Casa Cărții de Știință.
2020: ***Ulpila***, roman istoric, editura Casa Cărții de Știință.

Adriana Dana Listeș-Pop

MURTHUG RĂTĂCITORUL

roman istoric

vol. I

Casa Cărții de Știință
Cluj-Napoca, 2021

© Adriana Dana Listeș-Pop

Ilustrație coperta I: *Edgar cel Pașnic dus în josul râului de către cei opt prinți vasali* (Edgar the Pacific Being Rowed Down the River by Eight Tributary Princes), *Casell's Illustrated History of England*, pagina 37.

Ilustrație coperta IV: *Moartea Gunhildei*, (The Death of Gunhilde, the sister of King Sweyn murdered in the General Massacre of the Danes by the Saxons, AD 1002, on the Eve of St. Brice), *Casell's Illustrated History of England*, pagina 49.

Sursa imaginilor – *Cassell's Illustrated History of England*, new and revised edition, continued to the end of 1873, volume I, *From the Earliest Period to the Reign of Edward the Fourth*, Cassell Petter & Galpin, London, Paris and New York.

Majoritatea toponimelor și antroponimelor sunt preluate din *Cronica Anglo-Saxonă, Domsday Book*, Poemul *Rătăcitorul* (*The Wanderer*) și *Manualul de construire a toponimelor englezești* (*The Handbook of English Place Names Construction* by Sara L. Uckelman, 2014). Restul explicațiilor sunt date în notele de subsol. Prescurtări**:** D.B. – Domsday Book; C.A.S. – Cronica Anglo-Saxonă; H.E.P.N.C. – Handbook of English Place Names Construction.

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României.
ISBN: 978-606-17-1912-9

Coperta: Gabriel Hutera
Tehnoredactare computerizată: Alexandra Blendea

Casa Cărții de Știință
400129 Cluj-Napoca; B-dul Eroilor, nr. 6-8
Tel./fax: 0264-431920
www.casacartii.ro; e-mail: editura@casacartii.ro

Un adab a lui Nergal pentru Šu-ilăšu (Šu-ilăšu A), 39-53. „Stăpânul lumii subpământene, cel iute la faptă, a cărui mânie înspăimântătoare îi lovește pe cei răi, Nergal, cel ce zdrobește cu o singură mână, cel care chinuiește pe cei neascultători, pe cei puternici, teroarea înfricoșătoare a Țării, Domn și erou lăudat, urmaș uns de Nunamnir! Nergal, care stropește cu apă rece inima mâniată a lui Enlil, mare Domn! Nergal, gata de luptă, deasupra tuturor cu capul sus, Domn care îi învinge pe toți cei răi ca un leu..., nedorind să se întoarcă la pivotul ușii! Nergal, marele năvod de luptă pentru răufăcători, ce prinde toți dușmanii! Războinicule, ești o furtună mare și furioasă azvarlită asupra țării care nu ascultă de tatăl tău! Nergal, groaza cetăților zidite și a așezărilor când stai în calea ta ca un taur sălbatic, lovindu-le cu coarnele tale mari! Nergal, le-ai dărâmat zidăria de parcă ar fi fost pleavă în vânt. Când îți ridici fața infuriată, nimeni nu îndrăznește să se uite la ea. Când ai... în Țara... printre popoare, Nergal, le verși sângele pe wadis ca ploaia. Tu arunci durerea asupra popoarelor ticăloșite și le iei viețile tuturor". *Un adab către Nergal pentru Šu-ilīću (Šu-ilīću A)*,Sumer, circa 2000 î.Hr.

CAPITOLUL I.
ARDAL

Corabia plutea pe apele învolburate ale Mării Vesterhavet,[1] spintecând coama spumoasă a valurilor. Opt bărbați îndârjiți vâsleau cu rândul, doi câte doi, Murthug stând la cârmă. Coasta Ardalului[2] rămase de mult în urmă, dar lui Murthug Neladaltu i se părea că încă o vede în spatele lui, veghind nemișcată. Nu știa dacă e o iluzie creată de Necurat ori de Dumnezeul părinților săi, dar simțea tărâmul acesta adânc zidit în el, oriunde s-ar afla. Putea să meargă și la capătul pământului, între semințiile dintre cele mai sălbatice și mâncătoare de semeni, că cețurile Laerdalului[3] nu-l părăseau niciodată. Neamurile lui se trăgeau din părțile Ovre Ardal[4] la poalele muntelui scăldat de lacul Ardalsvatnet, unde se vorbește din vremuri îndepărtate că s-ar fi așezat primii Laerdali veniți de pe lângă frumos curgătoarea Dunore[5].

---

[1] Marea Nordului.

[2] Localitate din Norvegia.

[3] Norvegia, regiune.

[4] Norvegia, regiune.

[5] Cronica Anglo-Saxonă – ðunore, Đunore („Ermenred gestrynde twegen sunu. þa syððan wurðan gemartirode of Đunore”, 640 A.D).

Unii îi spuneau Donarie, Dunare, Danubie sau Istru, Elis, Elix ori Adunai, numiri felurite înecate în hăul fără fund al timpului. Deasupra Dunorei se afla un ținut roditor luminat de razele soarelui, cu piscurile mărețe pierdute în nouri. Acești munți erau ticsiți cu aur, argint și fier pentru făurit săbii, paloșe și scuturi din belșug. Dunorea era pe vremuri o mare și puternică zeiță căreia i se închinau zece seminții de pe tot atâtea ținuturi străbătute de undele sale albastre, dătătoare de viață. Îi spusese o bătrână din sat că oamenii trăiau pe acele meleaguri de pe vremea când tot pământul fusese acoperit de ape, potopit fiind de mânia lui Dumnezeu față de seminția omenească făcătoare de rău, ce se înmulțise peste măsură. Mulți și flămânzi, s-au învrăjbit în războaie, furându-și bucatele de la gură și căsăpindu-se între ei.

În țările străbătute de panglica Dunorei, belșugul era nemaivăzut. Acolo mioarele pășteau iarbă fragedă, laptele lor era gras și dulce, iar nenumăratele rotocoale de caș erau ținute în peșteri adânci, lungi și răcoroase. Lanurile de grâie creșteau mănoase, cu bobul greu și nimeni nu răbda foame. Acest loc purta numele de Ardal, după care Laerdalii și-au botezat pământurile lor reci, întunecoase, mlăștinoase, unde au găsit refugiu din calea dușmanilor necruțători. Amintirea mănosului Ardal adăpostit de cununa munților s-a păstrat în cântece și povești purtate din gură în gură, peste veacuri. Din când în când, câțiva fugari răzbăteau încoace de prin acele locuri îndepărtate, aducând vești despre ticăloșiile păgânilor cuibăriți pe acele meleaguri.

Gândul lui Murthug Neladaltu era să se întoarcă în pământul strămoșilor lui, acolo unde mierea era dulce, laptele curgea spumos în șiștar, vara era verde și fierbinte, toamna roditoare, primăvara înflorată și iarna albă sub covorul de nea. Se săturase de ghețuri nesfârșite, întuneric și mlaștini. Dar pentru a se întoarce, trebuia să agonisească avere și să adune o ceată de luptători neînfricați cu care să poată trece prin primejdiile drumului. Cel mai la îndemână îi era să navigheze pe mare și să prăduiască prin ținuturile zăpezilor plutitoare. Acolo se adunaseră seminții felurite, fugite din calea barbarilor veniți de dincolo de Susdalia[6] ori cine știe de pe unde.

Corabia se îndrepta spre Stavanger[7], unde urma să aibă loc o mare întrecere între bărbații ținutului. Răsplata nu era mâna unei gingașe domnițe, nici inima ei, ci ocolnicul[8] ce ducea spre o mare comoară, mult râvnită de toți vitejii. Au tras în port lăsând câțiva fârtați de pază, iar Murthug cu ceilalți s-au dus să-și măsoare puterile cu luptătorii locurilor.

O mulțime de flăcăi s-au adunat pe un tăpșan ierbos să se ia la întrecere. Era o hărmălaie de nedescris, cu strigăte, icnete și urlete. Se împingeau unii într-alții, lovindu-se cu sete. După o vreme, rămăseseră numai câțiva în picioare. Bețivii, nevolnicii și netoții căzuseră la pământ, fiind trași la o parte, claie peste grămadă, să se facă loc. Atunci intră și Murthug

---

[6] Rusia.

[7] Oraș norvegian.

[8] Hartă.

între ei, n-avea rost să se arunce în luptă până acum, pierzând vremea de pomană cu bicisnici și neputincioși fără minte. Nu prea mai rămăseseră bărbați de nădejde prin țară, cei mai mulți navigând pe mări în căutare de prăzi ușoare.

Cum l-au văzut că vine, l-au înconjurat. Era o bandă de zdrențăroși bărboși adunați de pe drumuri. Se luptau să prindă un pic de răsplată și glorie, cu care să se laude și să poată jefui drumeții care se avântă în codrii. Dar Murthug știa cu cine are de-a face. Se prefăcu că se lasă lovit dintr-o parte de o ghioagă cioturoasă, se azvârli la pământ și-l prinse pe căpetenia tâlharilor de picior, trăgându-l în țărână. Îi zvârli praf în ochi, îi trase cu sete un picior în gură și-i luă sabia. Ceilalți au încremenit văzându-și șeful gemând jos, cu dinții rupți și gura șiroindu-i de sânge.

Doi merseră să-și ajute stăpânul, iar trei dintre ei se aruncară asupra lui Murthug. Războinicul îi aștepta liniștit. Când erau lângă el, a înfipt sabia cu putere în pământ, s-a urcat pe marginile ei late și de acolo s-a azvârlit în spate, dându-se peste cap, lovind cu picioarele în cei trei atacatori. Îi lovea din toate părțile cu putere înzecită de ură aprigă, mistuitoare. Buimăciți, hoții nu știau ce se petrece, trezindu-se și ei la pământ în câteva clipe. Cei ce priveau se porniră pe urale. Toți se bucurau că tâlharii fuseseră puși la pământ, așa cum meritau. Terorizau toate satele din jur cu răutatea și cruzimea lor. Văzându-l cum izbește cu picioarele, oamenii locului l-au botezat pe viteazul Murthug „Mârțoaga turbată” și nu s-au mai oprit din urale.

Fiind înalt, bine făcut și tare în brațe, i-a dovedit pe toți. Câțiva picuri de sânge alunecau pe chip în jos, scurgându-se din tâmplă pe barba neagră, unde fusese izbit cu ghioaga de un roșcovan burtos, pe jumătate pleșuv. L-a lovit cu pumnul în creștetul capului, trântindu-l la pământ, de unde nu s-a mai mișcat. Un flăcău subțirel sări iute, îl apucă pe roșcovan de părul ce-l mai avea și-i tăie gâtlejul cu pumnalul.

– Mi-o siluit sora, nemernicul ăsta, apoi o gâtuit-o și-o aruncat-o în șanț. Acu i-am venit de hac, se bucură băiatul.

Era temuta ceată de hoți a lui Utermere cel cumplit, poreclit Opt Dragoni Negri. Prinzând curaj, au sărit toți bărbații și i-au măcelărit până la unul. Murthug se șterse cu mâna pe față, suflând în liniște. Se uita la ticăloșii ce horcăiau în iarba prăfuită. Acum vedeau și ei cum e să fii tăiat fără milă. În cele din urmă, s-a făcut dreptate. Un călugăr râmean înveșmântat într-o pelerină lungă, de iută înnegrită de funingine, cu barbă lungă, bălană, îi înmânase răsplata mult râvnită, menindu-i de bine. Desfăcu ocolnicul cu mișcări grăbite. Era odorul mult râvnit de toți războinicii, cel cu balaurul și dragonul cu două capete. Ochii verzui ai lui Murthug s-au aprins de vise și năzuințe nebănuite, făcându-l să-i fiarbă sângele în vine. Nu mai avea tihnă, trebuia să-și adune o mână de războinici tari și neînfricați cu care să ajungă la mult râvnitul tărâm al Umbrelor Înnourate. Călugărul îl privea sfredelitor cu oțelul ascuțit al ochilor, părând că-i citește gândurile. I le aprobă cu o clipire a pleoapelor și-l binecuvântă, scoborându-și mâna de sus în jos și de la dreapta la stânga.

– Binecuvântat fie Domnul Dumnezeu în veacul veacului, amin. Fiule, asta ți-i menirea. Ți-ai câștigat-o cu prețul sângelui. Domnul te va povățui și te va îndruma în calea ta, de nimic să nu-ți fie frică.

– Mulțumim dumitale, părinte. N-am astâmpăr și de-abia aștept să mă duc unde mă poartă Domnul, să mă pot întoarce din nou acasă.

– Unde-i casa ta, fiule?

– Unde Dunorea udă țărna pământului, în Cununa Munților Înalți, părinte.

– Asta e tare departe, fiule, de acolo mă trag și io.

– De pe tărâmul donarienilor? întrebă Murthug cercetându-l cu luate aminte.

Ochii albaștri ai călugărului se adăposteau sub o pereche de sprâncene stufoase. Din părul strâns în coadă de cal sub cușmă se vedeau șuvițe bălaie răzbătând din caierul dalb. Era înalt părintele și lat în umeri, cu palmele mari cât lopețile. De folos i-ar fi lui Murthug în peregrinările sale, o minte luminată arzând în trupul puternic de războinic.

– Ești voinic, părinte, întocmai ca un oștean.

– Da, fiule, așa creștem noi prin munți, înalți ca brazii. Ne mai deprindem și noi cu lupta înfruntându-ne cu lupul și cu ursul. Am ciobănit din copilărie până m-am găsit p-acia.

Tare i-ar fi plăcut lui Murthug să-i știe povestea călugărului. Se gândi cum să facă să-l ademenească în ceata sa.

– Părinte, îi fi având matale un nume. Mi-ar tihni să vii cu mine prin lume. Învârtindu-ne pe mări și oceane, om da odată și de meleagurile strămoșilor noștri.

– Mult aș vrea să mă întorc și io la casa neamurilor mele…

– Te prinzi să vii cu mine? În cel mult zece ani ne vedem acasă, cu oșteni cu care să ținem piept păgânilor.

– Mă prind, fiule. Știu eu ascunzișuri în creștetul muntelui, unde nu se găsește suflet de om. Acolo ne-om sălășlui și de nimica nu ne-om teme …

Amurgul se lăsa încet. Oamenii săi rămăseseră să beie și să-și petreacă fiecare cum voia. Cei doi se porniră spre sălașul lui Murthug din păduricea de pe dâmb. Își făcuse acolo o colibă din nuiele înconjurată de pari înverziți, unde nu putea fi dibuit de nimeni. Sub colibă, într-un colț acoperit de vatra de piatră a focului, săpase un cotlon ascuns, ce ducea către o odaie scobită în pământ. Acolo se culca noaptea când venea la Stavanger, fără frică. Din vorbă în vorbă, îl momi pe călugăr să-și spună numele.

– Și cum îți zice, sfinte?

– Tare ești curios, băiete.

– Păi cum ne-om înțelege dacă nu știu cum să te strig? Matale ce crezi?

– Ia, aci ai dreptate. Hmmm, oftă lung pustnicul. M-ai cam încolțit, Murthag. Am jurământ de tăcere asupra numelui. Ia stai oțâră să cuget, zise scărpinându-se în cap.

– Murthug, părinte, nu Murthag. Da bine-i și așa, dădu el din mână.

Murthug zâmbea molcom pe sub mustață văzându-l pe părintele încurcat în gânduri. Și avea dreptate, cum oare să înnopteze sub acoperișul lui și nici să nu știe cum îi zice? Dacă îi ia gâtul în timpul somnului? Nu era de glumă cu necunoscuții. Mai știi cine i l-o fi pus în cârcă? Vreunul de-i poartă pică pentru cine știe ce luptă. Câți oșteni hăcuise la viața lui, nici nu le mai știa șirul! Dar atâta i-a spus tatăl său cu limbă de moarte, să lase muierile și țâncii în viață. Parcă îl vedea aievea zăcând pe iarbă, cu sângele șiroindu-i din rană, spunându-i, icnind „Io-s pă ducă, fătu mneu. Da să nu uiți cât trăiești tu, de muieri și de coptii să nu te atingi, că-i mare păcat… mare… care te azvârle până-n fundu iadului…".

L-a îngropat după un dâmb, tot gândindu-se la menirea vieții ăsteia scurte și grele. Parcă n-are nici un rost, își zisese în gând, până își aminti de legenda Ardalului din cununa munților. Și astfel și-a găsit Murthug ținta vieții sale nimicnice. Asemenea gânduri îi treceau și călugărului prin minte. Își amintise cum se legase cu jurământ de taină asupra numelui pentru a se putea apăra de dușmani. Așa se cuvenea în cinul mânăstirii de care ținea. Câte nu văzuse și nu auzise în drumurile sale prin lumea largă, că o măturase pe toată ca pe un țol de lână bărnace[9]! Se chiti ce să facă, cum s-o scoată la capăt și într-o clipă se dumiri.

[9] Închis la culoare, regionalism.

– Mie îmi zice Cal Țugui. Vin de la Biertan de-i zic aurarii Britsderf, de lângă Worrajstie[10], dintr-o casă mare cu doișpe copii, tăți ciobani cântători din fluier și mari cioplitori în lemn…

– Cal Țugui? Da fain nume ai, părinte!

– Fain, fain... așa mi-o zâs tătâne-mi-o, fie iertat, că era șugubăț rău, ha, ha, ha, râse ușor. Pe frați i-o botezat Pană, Putină, Ciubăr, Parsailă, Tărcat, Șuhadacu, Lupan, Gălan, Sadu… Era de pomină când ne adunam la clacă.

– Chiar așa. Da să știi c-am auzit și nume șoade[11] ca Dibolu Fălos, Bou Hain, Măcăleandru, Bedeleu, Flutur și alte cele, de te aștepți să vezi lighioane, nu ființe omenești. Odată am întâlnit un bărbat pe care îl chema Baba, de m-a pufnit râsu.

– Aha. O fi de pe la Cârlibaba, de pe la noi. Da mai sunt și zdrahoni ascunși sub poale de muiere de care să te ferești. Cine știe!

– Ba, mai știi?

– Tătâne-mi-o era tare poznaș, ne-a crescut cum a putut, că mama s-a prăpădit de tânără, biata de ea. Multe zoale sunt pe capu femeii și pe toate le duce fără să crâcnească, amărâta. Lasă că pe-o soră a blagoslovit-o cu numele de Coțofana și pe alta Buruiana, că era să rămână bietele nemăritate…

---

[10] Orăștie

[11] Șod, caraghios, regionalism

– Cine bagă de samă numele, când muierea-i cuminte și bine făcută? Io n-aș băga de jină și n-aș face zâmbre. Da n-am io vreme de muieri cum nu stă apa.

– Numa să ajungem acasă că te-așez io la casa ta, așa cum se cuvine, cu bătătură, șură, gard și-o palmă de gredină[12] măcar. Numa de-om ajunge …

– Om ajunge, părinte, om ajunge, îi vedea tu c-om ajunge…

[12] Grădină, regionalism.

CAPITOLUL II.
BALAURUL

Ațipiră câteva ore și se ridicară în picioare, aveau de mers la corabie. Își găsi oamenii tolăniți pe fundul vasului, trăgând la aghioase, morți de beți. Era încă întuneric și cețurile atârnau greoaie, zdrențuind aerul rece, înghețat.

– Dormiți așa ca boii? Da musafiri n-ați avut? răcni Murthug înghiontindu-i cu furie.

– N-a îndrăznit nimeni, stăpâne, răspunse unul dintre ei, sărind cât e de lung.

– Hai, la drum, că ne apucă bătrânețile. Grijania voastră de nepricopsiți! răcni el, aprins de mânie.

Toți se apucară să se împingă și să se lovească cu pumnii și picioarele, încăierându-se ca și câinii pentru ciolan. Era o adunătură de flăcăi vânjoși, cu brațele călite de vâslit pe mări. Amețiți de somn, cu părul vâlvoi, mârâiau unul la altul, făcând care mai de care pe grozavul.

– Hei, hoooo, gata, handralăi netoți, ce v-a apucat? La vâsle, că vă ard de vă ia mama dracului! urlă Murthug cu ochii bulbucați, sprâncenele zburlite și pumnul încleștat ridicat spre ei.

Arăta cumplit și Cal Țugui se uită cu coada ochiului spre el. Era cam iute de mânie omul cu care se pusese la drum lung. Dar năravul rău se mai scoate câteodată și călugărul se gândi cum să facă să-l mai îmblânzească pe căpetenia corabiei.

Vasul se puse ușor în mișcare. Marea era liniștită și Murthug deschise ocolnicul. Văzu balaurul cel mic privind spre dragonul uriaș cu două capete. Balaurul avea o aripă rotunjită, ca de liliac, aruncată în spate. Era mai degrabă o șopârlă nemaipomenit de mare ce se înfrupta dintr-o broască uriașă. Dincolo de broască, un porc mistreț era lungit pe burtă, răpus, așteptând să fie devorat. Deasupra porcului, un șarpe cu cap de lup se încovoia măreț, avântat într-un salt spre dragonul cu două capete. Fiarele erau flămânde și-și căscau boturile dințoase, lacome, să sfâșie tot ce găseau. Picături de sânge cădeau pe ocolnic, lăsând o dâră roșie pe margine.

Ridică ochii și i se păru că are vedenii.

– Mă, da tu de unde-i apărut? iscodi el pe un flăcăuaș subțirel, cu o coamă de păr negru și barba scurtă.

– Din Stavanger, stăpâne.

– Și cum ai ajuns aci?

– Te-am văzut cum te-ai luptat și tare am vrut să mă tocmesc om la mneata.

– Hhhmmm, dacă ești viteaz, te primesc.

– Viteaz îs, cum nu, și io și văru-mio. Io i-am tăiat beregata roșcovanului ce o izbit cu ghioaga, adăugă el mândru.

– Brava, băiete, îmi amintesc. Și cum te cheamă?

– Murdac[1] m-o botezat muma. Păi cum să nu-l tai, că mni-o omorât sora după ce-o necinstit-o. Fiară sălbatică, merita să-i zdrobesc fiecare oscior!

---

[1] Domsday Book.

– Era mândră soră-ta?

– Mândră și evlavioasă, ca un înger. Gunhilde o chema, murmură flăcăul cu glasul tremurând, lăsând bărbia în piept.

– Ei, lasă, că le venim noi de hac la nemernicii ăștia lași. Și zâci că și vărut-o o vinit? Cheamă-l aci, să-l văd.

– Domhnall[2], cho-ogha[3], hai încoace, mă! strigă Murdac.

Un flăcău mai mărunțel, cu păr drept și barbă brună apăru, plecându-și capul în fața lui Murthug.

– Să trăiești stăpâne, mnie îmi zice lumea Domhnall. Mă trag din Illerup Adal[4]. Am venit să te slujesc cu credință.

– Tu de ce ai venit? Și ție ți-o siluit sora?

– Nu, Gunhild era muierea mea.

Tânărul tăcu și lăsă capul în jos, cuprins de tristețe.

– Bine, mă, numa să nu călcați în strâchini. Faceți numa ce vi să spune, înțelesu-m-ați?

– Da, stăpâne, nu ți-om ieși din cuvânt.

– No bine dară. Du-te de-ți vezi de treabă. Stuf[5]! răcni din adâncul pieptului.

– Da, stăpâne, veni repede Stuf.

---

[2] Nume galic scoțian, înseamnă Donald, din Proto-Celtică Dumno-ualos (world ruler).

[3] Verișor, în limba galică scoțiană..

[4] Localitate din Danemarca

[5] C.A.S.

Stuf era un bărbat înalt și spătos, cu barba lungă de culoarea câlților de lână și ochii înguști, mierii.

– Cum o ajuns ăștia aci, mă? Cine dracu-s ăștia?

– Ia, niște coptii, săracii de ei, vor să vadă și ei lumea. Îi cheamă Murdac și Domhnall. Or fi și ei de folos la drum că nu să dau înapoi de greu.

– No, atunci nu-i rău. Ia să-i urmărești ce nărav au.

–Da cum, stăpâne, tăt cu ochii pă ei stăm. Cică au neamuri prin părțile acelea de lume.

– Ne-or prinde bine atunci. Du-te la ale tale.

Stuf plecă și Murthug își ațintì iarăși ochii asupra ocolnicului. Își aminti basmul auzit de atâtea ori de la bătrâni în copilărie. Dragonul făcea prăpăd în lume, avându-și sălaș în adâncurile mărilor și oceanelor. Ieșea din mare și se arunca asupra satelor, sfărâmând totul în calea lui. După ce se sătura de prădut, se afunda înapoi în apele nesfârșite. Capul cel mare al dragonului se scălda în Marea Baltă[6], fiind chior de un ochi, acesta fiind scos de un mare viteaz[7] pe vremuri pentru a-l împiedica să vadă. Numai acel războinic dârz avusese curaj să-i țină piept balaurului, călare pe un cal zburător. Cu o sabie fermecată, tânărul reușise să-i străpungă un ochi din cel de-al doilea cap al dragonului. Sânge amestecat cu foc și pucioasă țâșni din găvanul ochiului mare cât un lac.

---

[6] Marea Baltică.

[7] Perseu.

Orbit de durere și de furie, dragonul mușcă din pământul oamenilor, rupându-l până la Zecin[8]. Urlând asurzitor, dragonul se afundă în ape să-și plângă durerea.

Dintr-o dată, s-au dezlănțuit stihiile. Cerul se întunecă de nori neguroși, iar corabia se legăna ca beată, zvârlită de vijelie în toate părțile. De veriga ce avânta prora spre cer atârna capul unui dragon cu clopoței, pentru a alunga duhurile rele ce sălășluiesc în adâncurile nevăzute ale mării. În orice clipă ar putea ieși să-i tragă pe fundul mării, să-i facă hrană pentru pești. Dar Murthug nu se pornise în lumea largă pentru a hrăni mărunții pești ai mărilor, el râvnea la cucerirea unor noi pământuri, la prăzi bogate și la rang înalt. Și, mai mult decât orice, râvnea să ajungă în țara străbunilor săi, pe tărâmul donarienilor. Multe pericole îi stăteau în cale, trimise de zei, demoni, oameni și animale. Îi era groază mai ales de sirenele ce i-au ademenit pe corăbierii lui Ulise și își pregătise hamuri de cai cu care să fie legat de catarg la apariția acestora. Murthug privea încruntat cerul înnorat, poruncind oamenilor să vâslească cu toată forța.

După ce câștigase întrecerea, câțiva flăcăi au vrut să treacă sub mâna sa, dornici să se îmbogățească peste mări. Erau convinși că ocolnicul fermecat îi va duce spre descoperirea comorii păzite de dragonul cu două capete. Murthug le-a spus să vină dis de dimineață în port, că-i primește. Doi dintre ei, Murdac și Domhnall, au stat pe lângă

[8] Szczecin, Polonia.

oamenii lui Murthug și s-au ținut după ei până la corabie. Acolo, s-au amestecat cu ceilalți, dându-le de băut și câte un codru de pâine cu slănină. S-au împrietenit cu ceilalți năieri de parcă se știau de când lumea. Dar corabia a și plecat înainte de căderea zorilor, lăsând de izbeliște alți doritori. Lui Murthug nu-i trebuiau iscoade, se ferea de ochi hulpavi, plătiți de boieri hapsâni.

Pânzele catargului fuseseră coborâte pentru a nu fi împinse de vijelie spre stânci ascuțite. Bărbile brune ale navigatorilor erau pline de sare și spumă de mare. Se porni să tune. Zdrucinând marea din temeliile ei adânci, fulgerele brăzdau cerul. Murmurând un cânt învățat de la mama sa, Murthug cerceta ocolnicul din piele de miel. Știa că trebuie să dea de o insulă pietroasă în sud-vest, dincolo de Francia, mergând drept înainte din Ogna. Pe ocolnic, botul primului cap al dragonului arunca trei dâre de flăcări înspre balaur, ca trei săgeți de foc, străpungându-i măruntaiele. Urmând acele sulițe de foc, Murthug trebuia să ajungă pe râul Abos, în ținutul Umbrelor Înnourate, unde trăiau pe vremuri Parișii. În timpurile mai de pe urmă, niște prăpădiți s-au aciuat pe-acolo, așa ziceau războinicii ce s-au întors victorioși cu multe prăzi bogate de pe urma cărora au huzurit ani de zile. Se duse către Cal Țugui ce se ruga într-un colț retras.

– Țugui, balauru și dragonu ăsta cu două capete ...

– Ce-i cu ele?

– Ce zice Dumnezeul tău despre asta, în cărțile înțelepților?

– Ehei, multe spune Domnul, fiule, dar oamenii nu pricep nimic de bezmetici ce sunt.

– Așa o fi, părinte. Da ia luminează-mă un pic, ca pe un netrebnic neștiutor de carte ce sunt.

– Un mare înțelept care a trăit pe vremea Cristosului scrise că, răpit întru Domnul fiind, i s-a arătat mare urgie.

– Și ce a văzut? întrebă Murthug, cu o sprânceană ridicată.

– A văzut o femeie în durerile facerii, văitându-se cu amar și jale și un balaur înspăimântător se arătase, așteptând să-i înghită pruncul.

– Și avea balaurul ăsta două capete?

– Avea șapte capete, Murthug.

– Hmmmm, șapte capete... murmură acesta. Și de ce voia să înghită pruncul? Era balaurul ăsta Satana ?

– Posibil, Murthug, ori o fi fost trimis de Satană să chinuiască neamul omenesc.

– Așa care va să zică, muierea în durerile facerii e neamu omenesc?

– Da, doar din femeie se naște lumea asta cât e de mare. Noi bărbații suntem ticăloși și răi, mari păcătoși. N-avem alt rost pe lume decât să ne batem între noi. Nu vezi tu ce rău îi pe pământ? Parcă am fi în iad, Doamne iartă-mă !

– E rău, tare rău. Și zici că-i vina noastră că-i rău?

– Păi a cui, Murthug? A cui? Nu vezi că bietele femei sunt neajutorate? Sunt siluite și apoi li se zmulg pruncii din brațe cu forța. Fie sunt zdrobiți de mici, fie sunt omorâți ca

bărbați pe câmpul de luptă. Asta nu-i o lume dreaptă, nu-i lumea lui Dumnezeu.

– Ai dreptate, Țugui, multe mai știi tu adunate de prin scoarțele înțelepților. Când om avea oțâră de răgaz să mă înveți și pe mine oleacă de carte, că bine mi-a prinde de-oi apuca bătrânețile.

– Cine are carte are parte, așa se zice pe la noi.

– Pe noi ne-o învățat numa cum să ne luptăm ca să ne apărăm viața. N-am avut vreme de învățătură și am rămas neștiutori și nemiloși.

Murthug își încreți fruntea. Privirea i se tulburase când înțelese că rostul adevărat al vieții era nu să te lupți cu semenii tăi, ci să cunoști adevărata înțelepciune. Multe sunt de știut și de învățat și el habar n-avea de nimic. Băsnuirile și cântecele bătrânești erau plăcute și bine înțelenite în mintea sa, dar nu știa nimic de zicerile sfinților.

– E bine să ne apărăm pe noi și pe cei dragi, dar Cristosul așa zice, că nu-i bine să fim răi unii cu alții.

– De bună samă că nu-i bine să fim răi, da așa ne găsim toți de când ne știm.

– Prea e războinică lumea asta și crudă. Se spintecă unii pe alții fără milă. Pe cât de mulți sunt omorâți, pe atâția tre să zămisleasscă bietele femei alții în locul lor.

– Și toți îs măcelăriți. Nu m-am gândit niciodată, dar grea soartă au săracele muieri.

– Grea soartă, grea, plină de lacrimi și durere.

– Așa o lăsat Dumnezeu, părinte?

– Dumnezeu, în marea sa înțelepciune și putere, a făcut lumea desăvârșită. Dar omu, omu s-o pervertit și-o întors lumea pe dos.

– Răi sunt oamenii, răi ca diavolii, mulți dintre ei. Omoară pruncu-n fașă pentru aur.

– Omului nu i-a plăcut în rai, că prea erau toate bune. Și diavolul, înciudat, l-a păcălit pe om, ademenindu-l în afara raiului. De atunci, trebe să-și agonisească pâinea cu sudoarea frunții. Dar mai grea soartă i-a fost hărăzită femeii, ei i-a fost sortit să plămădească copii în pântece și să-i aducă pe lume în mari chinuri. Măcar că a fost vina bărbatului pentru tot răul întâmplat, femeia duce greul. Bărbatul, în lașitatea lui nemăsurată, a dat vina pe femeie pentru toate. Dar la sfârșitul veacurilor se va face dreptate, Dumnezeu știe tot și pe toate le îndreaptă, iar miile de veacuri sunt clipe pentru Domnul nostru.

– Ehei, Cal Țugui, multe mai avem noi de tras până atunci... oftă Murthug.

– Da-i clar ca lumina zâlei că atunci când fomeia-i năcăjită, atunci toată lumea-i la rău.

– Cum adică?

– Adicătălea stă scris că atunci când muierea-i fericită, fără dureri și năcazuri, atunci toată lumea-i un rai, așa cum a fost la începuturi. Dacă femeia-i la greu, îi semn că suntem izgoniți din rai. Asta îi înțelepciune veche de la școala grecească, se cheamă deducțiune.

– Aha, care va să zâcă după muiere se-nvârte lumea, ca floarea după soare.

– Musai că așe tre să fie, așa stă scris. Zălogu îi soarta femeii – dacă ea iese din nenorociri, atunci și lumea să ridică cu ea. Pesemne așe o menit Dumnezeu la facerea lumii. N-a zis Dumnezeu că nu tre să muncim cu sudoarea frunții? Păi dacă ne uităm bine cu ochii cei ascunși ai minții, vedem că peste tot cresc ierburi de leac și de hrană și numa tre să le culegem. Ciuperci, poame pădurețe, rădăcini și câte și mai câte! Pești în ape și dobitoace în păduri sunt puhoi, numa să le săgetăm. Înțelegi?

– Pesemne c-o zici tu pe aia dreaptă. Că multe mai cetești tu în scoarțele alea ale tale, de mă minunez numa ascultându-te.

– Așa-i, mă Murthug. Da să știi tu de la mine, mulți cetesc și fiteșcare pricepe altceva. Ăsta-i baiu.

– Ha ha ha. Păi cum să priceapă altceva decât slovele însemnate acolo?

– Așa stă scris – mulți chemați, puțini aleși.

– Și asta-i cu tâlc.

– Tăte-s cu tâlc. Îi spune *învrăjbirea înțeleptului*. Când omu învățat se crede mai presus decât Dumnezeu și crede că numai el stăpânește lumea, atunci intră popoarele pământului la mare grijă.

– D-apoi di ce, mă Țugui?

– Înțelepții ăștia lepădați de Dumnezeu s-apucă să întoarcă lumea cu capu-n jos. Ce-i alb, ei zic că nu-i. Ce curge,

ei zic că stă și tot așa, ne sucesc și ne învârtesc pe toți cum vor ei.

– Asta așa-i ...

– Era o poveste odată, spusă de Aesop, mare înțelept grec și ăsta, pezevenghi nevoie mare. Zâcea el că odată un prost a aruncat un bolovan în apă și zece înțelepți n-au putut-o scoate afară.

– Da de ce?

– Că nu s-au putut înțelege care are o cugetare mai bună decât ceilalți.

– Cum așa?

– Nici unu dintre ei n-a vrut să recunoască că gândirea altuia îi mai bună decât a lui. Pricepi?

– Nu.

– Adică fiecare ținea cu dinții de ticluirea lui, cum că ce zice el îi bine și tot ce zic ceilalți îi rău. Așa că nu s-o putut înțelege om cu om.

– No, asta-i bună.

– Chiar așa. De-aia a mai lăsat Dumnezeu și proști pe lume, să tacă și să facă.

– Așa-i bine. Dacă toți se grozăvesc să facă cum îi taie capu, atunci îi curată nebunie.

– Daaa... Dar așa stă scris – când omu ajunge să uite de Dumnezeu și să se creadă mare învățat, trăind mai presus de pravila lăsată de Domnul Sfânt, atunci ajunge lumea la bai mare.

– Oho, mai este până atunci, mă Țugui, nu mă cătrănesc io de-aia. Nu vezi că nime nu știe scrie și ceti? De-abia își știu numele și etatea, dă-i în amaru lor de netoți...

– Ha, ha, ha, multă vreme a trece până or ajunge acolo, da și când ajung, vai de capu lor a fi! Or bâjbâi ca orbii în târg și s-or prăvăli toți în hău, ca niște nemernici bătuți de Dumnezeu ce-or fi! încheie Țugui făcându-și patru cruci mari de spaimă.

Murthug deschise din nou ocolnicul, privind balaurul care se juca în ape fără să știe de dragon. Multe se spuneau despre dihania asta ce ascundea aur, argint și multă bogăție. Cum poate să aibă un balaur atâtea pietre prețioase și podoabe regești? După poveștile vechi, balaurul păzește intrarea într-o peșteră adâncă, plină ochi cu giuvaeruri făurite din aur, pietre scumpe, argint și alte minunății. Dar unde oare, unde? Nu s-a întrebat niciodată până acum de ce, dar de când s-a prins tovarăș cu Țugui tare i s-au mai schimbat gândurile. Musteau ca într-un mâl al minții, dar acum s-au limpezit, s-au adâncit și s-au luminat nițel, precum o rază de soare taie întunericul dintr-o odaie închisă de multă vreme.

Corabia se zbătea pe valurile înspumate, înălțate cât dealurile. Tot așa se zbuciumau și gândurile în mintea lui, izbindu-se unele de altele. Câte nu auzise despre ținuturile de dincolo de mare! Din copilărie și până acum, i-au împuiat capul cu fel de fel de scorneli și băsnuiri prăpăstioase. Șerpi ce scuipă piatra înțelepciunii, șopârle grăitoare, femei cu trup de pește, demoni cu chip de om.

– Țugui, tu știi multe. Oare ce-om găsi prin locurile acelea? Demoni cu chip de om?

– D-apoi nu le trebe la demoni chip, stăpâne. Ei nu s-arată omului, nici nu bănuim că există, așa își pot face mai bine mendrele.

– Aha, bine zici. Și șopârle grăitoare?

– Șopârle care cuvântează ca oamenii? Nici pomeneală de așa ceva, astea-s scorneli de-ale păgânilor. Păi nu se găsesc șopârle destule și pe la noi? Văzut-ai vreuna vorbitoare?

– Drept să zic, n-am văzut. Da când eram copil, se pripășise pe la noi prin sat un străin fără o mână și ciudat din cale afară. I se zicea Bolundu. Și povestea omu ăsta că mâna stângă i-a fost smulsă de un monstru zburător cu cap de lup și trup de șarpe solzos, mare cât un om.

– Hmmmm ...

– Purta cu el o javră de câne[9] mort zâcând că ăla-i prietinu-so. Cică noaptea cânele mort prindea viață și se sfătuia cu el. Îi aducea vești de pe lumea aialaltă.

– Un câne mort? Asta-i de mninunea lumii. Da de ce un câne mort?

– Cine știe, nu-ți zâc că era nebun?

– Aha, așa să pare, bietu om, și-o pierdut mințâle... Și nu duhnea a hoit?

– L-o împăiat ca p-o pupăză. Îl purta cu el să-i amintească de ceasu morții.

---

[9] Câine, regionalism.

– Hmmm, asta nu-i rău. Și oaminii să-ncredeau în el?

– Da cum..., dădeau năvală să afle ce zâce de cutare răposat din familie. Lăsau în schimb de-ale gurii.

– Și ce zâcea nebunu?

– Câte și mai câte! Odată, a fost de pomină! Era zi de sărbătoare câmpenească de Dragobete când el, dis de dimineață, și-o pus cânele mort în ham să tragă o căruță mică de lemn după el! Da câinele era legat de-o sfoară ce-o ținea el în mână, altfel cum s-o miște un hoit de câne! În căruță, ce să vezi, era o fântână mică din lemn. Zâcea el că fântâna asta are o apă vindecătoare și toți care beu din ea se vindecă de boala marinarilor, scorbutu.

– Câine-n ham? Ha, ha, ha, asta chiar îi de pomină. Și ăia ce zâceau?

– Ce să zâcă? Se îmbulzeau să guste și să bucurau...

– Da se vindecau?

– Da io de unde să știu? Treaba lor. Încă într-o zi, s-apucă Bolundu să strige că prietenu lui Cânele știe unde să află comori mari, să se-mbogățască ăla care le găsește.

– Și s-o îmbogățât careva?

– O fost câțiva care o găsât niște stârvuri cu săbii ruginite și câțiva galbeni îngropați.

– Hmmmm... Și cum făcea?

– Bolundu umbla cu ochii închiși, mâinile întinse înainte și tot striga: o sută de pași la stânga, douăzeci de pași la dreapta, lângă piatra aia mare, acolo să săpați.

– Și săpau?

– Săpau și se băteau ca chiorii! Da rar îi trimitea la dezgropat comori, că nu preau erau.

– Aha.

– Mai mult îi momea cu fel de fel de năstrușnicii să se îmbogățească peste noapte. Să cumpere un fluier fermecat care face pe toată lumea să joace și de vrea și de nu vrea, să cumpere o găină care face ouă de aur și câte și mai câte nu-i treceau prin cap.

– Aha, era șugubăț omu...

– Mai era câte unu care-i trăgea câte o mamă de bătaie soră cu moartea când vedea că-i păcălit. Da chiar și-atunci, Bolundu zâcea că nu fluieru fermecat îi baiu, numa ăla ce nu știe cum să cânte la el!

– Ha ha ha, ăsta era Păcală!

– Și mai zâcea că pe unde umblase el în peregrinările lui, cică venise de tare departe, i-o ieșit în cale o șopârlă vorbitoare. Stătea pe o piatră la soare cu o labă rănită și când fusese cât pe ce să calce pe ea, numa o aude că grăiește.

– Și ce i-o zâs?

– Îndură-te de mine, om bun, și nu mă călca, că de mare folos ți-oi fi. A luat-o în mână și a dus-o la taică-so, împăratu lighioanelor de sub pământ.

– Aha. Și apoi?

– Apoi l-au dus la o groapă adâncă unde sclipeau fel de fel de pietre prețioase, aur și argint și toate bogățiile de pe lume. L-au îmbiat să aleagă ce-o vrea să ia cu el.

– Și ce-o ales?

– O stat pe gânduri, nu se putea hotărî. Prea erau toate nemaipomenit de frumoase. Comori regești. Atunci împăratu lighioanelor îi spuse să cumpănească ce poate lua, după cum îi spune sufletul, că toate comorile îngropate acolo sunt blestemate. Prea mulți oameni au fost uciși pentru ele.

– Așa se întâmplă întotdeauna, din păcate. Oamenii sunt lacomi și răi, își pierd mințile când văd strălucirea aurului. Și ce-o luat?

– O iconiță mică, cât să-i încapă în palmă, ferecată în lemn argintat. Ne-o arătat-o și nouă. Dar se dusese deja argintul de pe ea, de-abia mai avea un pic de strălucire.

– Înțelept om. Era o icoană făcătoare de minuni?

– Întocmai. Cică rugându-se la icoană, i s-o vindecat brațul retezat și și-o recăpătat vederea ochiului stâng, rănit de-o săgeată în luptă.

– Avea un ochi rănit?

– O cicatrice deasupra, o tăietură în capătul sprâncenei, două linii întretăiate.

– Asta-i crucea apostolului Andrei, creștinătorul neamurilor. Și cum arăta străinu ăsta?

– Era înalt, costeliv, privire blândă. Zi și noapte murmura ceva. Nu mânca mai nimic, nu știi nime cu ce trăia.

– Și chipul acela ferecat în lemn, cum era?

– Nu-mi amintesc prea bine, da socot că era un bătrân cu barbă albă și chip prelung, ținând în mână o tablă de piatră scrijelită cu semne.

– Apostolul Andrei, unii îi spun Indrei, da tot una-i.

– Nu știam de apostol. Și mai zicea că trecuse printr-un ținut unde dăduse peste pești zburători. Cică ar fi și mâncat din ei, pe săturate.

– Pești zburători?

– Da, pești zburători, cu pene, aripi și cioc.

– Asta am auzit-o și io, stăpâne. Pare-mi-se c-am citit într-o carte despre un soi de păsări ce ies din cochilii, au carne moale de pește și-s bune de mâncat în post.

– O fi adevărat?

– Nu știu ce să zic, stăpâne, pare o scorneală a vreunui călugăr șugubăț, să poată scăpa la oțâră de friptură când îi postu mai greu, să prindă puteri. Da mai știi? Mare-i grădina Domnului! Om mere și-om vedea cu ochii noștri.

CAPITOLUL III.
OCELUME PROMONTORIUMU[1].
SPÂNZURĂTOAREA

Se crăpa de ziua. După ocolnic, se așteptau să ajungă la uscat. **P**useră tălpile pe țărm și se bucurară să simtă iar pământ sub picioare. Era o limbă de pământ îngustă de vreo cincizeci-șaizeci de pași și lungă de vreo cinci kilometri. Murthug își roti privirea în jur, scrutând locurile. Părea să fie o fâșie îngustă de pământ argilos uitat de Dumnezeu, înghesuit între marea văluroasă și un fluviu lat, liniștit. Era ca și cum se întâlneau două lumi, cea imensă a mărilor și cea trainică a pământului neclintit. Cu toate acestea, valurile mării mușcau din el, rupându-i malul, inundându-l în timpul paliriei[2], îngustându-l. Pe malul râului se zăreau răchiți și sălcii stufoase, pe cel dinspre mare felurite buruiene crescuseră sălbatice. Trebuiau să se ferească de șerpi și ale lighioane veninoase ce fâșguiau pe sub păduricile acelea de acăți îmburienați, răsfirați pe coamă.

Bărbații se întindeau în toate părțile, oasele le pârâiau, desdoindu-și spinările încovoiate după săptămâni întregi de vâslit greu. Hainele le erau jilave de apa mării și înțepenite,

---

[1] Ocelum Promontorium, Spurn Head, Anglia.

[2] Maree.

albite de sarea îmbibată în țesătură. La cât era de frig, erau aproape înghețați. Numai Cal Țugui nu simțea umezeala, avea pe el o manta rezistentă din blană de oaie întoarsă și întărită în unturi și felurite uleiuri ce o făceau tare ca lemnul, fiind greu de pătruns. Ajunseră pe o bucată de mal pietros, pustiu și măturat de vânturi reci. Era mare diferență față de ceea ce se găsea în țara lui, prin părțile Ardalului fiind tare frumos. Murthug se bucură în sinea lui că nu-i place aici, dorindu-și să meargă mai departe spre casa strămoșilor.

– Văd că nu ducem lipsă de apă. Încotro, Țugui?

– Am cunoștință de un nume de vază, marele viteaz Bagsac[3]. Cică s-ar fi pripășit pe-aci de vreo câțiva ani cu o ceată de voinici.

– Bagsac? Hmmmm, ciudat nume...

– Da, bag samă îi un nume cinstit, a ăluia care ia și bagă în sac. Hahhahahha...

– Ha hhahha că bine zici... ha, ha, ha... Să-l căutăm pe Bagsac atunci. Haideți, oameni buni, să ne găsim un locșor de hodină.

– Că rupți de oboseală suntem, stăpâne. Dar nu ne-ar strica niște vin să ne dezmorțim, răspunse Huda.

– Da de unde om lua noi vin, mă? se miră Murthug.

– Au călugării la mânăstiri.

– Da au mănăstiri trențăroșii ăștia? Mira-m-aș!

– Una, două, or fi având și ei.

---

[3] C.A.S.

– Bun... Așa care va să zică, au călugării la mănăstiri. Și eu care credeam că ei scriu și cetesc, zi și noapte, când nu bat podeaua cu fruntea, închinându-se.

– Scriu ei ce scriu, stăpâne, dar nu pot trăi numa cu răbdări prăjite, că doar făpturi ale lui Dumnezeu sunt și ei...

– Mda, atunci om cota vreun cuib de rugători, să vedem ce-om găsi între ei. Ce zici, Țugui?

– Merem[4], merem, cine știe ce oameni or fi trăind prin pustietățile astea și ce legi or fi având ori ba.

Murthug se mai uită odată în sus și-n jos, apoi se întoarse și răcni către oameni:

– Huda[5], Domhnall și Murdac, mereți iscoade să cercetați locurile. Stuf, Gebidet[6], Sculan[7], Bocca[8] și Coman[9] apucați-vă de tăiat pari păntru colibă. Rad[10] și Dudda[11] duceți-vă să prindeți niscaiva păsări. Ne-am urât de-atâta pește!

– Dau drumu la peștii din năvod? întrebă Dudda.

– Dă-i încolo, suntem sătui de ei!

---

[4] Mergem, regionalism.

[5] C.A.S.

[6] Ratăcitorul, The Wanderer, poem medieval, Gebideð.

[7] C.A.S.

[8] Handbook of English Place-Name Construction, Sara L. Uckelman, 2014 .

[9] *Ibidem*.

[10] C.A.S.

[11] C.A.S.

Stuf, Gebidet, Sculan, Bocca și Coman se apucară să taie pari și să încropească o colibă dosită între răchiți dese și frunzoase, adânc în stufăriș. Nu se vedea țipenie de om și asta era bine, ar fi putut fi atacați de niscaiva coate goale.

– Bocca, netotule, dă-te mai încolo, mă! Nu vezi că n-am loc să tai pari? zise Stuf cu năduf.

– Mă duc, cum nu, că doară nu-s jită[12], să nu pricep de vorbă bună, bombăni Bocca urnindu-se mai jos de Stuf.

Bocca crescuse într-o familie cu mulți copii și era obișnuit cu frecușurile de toate felurile. Molcom și blând de felul lui, își ieșea cu greu din fire, dar și când se înfuria zdrobea totul în cale. Asta se întâmpla rar, era greu să-l scoți din pepeni. Înalt și zdravăn, putea duce un bordei în spinare. Avea ochii albaștri, păr de culoarea orzului secerat toamna și barba brună.

– I-auzi, mă, ce zice, că nu încape de mine.

– Aha, stai pă lângă noi atunci. Da vezi să nu-ți sară vreun gătej în ochi, că nu mai găsești mândruță, zâmbi a râde Gebidet.

– Nu te cruță Stuf de când i-ai suflat fata de sub nas, spuse Coman.

– Care fată, mă? întrebă Bocca mirat.

– Aia oacheșă, mă, din Ogna, zise Gebidet.

– Arsiboda[13], mă, aia cu păru creț, adăugă Coman.

---

[12] Vită, regionalism.

[13] Nume vechi germanic descoperit în Ungaria, Mosony, Bezenye II

– Bată-vă norocu, io am și uitat.

– Noi ba, râseră Gebidet și Coman.

– Da-i era dragă?

–Și încă cum, era topit după ea. Când ai jucat tu cu ea, s-a învinețit la față și s-a dus să se îmbete criță.

– Hhhhmmmm, asta nu-i a bună. Mi-a scoate ochii într-una pentru ea. Da fata vrea să se mărite cu mine, mă! Cine știe dacă oi mai ajunge p-acolo ori mi-oi lăsa oasele pe-aici, oftă Bocca.

– Nu mori tu așa, cu una, cu două. Nu vezi ce namilă de om ești?

Gebidet și Coman își dădeau coate, râzând ca mânjii. Erau buni prieteni și nu se despărțeau unul de altul. Se știau de mici, crescuseră în același sat. Tatăl lui Gebidet era văr cu mama lui Coman și mereu se adunau la casa bunicii. Mam-mare le dădea colaci și-i alinta cu fel de fel de drăgălășenii, zicându-le cântece și povești. Bunicul lor îi altoia pe spinare de le sărea colbul. La cât erau de neastâmpărați, mai că dărâmau casa când se luau la joacă. Gebidet avea păr castaniu, sârmos, ochi căprui și pielea arsă de vânt. Coman era șaten cu părul ondulat căzându-i pe umeri, ochii verzi și nasul acvilin.

– Nu era hâdă Arsiboda, ce-i drept! zise Bocca, râzând.

– Nici fainã nu era, cu păru ăla ca șerpii. Mie mi-o plăcut de Frigg[14]. Zdravănă muiere, te poți lua și la luptă cu ea. N-o dovedește oricine, mărturisi Gebidet.

---

[14] Nume vechi norvegian, de la zeița Frigg.

– Da, tare ca un bărbătoi. Mie mi-o căzut cu tronc Goda[15], glăsui Coman.

– Aia cu gura mare?

– Aia, să nu-mi fie urât cu ea. Știe multe povești de demult.

– La vorbărie n-o întrece nime.

– Asta așa-i.

– Mă, răcni Stuf, voi de colo, mai puțină trăncăneală și mai multă muncă!

Văzându-l furios, Rad și Dudda se duseră să prindă păsăret.

– Ăștia-s cam împiedicați. Să vedem de ce-or fi în stare, se uită Murthug lung după ei.

– Or mai fi prins ei zburătoare bune de mâncat, rațe și gâște câte vezi cu ochii, zise Țugui într-o doară.

– Numa să nu fi fost niște puici săltate de pe cuibar.

– Găina bătrână face zama bună, he, he, he, râse Țugui.

Puse palma dosită deasupra ochilor și privi spre uscatul pe care au pășit. O luă apoi domol la plimbare, să vadă mai bine unde se aflau. În vreo zece minute, o străbătu cu pasul lui mare și lat. Îngustă și lunguiață, palma asta de pământ argilos semăna cu o frânghie lungă, legată la capăt, pregătită pentru spânzurătoare. „Doamne, păzește-ne de spurcăciuni păgâne”, șopti Cal Țugui, scuipând în sân.

– Ce-i, Țugui? Care-i baiu? iscodi Murthug.

---

[15] H.E.P.N.C.

– Ia, ni, mâna dracului, stăpâne. Tu nu zărești spânzurătoarea?

– Care spânzurătoare? răspunse acesta, nedumerit.

– Asta, pământu ăsta sfrijit și blestemat.

– Adică limba asta de argilă?

– Da, asta. Nu vezi că-i lungă și îngustă și aci în capăt îi rotunjită ca funia spânzurătorii?

– Tu crezi că ni s-arată a spânzurătoare?

– Dumnezeu știe, da tre să ne ferim, că nu-i a bună. Te pui cu păgânii?! Io, unu, iaca, nu mă pun, că ăștia n-au minte și șimțire omenească, taman ca fiarele pădurilor.

– Avem noi săgeți, săbii și ac de cojocu lor, n-avea frică, măi Țugui. Or fi niște prăpădiți ce mâncă numa pește crud și beau apă mâloasă, până-i scutură frigurile prin mlaștini.

– Prăpădiți, neprăpădiți, ăștia-s cum îi mai rău, nici ființă omenească, nici lighioană. Omu sălbăticit îi mai primejdios ca fiara, că n-are nici bunu simț al animalului. Dobitocul se împreunează când îi dă Domnul sorocul și atacă luând numa cât îi trebe, dar omul rău ia tot și n-are nici o lege. De la nimic nu se dă înapoi și crede că totul i se cuvine, pricină pentru care se înrudește cu demonii. Demonii n-au milă și nici hotar nu-și pun dorințelor lor ticăloase. Asta se trage din disprețul nemăsurat pe care îl au pentru oameni.

– Demonii urăsc oamenii?

– Și încă cum...

– Da de ce?

– Li se pare lor că le-am luat ce li se cuvenea lor, atunci când Dumnezeu a dat pământul fiului său.

– Diavolii vor pământul?

– Îl vor, vor să capete trupuri, să stăpânească pământu și să facă ce-i taie capu. Dar Dumnezeu nu-i lasă, că știe că-s puși pe urgisit.

– Păi atunci de ce le trebe, dacă vor să-l strâce?

–Să nu trăiască nimeni pe lume, totul să fie mort, stins, lipsit de viață ori să fie prea mulți și să-și scoată ochii între ei. Pe unde trec diavolii, focul nestins pârjolește pe vecie.

– Asta nu-i bine, mă Țugui. Da cum îi putem opri?

– Rugându-ne la Dumnezeu și cinstind poruncile sale.

– Și cu păgânii îndiavoliți ce facem?

– Îi creștinăm, Murthug, îi creștinăm. Și nu-i deloc lesne, câte suflete s-au stins în chinuri cumplite încercând să le înmoaie sufletele întunecate ...

– Atunci tre să ne și luptăm cu ei, cuvântul Domnului nu-i de ajuns să-i îmblânzească. Pare-mi-se că mai mult îi irită.

– Așa-i, diavolu din ei se perpelește ars de cuvântul sfânt al Domnului.

– Și care e vorba asta sfântă ce arde diavoli? Vreo vrăjitorie strașnică?

– Nu-i vrăjitorie, da are forță de la Tatăl Ceresc.

– Și ce zice?

– Să fim buni și miloși unul cu altul, că toți suntem asemenea și Domnul pe toți ne socotește ai lui.

– Buni și miloși unu cu altu, asta-i tare greu în aste vremuri sângeroase. Nici nu se vede bine om cu om și se și spintecă unu pe altu din te miri ce pricină.

– Așa e, Murthug, dar nu-i ăsta iad în care trăim acum? Viață scurtă, grea și primejdioasă, necazuri, boli și moarte la tot pasul...

– Iad, neiad, așa-i lumea... Ne-or crede nebuni dacă le spunem să fie miloși și buni unii cu alții. Or gândi că ne-am pierdut mințile...

Cu arcurile, Rad și Dudda se întreceau care nimerește mai multe păsări. Rad era dedat cu vânătoarea, când foamea îi dădea ghes, n-avea încotro, se lua și se ducea la săgetat jivine. Orfan fiind, crescuse de capul lui, printre picioarele bătrânilor din sat. Avea o claie de păr castaniu, ochi maronii, fața pistruiată și răbdare cât să mute munții din loc. Stătea tupilat cu arcul întins, săgeata gata de zbor, cu nările fremătând.

– Săgeat-o, mă! Nită-o-ai acolo, sub răchită! șopti Dudda, arătând cu mâna în josul râului.

Într-adevăr, se apropia un cârd sub răchita din fața lor, în josul râului, la câțiva metri distanță. Rațele Tadorna Tadorna erau frumoase, albe ca o pânză de ștergură înfrumusețată cu broderii. Sub gâtul întunecat, gulerul alb era strâns într-un cerc maroniu deschis. Pe trup în jos, tivind marginea aripilor, cădeau două linii verticale, întunecate. Ici și colo, câte o pată verzuie strălucea în lumină.

– Taci, mă, c-o sparii! Dă-te mai încolo.

– Am nimerit io una.

– Ai săgetat și tu una? No, atunci avem vo tri, nu-i rău.

Întâi au aţâţat focul pe câteva pietre și s-au apucat de jumulit păsăretul.

– Ia ni mă, ce puf moale! Păcat că-l aruncăm! Bunică-mea îl punea în pânzeturi și făcea niște perini cu pana asta! Durnei[16] pă ele de credeai că ești în rai.

– Știu, da alea-s finețuri pentru față boierească, mă omule, nu de obrazu nostru gros. Noi suntem învățați să punem capu și p-un bolovan.

– D-apoi cum. Ia zi, cotăm în măruntaie?

– Te pricepi la așa ceva?

– Io? Nu ... da ce-s, babă cufurită? Ha ha ha, i-auzi...

–Și-atunci de ce-ntrebi?

– Numa-s curios, am auzit că unii cată să afle de una, de alta, în curu găinilor.

– Oare ce-or putea afla acolo... Or știi mai bine mațele curcii cum să lupte oștenii în luptă decât căpeteniile lor?

– N-are cum... Da cică un nebun de împărat crede că dacă un vrăjitor cercetează măruntaiele de zburătoare află cine iasă învingător în luptă.

– Bolunzi, măi, omule! Tu nu vezi că ăștia și-o ptierdut mințâle cu tătului?

– Mai vorbim și noi de una, de alta, că altfel ni-i urât.

– Câte minuni mi-o auzit urechile astea, mă și mnir că n-o picat jos singure!

---

[16] Dormeai, regionalism.

– Da io mai bine aș da în ghioc, ca oacheșele alea de nu le stau bine ochii-n cap!

– Știu io una Iojica ori Joica de la noi din sat. Toți puradeii ne țineam după ea să ne coate-n ghioc! Ha, ha, ha!

– Ha ha ha!

Le-au pihălit cum au putut și le-au scos măruntaiele, curioși nevoie mare să vadă ce li s-a arăta, niscaiva vitejii în bojocii rațelor. Tot râzând, au meșterit un proțap mare dintr-o creangă pusă pe doi țăruși bătuți în pământ. Au înfipt carnea în proțap și-au pus-o deasupra jarului.

– Rața asta zici că-și râde de noi.

– Îhî, parcă-i Sarsailă.

– Urât face.

– Lasă că friptă nu mai zâce nici pâs.

– Da asta care rață-i? Aia trasă în cerc de foc?

– Nu, mă, îi una cu o roată roșcovană la grumaz.

– Da, și trupu îi alb.

– Ciocu și picioarele roșii ca focu, capu și gâtu negre, un cerc roșietic sub gâtlej și dungă neagră pe aripă în jos.

– Frumos strai i-o dat Dumnezeu.

– Nu-i rău.

Stuf se apropie dinspre tabără.

– Vă îndopați pă săturate, ai? Sta-v-ar în gât să vă steie! Da la ăilalți nu vă gândiți?

– Da voi n-ați prins rațe mă, numa mâța de coadă? hohoti Dudda.

Dudda era mai lat în spate, cu picioarele groase, păr întunecat și mâinile butucănoase. Era tare pofticios. Ar fi mâncat într-una, de parcă era Flămânzilă. Îi plăcea și să facă haz de ceilalți și nu o dată dăduse de bucluc din această pricină. Nu scăpa nici un prilej de râs și veselie.

– De-ți trag una peste bot, te dai de-a berbeleacu, mă! urlă Stuf fioros, ridicând dosul palmei.

– Stai, mă, doară io numa am vorovit[17], n-am dat cu paru. Acușica vinim, friptura-i gata.

– Haidați, că vă spânzură stăpânu. Putorile dracului..., ia amu ni le rup coastele, înjură Stuf printre dinți.

Cu rațele spânzurate de bețe merseră la tabără să-și astâmpere foamea și ceilalți.

[17] Vorbit, arhaism.

CAPITOLUL IV.
BÂRLOGUL LUI LLEU

Obosiți după atâta vâslit și înmuiați de bucate, bărbații s-au întins pe crengi frunzoase, să închidă ochii un ceas-două. Rămăseseră doi de pază la focul ce fumega încet, aproape stins, din jarul strălucitor, roșu ca mărgăritarele. Picaseră și ăștia într-o rână, cu bărbiile în piept. Erau frânți de oboseală după atâta vreme pe mare. Huda tușea din când în când, umezeala hainelor îi intrase în piept. Era mai plăpând de felul lui, dar plin de nechibzuința tinereții. Îndată îi sărea mustaru' și se arunca la bătaie. Își purta pletele brune lungi și se acoperea cu o piele de urs săgetat în pădurile din Sweorice. Fumul îi irita nările și gâtlejul. Își pusese în minte Țugui cum să facă să-i dreagă gâtul cu niscaiva ierburi de-ale locului, fierte bine și strecurate prin poalele rasei călugărești.

Era liniște, ici și colo câte o pasăre clămpănea ori țipa pe maluri. Valurile mării udau ușor țărmul. După ce picoti rugându-se, Țugui se furișă încet din preajma focului pentru a iscodi delta. La sosire, bătuse fâșia de uscat să vadă dacă sălășluiesc suflete omenești pe-acolo, dar nu văzuse nimic. Într-o parte, dosit sub o buză de pământ ușor ridicată ce se lungea umflându-se ca o cocoașă, văzu urme de săpătură. Nu era orișice urmă, ci o cruce apăsată cu podul palmei, ca din întâmplare, urnită într-o rână. Părea să fi fost o alunecătură a

țărânei în urma ploilor și a paliriei[1], care venea tare spre mal, mai să-l rupă cu totul și să-l înghită precum un balaur.

Și-așa era destul de îngustă, vreo cincizeci de pași șovăielnici, de muiere slabă. După cum se azvârlea marea asupra ei, nu mai avea mult până să intre în fluviul de dincolo. Lupta asta dintre întinderea nesfârșită a mării și panglica râului nu era a bună. Nu mai era mult până când fâșia se va fi topit în imensitatea apelor sărate. Tot gândindu-se la taina mării știută doar de Dumnezeu, Țugui ajunse la râpa aceea joasă. Dădu târcoale locului cu nedumerire, pipăind cu palmele. Era întuneric beznă, dar pustnicul se obișnuise cu toate cele, trecut cum era prin necazuri, ca făina prin ciur.

Se așeză jos, căzând pe gânduri, nădăjduind că l-a lumina Dumnezeu cum să facă să afle dacă se găsește vreun suflet de creștin pe-acolo. Dădu slavă Domnului că n-au nimerit în vreun cuib de năpârci păgâne, deocamdată puteau răsufla oleacă. Îi ajutase Tatăl ceresc să nu dea piept nici cu pirați nemiloși care să-i spintece ca pe pești. Cât se rugase, zi și noapte, numai el știa. Nici o clipă de răgaz fără rugăciune, că într-o clipită dă vrăjmașul năvală și-l împinge în adâncul iadului. Deja rugile lunecau ușor în mintea sa, mai lin decât pe o mare cu valuri blânde. Putea să vorbească cu tovarășii lui și să vâslească în același timp, că ruga lui curgea frumos, pe nesimțite, ca un izvor de apă proaspătă dintr-un ciob de stâncă.

---

[1] Maree.

Era ca si cum mintea lui ar fi un drum lat, cu două-trei fâșii, pe el ducându-i-se gândurile și-ntr-o parte, și-n alta, odată cu glasul și cu mișcarea mădularelor. Prinse acest obicei de când fusese ciobănaș, cânta la fluier mergând încet în urma turmei de mioare. Ochii îi erau atenți la lup și urechile ciulite la lătratul câinilor, picioarele călcau iarba, în mâini ținea fluierul, iar gura sufla. Bâta și-o pusese în spate, legată cu sfoară de-a curmezișul, prinsă de cingătoare. Straița era aninată de ea, să-i rămână palmele și degetele libere. În stăreția de unde venea el, trăiau câțiva pustnici rugători la Dumnezeu care se îndeletniceau toți cu ciobănia, altfel ce era să mănânce? Pietre de pe drum?

Auzise de un călugăr vestit ce trăise tare demult, izgonit de împărat prin munți pietroși, unde se hrănea cu țărână. Cu greu găsea iarbă ori buruiene. Așa ar fi trăit el vreo treizeci de ani, fără să vadă chip omenesc. Îi crescuse părul ca la fiare, căzându-i lung în toate părțile. Hainele i se făcuseră ferfeniță, dar părul îi acoperea părțile rușinoase și-i ținea și de cald. Țugui se bucura și dădea mărire Domnului că sălășluiește prin munți păduroși, cu pășuni grase, pline puzderie de vânat, hribi, flori și rădăcini după pofta inimii. Se vede că prin lume sunt locuri pârjolite unde nu crește nimic. De atunci, soarta îl purtase în pribegie prin lume și văzu că nici o țară nu e la fel cu cealaltă.

Dintr-o dată auzi un fâșâit. Ciuli urechile și-și încordă privirea. Un firicel de lumină tremura săltând de ici colo și un târșâit ușor de pași se auzea încet. Așteptă câteva clipe, să nu

sperie ființa aceea. Se încredință că este un pustnic, crucea de pământ îi dăduse de veste. Luminița se îndrepta spre el, jucând în sus și-n jos. Auzi un murmur părelnic, pustnicul șoptea rugăciuni. Pesemne se credea singur pe deltă și nu se temea de musafiri nepoftiți. Cum să facă să nu-l sperie și mai ales ce limbă o fi vorbind pustnicul, se frământa Țugui?

Când se apropie mogâldeața, i se păru că tălmăcește „Domn" și „neam", precum și alte vorbe de-abia rostite. Zise și el încet „Domn svînt". Firicelul de lumină se apropie de chipul său și atunci văzu un călugăraș tinerel cu barba de-abia crescută. Ochii îi erau măriți de uimire și de spaimă. Să nu-l sperie, Țugui murmura într-una „Domn svînt, Domn svînt", făcându-și cruce întruna, cu gesturi blânde.

– Bheatha i neamh, a mhic, strigă tânărul.

– Biata, neam, da, amic, amic răspunse Țugui.

– A bheil Domnnall?

– Bei, bei, Domnul să ne aibă în pază!

– Ciamar a tha thu sibh?

– Ce amar și jale...!

– A*dol, thainig grăi călugărașul, făcându-i semn cu capul să-l urmeze. Greas ort!

– Grea soartă, grea, încuviință Țugui urmându-l.

Merse după el pe sub râpă și intrară într-o bortă astupată cu o ușă făcută din cărămizi de argilă uscată.

– Doras, rosti el, trăgând de ușă.

Pe dinafară era muruită și stropită cu tină să nu se deosebească de râpă. Se ținu după firicelul de lumină trecând

printr-un cotlon îngust, încovoiat de spinare. Intrară apoi într-o odaie mică cât o claie de fân. Era săpată direct în pământ, sprijinită în pari groși uniți în cruciș, de-a curmezișul, jos și sus. Deasupra, nuiele și crengi mai grosuțe se țeseau una într-alta, ca într-o pânză. Pe jos, pământ bătătorit, o mână de pietre și paie. O masă și un scaun din butuci se aflau lângă o rogojină de găteje împletite, întărită cu lut uscat și așternută cu un braț de fân proaspăt. Era cald și mirosea a pământ reavăn.

În cealaltă parte a culcușului se găsea vatra meșterită din trei pietre mari înnegrite de funingine. Deasupra rogojinei erau bătuți țăruși de care atârnau la uscat legături de ierburi uscate. Într-un colț, zări o grămadă de rădăcini. De un par cu cioate era aninat un laibăr de blană. Gazda puse ulciorul cu apă pe masa joasă și întise mâna spre Țugui, îndemnându-l să șadă.

– Taighean staitean.

– Stăteam, stăteam ...

– Tabhair dom got rean, ade ar fa dar is ...

– Oi tăbărî, domn got, mulțam fain, răspunse Cal Țugui așezându-se pe butuc. Își strânse picioarele cum putu să nu umple toată încăperea.

Se puseră la taifas, tânărul nu mai văzuse față omenească și nu-i fuse dat să audă grai pe înțeles de multă vreme. Un zâmbet îi înflorise pe chip și ochii îi jucau de bucurie.

– Co as a tha sibh?

– Coasa, coasta Domnului, zici? îngână Țugui. Sibie? Nu-s din Sibie, răspunse nedumerit.

Călugărul se uită țintă în ochii lui și cătă să-l liniștească. Întrebă din nou, cu alte cuvinte:

– Mo bheatha i neamh, a mhic dhil de. Postulo.

Țugui văzu că tânărul pustnic știa grăi și un pic de latină.

– Neamu Dacica, Carpica.

– Faelx?

– Îhî, Dacea Faelix, zise încuviințând, dând din cap.

– Ag iarra iah?

– Aghiorit, da ... călugăr, om al lui Dumnezeu.

– Dacha Sibh?

– Daca, daca, da de lângă Sibie, mă omule, de la Biertan Britsdorf.

Călugărul se bucură ca un copil. Își frângea mâinile neștiind ce să-i dea, cu ce să-l omenească pe musafir. Luă câteva găteje, încropi un foc și puse un ol de pământ să fiarbă cu verdețuri și rădăcini uscate. Un miros îmbietor se răspândi în mica odaie.

– Tha gu math?

– Tagma călugărilor Domnului, frate...

– Ceart gulear?

– Ce iartă, guler, da ...

– Beurla?

– Călugăru nu bea, nu urlă, nu se cade...

Încet, limbile li se dezlegară și mai în felurite graiuri galice, mai în dacică, care, vezi bine, erau asemănătoare, mai în latină, izbutiră să se înțeleagă unul cu altul. Tot vorbind,

Țugui îl văzu mai bine. Era un tinerel plăpând de vreo treizeci de ani, cu părul negru corb, ușor creț, barba deasă și ochi negri mici, râzători, ca de viezure.

– Da cum de te-ai pripășit pe-aici, frate? aruncă Țugui întrebarea când îi veni la socoteală.

– M-au purtat năcazurile și nevoile, părinte. Tare s-au încâinit păgânii, vor să ne spintece pe toți și să ne pună pielea în băț.

– Și de unde te tragi?

– De din Vale, am venit aci cu doi frați mai bătrâni, să botezăm necredincioși.

– Și ați botezat vreunu?

– Da de unde, vai de capu' nostru, că unul dintre ei și-a găsit pieirea și io cu ăl mai vârstnic de-abia am scăpat rupând-o la fugă.

– Cum ai ajuns în pustia asta?

– Ne-am strecurat noaptea prin mlaștini, pe lângă ape, prin păduri, prin cotloane, bătrânu' știa locurile mai bine. Am ajuns mai mult mort decât viu. Dar el, săracu, s-a prăpădit de ceva vreme, îi venise ceasu'.

– Cum îi zicea răposatului?

– Getingodan[2]. Om cuminte și înțelept... De când s-o prăpădit, am rămas numa io cu paserile. Împreună am meșterit la coliba asta. Așa i-a fost datu de la tatăl ceresc. Cât

[2] Geþingodan, C.A.S.

pământ am cărat să aruncăm în apă, tăt câte-un pic, nici nu mai știu!

– De ieșit afară, cum ieși?

– Numa noaptea mă furișez precum o umbră. Mai prind câțiva pești să fac untură pentru opaiț. Până acum, nu m-a dibuit nici un dușman. De vizita dumitale, frate dragă, mă bucur și dau mărire Domnului că mi te-a trimis.

– Asemenea, dragă frate. Da nu ți-i urât de unu sângur, pe limba asta de pământ pietros ca un laț de spânzurătoare, așa tânăr cum ești?

– Spurn Head?

– Iad? Ce iad?

– Spurn Head îi zâce locului ăstuia bătut de Dumnezeu.

– Spurcat iad. N-ai cu cine schimba o vorbă.

– N-am, dar baiuri să nu fie, că de trovode[3], mă trudesc io destul să-mi ispășesc păcatele și să mă înfățișez curat ca lacrima în fața Domnului.

– Da fratele Getingodan nu ți-a lăsat nimic cu limbă de moarte? Nici o scriere, nici o poruncă?

– A lăsat, cum nu, da de-atunci n-a trecut nimeni vrednic de împărtășanie pe la mine. Zis-a să-i spui lui Faelix Dacihcu că evanghelia lui Gutlac[4] a fost adusă de la Mânăstirea Hărnicești până aci, s-o adăpostească de venirea păgânilor.

---

[3] Martiriu, þrowode, C.A.S.

[4] Sf. Gutlac, Guþlac, C.A.S.

– Hărnicești? Asta-i de la poalele Munților Gutâi, din Maramureș. Plaiurile lui Dragoș Vodă cel Frumos și Blând.

– Așa mi se pare că tot bâguia, Dragaș „gefulluhtud fruman middangeardes”[5].

– Au venit pe coama muntelui?

– Da, pe creasta Marelui Munte Păduros al Karpicilor care spintecă cerul.

– Mare lucrare a Domnului a fost și asta, spre aducerea aminte a strămoșilor, ierte-i Dumnezeu și odihnească-se în pace, rosti Țugui plecând fruntea.

–Ierte-i Dumnezeu ...

– Hai cu mine, frate, că am tovarăși de nădejde. Nu ți se va clinti nici un fir de păr din cap.

– La Rapandune? Acolo e un locaș al Domnului, o mânăstire frumoasă ce strălucește în lumina soarelui ca un nestemat!

– La Rapandune, cum zici. Du-ne și pe noi, că orbi suntem, nu știm nici pe unde să călcăm fără să zgândărim păianjeni, viespi și șerpi veninoși.

– Frate, ne ducem atunci. E Lentul[6], postul Paștelui și tare m-aș mai închina icoanei, n-am mai văzut lumină de când m-am îngropat de viu aci...

– Chiar ca-ntr-un mormânt stai pă Ocelume Promontoriumu ăsta, ori cum îi zâce. Taman ca un lanț de

---

[5] „De la facerea lumii”, C.A.S.

[6] Lent, postul mare al Paștelui englezesc .

spânzurătoare arată, bată-l vina să-l bată, că ne-am spăriet ca de lucrătura diavolului când l-am văzut.

– Apă într-o parte, apă-n cealaltă și numa o frânghie de spânzurat între ele. Ha, ha, ha, să nu uite omu că viața-i iute trecătoare. Io deja mă obișnuiesc cu mormântu, să-mi fie mai lesne să ies de-acolo și să mă pornesc spre Dumnezeu.

– Da-poi cum, frate, d-apoi cum! No hai și-am mere atunci, frate dragă!

– Stai numa să-mi iau niște lucruri de trebuință într-o bocceluță.

CAPITOLUL V.
ÎNGROPAREA CORABIEI

Lleu învârti repede ceva într-o pânză pe care o legă la capete, o puse într-o botă și cu ea pe umăr se porni după Țugui. Ajunseră la tabără cât ai zice pește și se așezară lângă foc, rugându-se fiecare în liniște pentru mila Domnului. Când se trezi Murthug, se uită la el cu mirare.

– Da tu de unde ai mai apărut? Ori îi fi vreun pui de drac?

– Ia, un frate pustnic uitat prin aceste locuri, zise Țugui. L-am luat cu mine că de mare folos ne-a fi. Cunoaște locurile și ne-a îndruma în cale.

– Cum îți zice, tinere?

– Lleu[1], stăpâne, Lleu m-o botezat mama.

– Și cunoști locurile astea apoase? Cum îi zice insulei?

– Firește, stăpâne, am venit aci de copil cu un călugăr bătrân. Îi zice Britaina ori Britania.

– Ce călugăr?

– Getingodan, stăpâne.

– Ție cum îți sună, Țugui?

– Sună bine la ureche, cum nu se poate mai bine ...

---

[1] Nume galic, Wales, Țara Galilor.

– Atunci să ne urnim de-aci spre țara asta necunoscută. Halal prag au, o spânzurătoare.

S-au pus de au mâncat ce mai rămăsese de noaptea trecută. Murthug cu câțiva oșteni se porniră să colinde în sus și-n jos pentru a cerceta locurile. Țugui și Lleu rămăseseră pe loc la taifas.

– Cum sunt viețuitorii prin aste locuri, frate Lleu?

– Răi, părinte, răi ca fiarele.

– Răi, ha? Ne-or da-n cap?

– Apăi nu ne lăsăm noi să ne deie-n cap. Ne ferim și nu ne arătăm decât la om bun.

– Om bun de unde?

– Călugării, frate dragă, toți sunt venetici, care de pe la Râm, care de prin Elada, Francia, Persia, Egipet ori cine știe de pe unde. De sute de ani tot adună împărații monahi pentru a lumina mințile sălbaticilor pripășiți pe acest petic de pământ.

– Da ce, că doară nu-s broaște și mormoloci, hohoti Țugui.

– Da unde-i găsi oameni școliți, cuvioase, în bălți și-n mlaștini? Ia uite ce stă scris în cartea regilor ținutului, zise Lleu, scoțând un sul de pânză din sân:

Anul Domnului 656. „Și când au sfințit mânăstirea, erau regele, Wulfere, și fratele său Ethelred, și surorile lui Kyneburga și Kyneswitha. Și mânăstirea a fost sfințită de către Arhiepiscopul Deusdedit de Canterbury și episcopul de Rochester, Ithamar și episcopul Londrei, care se numea Wina și Episcopul Mercienilor al cărui nume era Jeruma și episcopul Tuda. Și acolo era Wilfrid,

preot, care după aceea a fost făcut episcop şi acolo erau toţi boierii lui care erau în împărăţia lui. Când s-a săvârşit sfinţirea, în numele Sfântului Petru şi al Sfântului Pavel şi al Sfântului Andrei, atunci s-a ridicat împăratul înaintea tuturor oamenilor săi şi a grăit cu glas tare: „Mulţumesc înalt Dumnezeului Atotputernic pentru această închinare care se face aici şi astăzi îl voi slăvi pe Hristos şi pe Sfântul Petru şi voiesc ca voi toţi să întăriţi cuvintele mele. Eu, Wulfere, dăruiesc Sfântului Petru şi stareţului Saxulf şi călugărilor mânăstirii aceste pământuri şi aceste ape şi smârcuri, stufărişuri şi zăgazuri şi toate ţinuturile care se află în jurul lor, care sunt din regatul meu, în mod liber, astfel încât nimeni să nu pătrundă acolo, decât stareţul şi călugării. Acesta este darul. De la Medhamsted până la Northborough; şi aşa până la locul care se numeşte Foleys; şi aşa toate luncile până la Ashdike; şi de la Ashdike până la locul numit Fethermouth; şi aşa într-o linie dreaptă lungime de zece mile până la Ugdike; şi aşa până la Ragwell; şi de la Ragwell cinci mile până la râul principal care duce la Elm şi la Wisbeach; şi aşa aproximativ trei mile până la Trokenholt; şi de la Trokenholt chiar prin tot zăgazul până la Derworth; care are douăzeci de mile lungime; şi aşa la Marea Cruce; şi de la Marea Cruce printr-o apă limpede numită Bradney; şi de acolo şase mile până la Paxlade; şi aşa mai departe prin toate smârcurile şi zăgazurile care se întind spre portul Huntingdon; şi lacurile Shelfermere şi Wittlesey şi toate celelalte care se află în jurul lor; cu pământ şi cu case care sunt în partea de est a Shelfermere; de acolo toate zăgazurile până la Medhamsted; de la Medhamsted până la Welmsford; de la

Welmsford la Clive; de acolo la Easton; de la Easton la Stamford; de la Stamford, în timp ce apa curge până la numitul Northborough." — Acestea sunt pământurile și zăgazurile pe care regele le-a dat mânăstirii Sfântului Petru. — Atunci regele a spus: „Este neînsemnat — acest dar — dar vreau ca ei să-l aibă. Este un dar atât de împărătesc și de neatârnat, încât să nu se ia de acolo nici aur, nici lemn, ci să fie totul rânduit numai pentru călugări. Astfel voi elibera această mânăstire; să nu fie supusă decât Romei; și aici vreau să-l căutăm pe Sf. Petru, tot ce la Roma nu poate ajunge."

In timpul cuvântării starețul a dorit să-i îndeplinească cererea lui. Iar regele i-a dat-o. „Am aici (a spus el) niște călugări buni care să-și ducă viața retrași, dacă ar avea unde. Acum, aici este o insulă, care se numește Ankerig; și voi cere să putem ridica acolo o mânăstire în cinstea Sfintei Maria; ca să locuiască acolo cei care își vor duce viața în pace și liniște". Atunci a răspuns regele și a spus astfel: „Iubit Saxulf, nu numai ceea ce dorești tu, ci toate lucrurile pe care știu că le dorești pentru Domnul nostru, așa că încuviințez și dăruiesc. Și vă rog, frate Ethelred, și surorile mele, Kyneburga și Kyneswitha, pentru iertarea sufletelor voastre, să fiți martori și să înscrieți cu degetele. Și mă rog de toți cei care vin după mine, fie ei fiii mei, fie ei frații mei sau împărații care vin după mine să facă în așa fel încât darul nostru să rămână în picioare; ca să fie părtași la viața veșnică și să scape de pedeapsa veșnică. Oricine taie din darul nostru sau darul altor oameni buni, să nu-l lase portarul ceresc în Împărăția cerurilor; și oricine îl va întări, portarul ceresc să-l înainteze în Împărăția cerurilor".

Aceştia sunt martorii care au fost acolo şi care au înscris cu degetele pe crucea lui Hristos şi au întărit-o cu limba lor. Aceasta a fost, mai întâi regele, Wulfere, care a încredinţat-o mai întâi cu cuvântul său, iar apoi a scris cu degetul pe crucea lui Hristos, spunând astfel: „Eu, Wulfere, rege, în prezenţa regilor şi a conţilor şi a căpitanilor şi a thanilor, martorii darului meu, înaintea Arhiepiscopului Deusdedit, o consfinţesc cu crucea lui Hristos." (+) — „Şi eu, Oswy, regele Northumbrienilor, prietenul acestei slujiri, şi Stareţul Saxulf, laudă-l cu crucea lui Hristos." (+)—„Şi eu, Sighere, rege, o întăresc cu crucea lui Hristos." (+)—„Şi eu, Sibbi, rege, o subscriu cu crucea lui Hristos. Hristos". (+)—„Şi eu, Ethelred, fratele regelui, am dat acelaşi lucru cu crucea lui Hristos". (+)—„Şi noi, surorile regelui, Kyneburga şi Kyneswitha, ne învoim."—„Şi eu, Arhiepiscop de Canterbury, Deusdedit, încuviinţez". — Apoi au consimţit toţi ceilalţi care erau acolo cu crucea lui Hristos (+): şi anume, Ithamar, Episcop de Rochester; Wina, episcopul Londrei; Ieruman, Episcopul Mercienilor; iar Tuda, episcop; şi Wilfrid, preot, care a fost apoi episcop; şi Eoppa, preot, pe care regele Wulfere l-a trimis să predice creştinismul în Insula Wight; şi Saxulf, stareţ; şi Immine, consilier şi Edbert, consilier şi Herefrith, consilier şi Wilbert, consilier şi Abo, consilier; Ethelbald, Brord, Wilbert, Elmund, Frethegis. Aceştia şi mulţi alţii care erau acolo, cei mai credincioşi supuşi ai regelui, au adeverit totul. Această carte a fost scrisă după Naşterea Domnului nostru 664 — al şaptelea an al regelui Wulfere — al nouălea an al Arhiepiscopului Deusdedit. Apoi au pus blestemul lui

Dumnezeu și blestemul tuturor sfinților și tuturor creștinilor asupra oricui ar fi desfăcut ceva din ceea ce s-a făcut acolo. „Așa să fie", au cuvântat toți. „Amin." — Când acest lucru s-a împlinit, apoi l-a trimis pe regele la Roma la Papa Vitalianus care atunci a fost și dorea ca el să consfințească cu înscrisul și cu binecuvântarea sa, toate acestea mai sus menționate. Și apoi papa a trimis înscrisul său, spunând astfel: „Eu, Vitalianus, papă, îți dăruiesc ție, rege Wulfere, lui Deusdedit, arhiepiscop și starețului Saxulf, toate lucrurile pe care le dorești. Și interzic, ca orice rege, sau orice om, să pătrundă acolo, în afară de starețul singur; nici nu va fi supus nimănui, în afara Papei de la Roma și a Arhiepiscopului de Canterbury. Dacă cineva calcă acest jurământ, Sfântul Petru cu sabia lui să-l nimicească. Oricine ar face-o, Sfântul Petru cu cheia cerului să-l lase în afara împărăției cerurilor". — Așa s-a început mânăstirea din Medhamsted, care a fost numită mai târziu Peter-borough. Apoi a venit un alt arhiepiscop la Canterbury, care se numea Teodor; un om foarte bun și înțelept; și și-a ținut sinodul cu episcopii săi și cu grefierul său. Acolo era Wilfrid, episcopul Mercienilor, lipsit de episcopia sa; iar Saxulf, stareț, a fost acolo ales episcop; iar starețul a fost ales Cuthbald, călugăr al aceleiași biserici. Acest sinod a fost ținut după Nașterea Domnului nostru șase sute șaptezeci și trei de ierni"[2].

Țugui își apucă barba cu mâna trăgând ușor de ea în jos, scărmănând-o cu degetele, gândindu-se.

---

[2] C.A.S., 640 A.D.

– I-auzi! Păi atunci îi bine de noi, Lleule! zise el frecându-și palmele, bucuros.

– Păi cum altfel! Da mulți au trovodit, vai și-amar de ei!

– Adicătălea au martiruit?

– Daaaa, săracii de ei, și-au dat duhu în chin și jale...

– Vai de sufletele lor...

Au azvârlit câte ceva și-n straiță și s-au pus la taifas. Amândoi s-au apucat apoi să încropească un ocolnic al locurilor pe unde trecuseră împreună cu Getingodan. Îi puse în mână un cărbune din vatra focului și un ștergar alb de cânepă.

– Rogu-te, frate, Lleu, fă un pustiu de bine și trage niște linii pe pânza asta, să știm și noi cam pe unde ne aflăm pe lumea asta.

– Cu drag, frate Țugui, că altă treabă n-am. Mi aduc aminte cum Getingodan mi-a zis că marea e trunchiu copacului și Abosu e creangă mare din care se desprind două ramuri mai mici, încrengate care mai de care cu rămurele. Prima ramură care iese taman din creanga mamă este Isura. I se mai zâce și Usa.

– Isura? Io știu de Clisura, falnic loc pe mândra Dunore a Carpicilor.

– Clisura? Însamnă că-s râuri surori. Așa, precum zâceam, asta merge-n drept înainte în treaba ei. A doua ramură, mai golașă, ia, asta ni, aista-i Torentu de-i zâc ăștia Trentu, merge drept în jos și tot pe ea tre să ne ducem noi,

până unde se încovoaie un pic. Asta-i o apă mare, năvalnică, ce iese din maluri când plouă mult și tot îneacă luncile.

– Și cam cât ne-ar lua?

– Noi am venit pă jos în patru-cinci zâle, da am umblat mai mult noaptea, pă întuneric, să nu ne zărească careva.

– Și cu barca?

– Nu știu, da bag samă că tot cam p-acolo, vreo zî, două.

– Cum ar fi mai bine, mă Lleule, să merem pă jos ori cu barca?

– Io zâc că mai bine-i pă jos, furișându-ne prin mlaștini. Avem și noroc că au căzut multe ploi și au ieșit râurile și pâraiele din mătci, vărsându-se pe câmpuri. Cum n-au dealuri, puhoaiele mustesc în josul malurilor.

– Așa că putem umbla fără să fim dibuiți și fără a lăsa urme.

– Chiar așa, frate. La nevoie, ne scufundăm în smârcuri, numa cu capu afară și n-avem nici o grijă a purta. Zice-se că așa făcea și Sfântu David. Noi îi zicem Dewi Ddyfrwr, sorbitoru apelor. Se scufunda până la gât în ape, recitând scripturile în gând, să nu-l prindă păgânii.

– No, atunci așa om face. Ne-om pune în cap și clopuri din ramuri împletite, să nu ne vadă nime nici de-o vrea. Hai la Murthug.

Murthug se întorsese din cutreieratul locului. Se ridicară de jos și merseră la el, spunându-i ce au găsit de cuviință că trebuie făcut mai departe. Cumpăni câteva clipe

cu capul plecat, lăsându-și bărbia în piept, frământându-se. Oare cum a fi mai bine să facă?

– Dacă-i așa, tre s-ascundem corabia, pentru când ne întoarcem înapoi. Altfel, aci ne vor putrezi oasele, spuse Murthug.

– Să îngropăm pe Deusan? Cred că așa ar fi cel mai bine. Săpăm sub râpă cale de vreo douăzeci de pași, vreo doi metri în adânc și-o punem să se hodinească la ascunziș.

– N-or roade-o șobolanii, mă Țugui?

– Nu, stăpâne, n-avea grijă, că-i dată cu dohot și gudron.

– S-o-ngropăm atunci. Da tre să găsâm un loc unde nu ajunge paliria, că tătă o face flenduri.

– Lleule, tu cunoști mai bine locurile. Unde-i la fereală de valuri?

– Ia, cătă hruba mea. O îngropăm mai la o parte de culcușu meu.

Murthug chemă oamenii și-i puse la săpat cu hârlețe de lemn cioplite la repezeală. Fiind pământ jilav, a mers ușor, dar umezeala putea vătăma lemnul corabiei.

– Stăpâne, îi prea moale pământu ăsta. Ne trebe ceva să țână umezeala deoparte, zise Bocca.

– Ce să punem, Țugui?

– Facem o sanie din lemn căptușit cu paie și-o ascundem acolo. Aeru' umblă, paiele absorb umezeala și Deusana noastră doarme liniștită până ne întoarcem.

– Că bine zici.

Bărbații se apucară să taie crengi din pom și să pună pari cap la cap, legați cu coajă de nuiele. În scurt timp, cușculia era gata, bine căptușită cu paie, frunze și buruiene uscate. Au proptit bine corabia, au acoperit-o cu un capac peste care au turnat nisip, apoi pământ. Au tăiat apoi hălci de iarbă cu tot cu rădăcini și pământ și le-au pus peste locul acela, să nu dea nimănui de bănuit. Au aruncat pietre, scoici, buruiene, cioate și câte mai câte, să pară că așa a fost de când lumea.

După ce au mântuit cu ascunzișul corabiei, au mai prins câteva păsări, le-au fript repede pe jar și s-au ospătat oțără. Restul le-au pus merinde și s-au pornit la drum. Din doisprezece fârtați se făcură treisprezece – zece năieri cu căpetenia lor și două capete luminate de călugări. Huda și Rad mergeau în fața lor, cercetând locurile și tot câte doi-trei veneau și ceilalți din urmă. Dacă găseau primejdie, aveau semnal de dat fluierând. Dar cum erau aproape unii de alții, nu le era teamă de năpastă, toți cu spadă, pumnal la șold și arc în spate.

CAPITOLUL VI.
SPRE RAPANDUNE

Mergeau agale pe malul râului, un imens braț al mării înfipt în trupul de țărână al insulei. Țugui pășea domol, dar hotărât, gândindu-se la ce are de făcut. Cum era cel mai înalt dintre ei, avea pasul cel mai lung, dar era nevoit să țină rândul cu ceilalți, mișcându-se lejer. Își aminti că la o mânăstire îi căzuseră în mână câteva foi din *Geografia* lui Ptolemeu în grecește. Întâmplarea făcu ca acele rânduri să fie despre Insula Britaina. Oare cum i-ar putea fi de folos acum, când se află la fața locului?

– Găsit-am în scrierile vechi câte ceva despre insula asta bătută de soartă, stăpâne.

– Foarte bine. Ce-ai cetit tu acolo, mă, Țugui?

– Trăia pe vremuri un grec înțelept pe nume Ptolemeu care ar fi călătorit în toată lumea, să o cunoască. Or fost și alții, de toate neamurile, dar nu s-au păstrat scrierile lor. Și ăsta, Ptolemeu, cică o ajuns și p-aci.

– Și ce zâce?

– Cică fluviul ăsta mare care-și scoate brațul din mare se cheamă Abos sau Abus.

– Da mare-i și apa asta! Aboș zâci, de la laboș ori caltaboș?

– Da, ori Ăbuș, de la cărăbuș. Ha, ha, ha!

– Și oamenii locului cum i-or fi spunând?

– Să-i întrebăm pe flăcăii ăștia. Băăăă, oare știți careva cum îi zâce la râu ăsta?

– Ăsta pă lângă care trecem? întrebă Murdac.

– Ăsta, doară care?

– Io știu că-i zâce Humbre.

– Humbre? Da ce, îi umbros?

– Îi, îi, nu vezi? Plin de răchiți și plopi, de nici nu vezi pe unde calci.

– Auzi, stăpâne, ăștia îi zâc Râul Umbrelor.

– Aha. Râu Umbros? Parcă mai bine sună Abos. Și ce mai zâcea grecu ăla a tău?

– Zâcea că apa asta împarte ținutu în două – în partea de deasupra trăiesc Corieltauvii, iar în partea de jos, Parişii.

– Cine dracu or mai fi și ăștia?

– Or fi niște prăpădiți, stăpâne, niște amărâți... Să stai tu aci în calea puhoaielor și să ții piept năvălitorilor, nu-i lesne treabă!

– D-apoi cum a fi lesne! Asta, de bună samă, nu-i lesne deloc.

Țugui căzu din nou pe gânduri. După spusele lui Lleu, ar avea de bătut cărările vreo două zile și două nopți, cu mici popasuri după vreo patru-cinci ore și o scurtă odihnă de vreo câteva ore. Asta însemna că aveau să se găsească vreo trei-patru zile în șir pe drumuri. Nu era ușor, dar n-aveau încotro. Cumva, cumva, trebuiau să termine ce-aveau în plan și să se ducă spre Dunore. Mergeau agale vorbind încet tot câte doi,

trecând pe lângă sate răsfirate botezate Turmarr[1] ori Ravenser[2], locuri sărace sorbite de mare. Se vedea că valurile mării se reped furioase asupra malurilor, rupând aprig din ele, spumegând de mânie aprinsă.

– Mă, Murdac, da tu de unde știi cum îi zâce la apa asta?

– De la tata mare.

– Și el de unde știe?

– De la tată-so, că de-aci se trage, oțâră mai din jos, de la Derluuetun[3].

– Tac-tu-i sacoson di pă insulă?

– Sacson di p-aci, îhî.

– Și tu cum ai ajuns în Ardal?

– Ne-o luat piratii când ne jucam pe malul râului.

– Și vrei să-i cați pe-ai tăi?

– Nu cred că mai trăiesc, erau deja bătrâni când m-o luat rob.

– Și ce știi de locurile astea? Văd că le cam mușcă marea.

– Mușcă, mușcă ca un balaur din cei turbați. Vine și ia casele cu tătului și le țâpă-n vâltoare. Și oasele morților le scoate și le cară-n larg.

– No, așa ceva n-am mai auzât! Oasele morților?

– Le ia cu tăt cu cimitir, iac-așa, arătă el, ridicând și trântind mâinile cu putere.

---

[1] D.B.

[2] Sat dispărut sub ape în Anglia.

[3] D.B.

– Și-apoi oamenii ăștia de ce stau aci, când – ba marea, ba pirații – îi cotropesc?

– Unde să se ducă, vai de sufletu' lor! Că păstă tăt îi sărăcie și amar. Mai bine rămân aci și când le vine ceasu', să duc și scapă de nevoi și de năcazuri!

– Drept zâci, mă Murdac, viața-i scurtă și grea, de-abia așteaptă bieții oamini să se scape de ea și să se ducă la Dumnezeu.

Îl lăsă pe flăcău și se apropie de Murthug care mergea încet, fluierând un cântec.

– Știi cânta, stăpâne?

– D-apoi cine nu știe, măi Țugui! Dacă nu știi hori oțâră, înseamnă că nu ești om. Cum să-ți treacă timpu' la drum lung?

– Musai numa cu poveste și cu cântec, n-are cum altfel.

În al treilea ceas au trecut de Ottringham și apoi de Patrington, ajungând după vreo patru ceasuri de umblat în locul numit Caingenham. După cum le-a spus Murdac, tot acest ținut mare ce se întindea de la spânzurătoare înspre insulă se numea Holderness. După ce treceai de marginea smulsă de ape, pământul se făcea bun și roditor, întins și bătut ca-n palmă.

– Ăsta-i pământ bun de holde, grăi Murthug.

– Bun de holde, da cum nu! Ari cu boii tăt fluierând, răspunse Țugui.

– Asta-i bine. Nu sunt dâmburi să urci în sus.

– P-aci tre să dăm de pârâul Caingenham, să ne spălăm. Părinte, zise Murdac către Țugui, aveți unde vă-nchina, au tri

cruci mândre. Lângă mănăstire, îi și un izvor cu apă tămăduitoare, poate se îndură pustnicii de-acolo să ne deie și nouă câțiva stropi.

– Las pă mine și pe Lleu, că-i rugăm noi frumos. Da ce mânăstire-i acolo?

– Pă vremuri era o mănăstire mare, paremi-se îi zâcea Aet Bearuwe. Că așa strâgau popii: „Apă sfântă bea, Biruie Bolnița”. Au fost înzestrați cu moșie bună de Morcar voievod. No, acolo au ei izvoru’ ăla care face minuni, izvoru’ Sfântului Filip.

– Filippeios Krini? Asta-i veche tare, de pe vremea Macedonilor. Mare minune, îți scoate apa din piatră seacă, adăugă Țugui.

– Nu știu de ăștia, numa de Sf. Filip, îi fântâna lui, că așa-i zice. Și încă mai este o fântână în care apa-i caldă tăt anu, fie vară fie iarnă.

– Apă caldă? Asta-i bună de spălat boieroaice și coptii mici.

– Ei botează acolo creștini. Tăți se mniră de așe mninune, apă caldă să țâșnească din pământ. Lumea zâce că haru călugărilor face să să scoboare binecuvântarea lui Dumnezău asupra locurilor.

– Slăvit fie Cel de Sus pentru toate binecuvântările trimise asupra noastră, oameni nevrednici și nesupuși, zise Țugui făcându-și cruce.

– Amin, îngână Lleu, plecându-și fruntea.

CAPITOLUL VII.
VULTURUL ÎNSÂNGERAT

Erau flămânzi și obosiți după atâta umblătură. Deși călițiși obișnuiți cu mersul pe jos, călătoria pe mare le-a cam ruginit încheieturile.

– Mă, Țugui, mă ramolesc ori ceva. Mă dor jenunții[1], mă. M-or lua bătrânețile? se plânse Murthug.

– Nu, stăpâne, nici vorbă. Tăt așe mă dor și pe mine, da ni se trage de la cum am stat chirciți în corabie.

– Aaaa, chiar așa, să-ți fie gura aurită, că m-am spăriet.

– Nu-i de spăriet, da mai bine să fim cu ochii-n patru în juru nostru. Aci om da de primejdii.

Murthug încuviință dând din cap. Luară din straițe și ciuguliră fiecare câte ceva. Aveau câteva merinde puse deoparte la plecare, bucăți de păsări fripte. De băut, băuseră apă din pârâul ce curgea pe-aproape.

– Stăpâne, să căutăm mănăstirea!

– V-ați potolit foamea?

– Cât de cât, a avut Lleu câteva firimituri. Da noi sântem deprinși cu foamea și postu. Putem trăi numa cu apă și buruiene câteva zâle bune.

---

[1] Genunchii, regionalism.

– Asta-i tare bine, mă Țugui, tare bine. Și io-s rezistent, da la drum lung tre câte ceva în stomac, altfel picioarele mișcă greu.

– Cu apă, măcriș și frunze de păpădie, pita popii și vo două ciuperci huzurim. Dacă găsim mure și zmeură, îi festin.

Mergeau repede, măsurând poteca cu pasul. Lleu mergea cu capul în pământ, mormăind rugile neauzite între buzele subțiri.

– Da Lleu ăsta n-are grai? Că nu zâce nimic, tace mâlc.

– Tace chitic, stăpâne, să nu te supere. D-apoi așa are el canonu tăcerii, așa-s pustnicii.

– Atunci să-l lăsăm în plata Domnului. Încotro o fi mănăstirea asta?

– Ia, uite-o stăpâne, o vezi ce mândră-i?

Murthug se uită în direcția degetului ridicat de Țugui, ce împungea aerul spre stânga. Lângă un dâmb mic, adăpostită după o pădurice, se afla o bisericuță mică încropită din bârne de lemn. Afumată de ani și cețuri groase, stătea acolo zgribulită de frig și pătrunsă de umezeală, acoperită cu stuf. În jur, gard de nuiele împletite. În fața porții, o răstignire de lemn. Înăuntru, încă una, mai mare, cu brațele crucii frumos sculptate. Traseră de poartă și o talangă răsună. Un călugăr cu spatele încovoiat de bătrânețe ieși să vadă cine vine.

– Cine-i acolo? Noi suntem călugări nevoiași și bătrâni! strigă el cu mâna streașină la ochi.

– Oameni buni, răspunse Lleu.

Călugărul păși încet spre ei să-i vadă mai bine, tot rugându-se și crucindu-se. Se liniști când văzu că doi dintre ei purtau veșminte călugărești.

– Bine te-am găsit, Prea Sfinția ta, salută Țugui.

Apoi se închină și-i sărută mâna cu smerenie. Lleu făcu și el la fel. Murthug se fâstâci și nu știu ce să facă, așa că se închină puțin, cu repeziciune, încurcat. Bătrânul se făcu că nu bagă de seamă tulburarea lui.

– Bună să vă fie inima, fiilor. Da de unde și până unde?

– Ia, batem și noi lumea în lung și-n lat, să vedem unde s-o termina.

– Și se termină?

– Nici pomeneală, cu cât umblăm mai mult, cu atâta se mărește.

– Eheheiii, fiilor, lumea-i cum îi lăsată de Dumnezeu Prea Înaltul.

– Așa-i părinte, așa-i, să dăm slavă Celui de Sus pentru mila lui fără margini.

Călugărul îi îndemnă să-l urmeze. Se opri la intrare și-și făcu trei cruci largi, închinându-se. Țugui îi făcu semn lui Murthug să facă și el la fel. Se închinară fiecare cum știură și-l urmară pe bătrân mergând încet după el.

– Cum vă zice, fiilor?

– Cal Țugui, părinte, sunt eu.

– Care Eu[2]? Moșia lui Eu e în altă parte.

---

[2] D.B.

– Ha? făcu Țugui, uimit.

– Moșia lui Eu nu-i aci, că-i în josu râului, fiule.

– Bine, părinte.

Nu mai zise nimic, gândindu-se că bătrânul aiurează.

– Și pe ceilalți cum îi strâgă?

– Murthug și Lleu, prea sfințite.

– Frumoase numiri.

– Da matale cum să-ți zâcem, părinte?

– Blacuin[3], fiule, Blacuin.

– Blacuin? se minună Țugui.

– Blacuin, da, Blacuin din cătunul Mers[4]. Tare ne-am spăriet că vin tâlharii. Nu mai putem să răsuflăm de rău lor, zise bătrânul cu năduf.

– Da sunt mulți, părinte?

– Ajunge numa unu să-ți deie în cap, nici nu-ți trebuie mai mulți. Nu? Vin de peste mare, cu bărcile, spintecă, pradă și pleacă val vârtej.

– Da-s mulți, părinte?

– Nu-s mulți, da-s tare cruzi, fiule, tare-s cruzi. Scot plămânii din om cât îi viu. Îi smulg din trupul omului cât încă suflă. Ca diavolii-s de răi... Vremurile Satanei, fiule, vremurile Satanei...

– Asta-i tare rău, Sfinția ta, tare rău ...

---

[3] D.B.

[4] D.B.

Murthug își încruntă sprâncenele, gândindu-se cine ar putea fi. Auzise el de unul Ragnar Lodbrok că rupe spinarea dușmanilor cu ranga de fier în luptă, dar nu știa că scoate și rărunchii afară.

– Vulturu însângerat îi zâce, îngăimă Murthug.

Țugui îl privi țintă.

– Ce vultur însângerat?

– Așa-i zâce la spinarea cu rărunchii scoși în afară.

Țugui și bătrânul călugăr se uitară unul la altul.

– De unde știi de vulturu ăsta, stăpâne?

– Îi un obicei vechi din Sweorice. Așa am auzât.

– Înfricoșător obicei păgân, adăugă Țugui.

– Cruzime, da dacă te miști repede, nu suferă mult omu.

– Da cum n-a suferi? Te doare și dacă te înțepi într-un spin, darmite când îți smulge rărunchii!

– Îi unu, Ragnar Lodbrok[5] care face de-astea.

– De ce?

– Pentru zeul lor, Hodin ori Odin parcă.

– Da dumneata ești botezat? întrebă Blacuin.

– Nu-s botezat. La ce mi-ar folosî?

– Să nu te duci în iad după moarte, spuse bătrânul.

– Ce-i iadu?

– Împărăția morții pentru cei fărădelege, o mare de foc și pucioasă în care-s scufundați toți păcătoșii după ce mor. Ăst foc nu încetează niciodată și arde în vecii vecilor. Acolo va fi

[5] Căpetenie vikingă.

plânsul și scrâșnirea dinților. Tot acolo și viermele cel neobosit care roade trupurile.

– Atunci, să mă botez, că mulți oameni am tăiat.

– Te botezăm, fiule, și mila Domnului fie asupra ta.

– Îl botezăm, dădu din cap Țugui, îl botezăm, Preasfințite, da un pic de ominit, aveți? Că de-abia ne ținem pe picioare.

– N-avem nici după ce bea apă, da poftiți, fiilor, să vă omenim cu apă sfântă de izvor.

– Suntem pieriți de sete, părinte, Sfinția ta. Milostivește-te și dă-ne și nouă câteva picături.

– Nu ducem lipsă de apă prin aste locuri mlăștinoase, vai de sufletu nost!

– Da cu ce trăiți, părinte?

– Cu aer, fiule, și cu apă, că nu se găsesc de nici unele p-aci, mai ales pentru doi pustnici bătrâni. Ne târâm zâlele și brâiele de ici de colo, ca melcii.

– Nu v-ajută boieru?

– Toruerd? Apoi mai rar, ba chiar cere de la noi, da ce să-i dăm, că nu sântem în stare de muncă. Ne mai trimite câte un flăcău, doi, să lucre pământul. Din rodu lor, primim și noi câteva boabe de dredge[6].

– Ce drege, părinte?

– Dredge, bob în amestec.

– Spice de-a valma?

---

[6] Boabe de orz și ovăz în amestec.

– Da, care cum vine, că tăte-s bune, numa nu-s bugăte.

– Așa-i, părinte. Dă-ne și nouă, rogu-te, câteva firimituri, s-avem de drum.

– Vă dau, dragii mei, vă dau, nu vă năcăjiți. Da unde mereți?

– La Rapandune, părinte.

– La călugării gutlacinga?

– Ce cingătoare?

– Rapandune. Acolo am ucenicit și io. Ei, ce vremuri...

– Știi locurile, părinte?

– Până acolo, numa mlaștini, mol, tină și iară mol. Lehamite.

– Să ne îndrumi, părinte, fie-ți milă de sufletele noastre, că de-aci ne ducem înapoi la Dacia Faelix.

– Dacia Faelix? Apoi noi suntem de mult pân locurile astea, fiule.

– De când, părinte?

– D-apoi cine mai știe? Ia ni, este acolo mai la vale un morman de pământ de sub care ies hârburi vechi.

– Hârburi?

– Hârburi și tăt felu de șiară veti[7].

– Da o sabie încă bună de luptă s-a mai găsî?

– Ruginite, fiule, vremea și pământu nu cruță.

– Așa-i părinte, așa-i, dădu din cap Țugui.

---

[7] Vechi, regionalism.

Se așezară pe două laițe de lemn. Lângă ei, se ruga un alt pustnic, și mai bătrân, cu barba albă și ferfenițită de trecerea timpului. Îl salutară și-i sărutară mâna cu smerenie. Se porniră să se roage și să facă mătănii, până vor fi lămuriți și omeniți. Murthug se făcea că nu vede. La un moment dat, bătrânul ridică creștetul și se uită la ei. Buzele lui și-au oprit freamătul neîncetat, în barba moale.

– Sărumâna, părinte, ziseră Țugui și Lleu, închinându-se și sărutându-i iarăși mâna.

– Să fiți sănătoși, feții mei. Da ce vânt v-aduce pe la noi?

– Ia, părinte, batem și noi pământu' cu pașii.

– Și încotro vă mână Domnu?

– Spre casă, preasfințite, spre casă, în cununa munților Carpici.

– Karpicii? Alelei, departe, fiilor, departe...

– Departe, părinte, da pe apă alunecăm ușor și ajungem cât ai zice pește. Matale de unde ești, prea cuvioase?

– Io-s din Aitone[8], dar toată viața mi-am petrecut-o aci, în rugăciune și ascultare.

Închise pleoapele pentru o clipă.

– Și cum vă zâce, fiilor?

– Cal Țugui, Lleu și Murthug, stăpânu nost. Da matale?

– Alun[9], bătrân cât lumea, nici nu mai știu șirul anilor.

– Alun? Asta-i de mare mirare, zise Țugui.

---

[8] D.B.

[9] D.B.

– Da de ce, fiule?

– Că asta-i pe limba neamului meu.

– Așa o fi, fiule, așa o fi, răspunse călugărul într-o doară luând ceva de jos.

Când se ridică, Țugui și Lleu încremeniră – bătrânul călugăr ținea în mână un craniu de om, ce păruse că fusese lovit în cap cu mare putere în clipa morții. O crăpătură străbătea creștetul craniului de la o tâmplă la alta. Se uitară unul la altul, cu subînțeles. Murthug se făcu că nu vede, la urma urmei, ce-i pasă? Treaba lui ce face bătrânul cu scăfârlia unui mort.

– Părinte Alun, nu-ți fie cu supărare, da ce faci cu tigva asta? șopti Țugui apăsând pe cuvinte cu mirare.

– Asta-i cea mai mare înțelepțire a omului, fiule.

– Ce, părinte? Tigva?

– Nu, fiule, moartea. Oare nu moartea ne așteaptă la capătul drumului ăstuia istovitor căruia noi îi zicem viață?

– Așa o fi, părinte.

– Și dacă moartea ne așteaptă la capătul vieții, atunci putem socoti că viața nu-i decât o pregătire pentru moarte. Nu-i așa?

– Așa-i, sfinția ta, murmură Țugui făcându-și cruce, dând din umeri, oarecum surprins.

Lleu strânse din ochi și-și mușcă limba să nu înfrunte pe bătrân. Voise să spună că mai bine ține o cruce în mână decât o tigvă de mort. I se păruse că bătrânul s-o fi rătăcit în vreo erezie, dar nu era îngăduit să zică nimica, pustnicul era

cu mult mai vârstnic și mai înțelept decât el. Nu se cădea să sară el cu gura lui lesne cuvântătoare și cu duhul lui închircit în sine însuși, ca un sâmbure în caisa necoaptă. Era încă prea tânăr și se cuvenea să-și țină gura închisă în fața pustnicilor bătrâni și adânciți în ei înșiși precum pomii scorburoși, locuiți de veverițe și alte vietăți mărunte. Așa îi spunea bătrânul Getingodan în fiece zi: „Lleule, băiete, nu uita cât trăiești tu ce ți-am spus, că așa mi-o spus și mie părintele meu sufletesc – Nimica sunt, nimica pot, nimica nu am. Asta-i cea mai mare înțelepciune a omului în viață".

– Fiilor, să nu credeți că mi-am înecat sufletu în vreo erezie. Astea-s mai adânci decât oceanu. Nicidecum. Ci tigva asta îmi amintește de atotputernicia morții căruia nimeni și nimic nu-i scapă. Deci moartea-i a lui Dumnezeu și-a dat-o oamenilor să-i aducă înapoi la el, pe lumea cealaltă. De aceea, fiilor, tot ce ne apropie de Dumnezeu este bun, chiar și moartea, mai ales când ești bătrân, slăbit și sătul de zâle.

– Mda, părinte, da câte avem de făcut până atunci! Nu se cade să irosim nici o clipă ...

– Hehehei, voi sunteți tineri și vânjoși, da mie imediat îmi dă moartea un brânci în groapă și dus îs. Iar tigva asta de sfânt trovodit grăiește cu mine în fiece clipă, chiar de nu se aude nimic. Într-una îmi spune – căiește-te, suflet îndărătnic de om, căiește-te, că nu știi clipa când nu vei mai fi și nici urmă nu va mai rămâne din tine. Nici un fir de praf...

Cei trei păstrară tăcerea cu frunțile plecate și mâinile împreunate.

– Duhovnicul meu Chinewoldemaresc[10], odihnească-l Dumnezeu în Împărăția Sa, mi-a spus așa: *De câte ori cuget la moarte, învia*ză *sufletul prin adunarea minții. Și de câte ori uit de moarte, mor prin împrăștierea minții la astea lumești. Și dacă mă găsește moartea împrăștiat la astea pământești ori stând de vorbă cu gândurile întunecate, atuncea am pierdut foarte mult și numai prin cugetarea la moarte ne putem trezi, că un dar mare capătă sufletul când a început a se trezi. Da nimica nu-l trezește ca cugetarea morții*.

Se lăsă tăcerea. Se auziră pași, nici nu băgară de seamă când Blacuin se îndepărtase, erau parcă vrăjiți de tigva aceea. Avea o culoare gălbuie ca de ceară, ori părea să fie făcută din lut vechi ars. Căci ce suntem noi, oamenii, dacă nu lut și tină întărită în înfocatul duh al Domnului, atoatecuprinzător? cugetă Țugui în tăcere. Tigva fusese lovită în moalele capului cu mare putere, crăpându-i osul pe loc. Oare ce să-l fi izbit? Un buzdugan, un par, o bâtă, o rangă?

Murthug nu se gândea că i s-ar putea întâmpla și lui același lucru, asta i-ar scădea curajul în luptă. Pentru el era de-ajuns – cât trăiește, atâta trăiește, nu cere mai mult de la nimeni, nici măcar de la Dumnezeu. Nu-i era dragă viața, prea multă nenorocire și zbatere peste tot. Nu te poți bizui nici pe două grăunțe de grâne a doua zi. Nici lumea nu-i era dragă, era plină de luptă, vaiete și moarte. O clipă întorci privirea și te-a și lovit dușmanul, mișelește, pe la spate, să te răpună cât

[10] D.B.

de repede. Viața fiecăruia atârna de un fir de păr. Ceea ce-și dorea Murthug era să ajungă să vadă Ardalul din Cununa Munților cu Creștetul în Nori. De-acolo-ncolo, poate pune mâinile pe piept liniștit, fără bătăi de cap. Asta numai dacă n-a prinde drag de pământ, mioare, cer senin și apă curgătoare limpede.

Lleu cugeta la moarte ca la un sfetnic bun pentru prelungirea vieții ori trăirea ei cu măsură și cu mare grijă. Așa cum viețuia el în cotloanele de sub pământ, era ca și cum ar fi murit deja pentru această lume întru totul smintită. Tânărul călugăr nu putea înțelege nici în ruptul capului de ce se află atâta moarte și cruzime între oameni. Nu putea pricepe de ce se omoară cu atâta ranchiună, ură și nemernicie diabolică. Țugui privea craniul cugetând la curățenia osului de pe care se topise toată carnea. Ani de zile le trebuie oaselor să se curețe de toată putreziciunea cărnii, iar craniul acesta chiar strălucea în licărul opaițului.

– Prea cuvioase Alun, miroase plăcut, a mir?

– Hai și miroase, fiule, ia vezi.

Țugui se aplecă, își apropie nasul de rotunjimea craniului și inspiră adânc. Într-adevăr, avea un miros plăcut.

– Era sfânt, moaștele lui au un miros minunat, zise el, făcându-și trei cruci mari și dând slavă lui Dumnezeu.

– Vaiii de noi și lăudat fie Domnul, că îngăduie mucenicilor trovodiți să-și schimbe oasele nimicniciei omenești cu cele veșnic trăitoare ale Cristosului, rosti Lleu, lipindu-și fruntea de podea, bătând nenumărate mătănii.

Visul oricărui călugăr era să-și înalțe trupul din putreziciunea omenească în boltele înalte ale desăvârșitei sfințenii. Această sfântă lucrare nu se poate face decât cu mult post, rugăciune și ascultare smerită. În fiece clipă trebuia să aibă o cugetare sfântă în minte, să nu poată apuca vrăjmașul să-i pătrundă în rotunjimea adâncă a minții. Își păzea gândurile ca pe niște ouă firave puse la clocit, întorcându-le de pe o parte pe alta să nu se lipească de coajă nici într-o parte, nici într-alta. O clipă de-ar fi uitat să întoarcă unul numai, ori dacă flacăra rugăciunii lui s-ar fi stins, atunci oul ar fi murit, împuțindu-se înăuntru, atrăgând Necuratul.

Dacă Lleu își temea mai mult gândurile să nu fie săgetate de vrăjmaș, nepunând prea mult preț pe viața aceasta deșartă și trecătoare, Murthug își păzea trupul și oasele să nu-i fie răpuse de om ticălos. Avea nevoie de brațe și picioare vânjoase pentru a bate drumuri lungi și pentru a mânui armele cu vitejie. Țugui și le păzea pe amândouă, și trupul și sufletul în egală măsură. El știa că trupul vânjos și sănătos ține și mintea trează. Topirea trupului în post negru, durere și lacrimi era pentru călugării vârstnici, cu un picior în groapă. El era încă tânăr și avea multe lucrări juruite de împlinit, la porunca duhovnicului și a strămbunilor.

Cum stăteau ei așa adânciți în gândurile lor ca într-un lac adânc, Blacuin se apropie de ei pe nesimțite, iscodindu-i:

– Vreți boabe de dredge ori codru de pâne[11]?

[11] Pâine, arhaism.

Se uitară unii la alții, descumpăniți, ca treziți dintr-o amorțeală adâncă.

– Codru de pită, părinte, să nu pierdem boabele pă drum, îndrăzni Țugui.

– Bine, fiule, codru să fie atunci.

Blacuin se duse înapoi și se întunră cu o pită mică, întunecată și tare ca piatra. I-o înmână lui Țugui, binecuvântând.

– Bodgaproste, părinte, pentru milostenie, să dea Dumnezeu înapoi înzecit.

– Să fie pentru mântuirea sufletelor noastre, fiule. Nu ne trebe nouă hrană omenească, ci de cea sufletească. După aceea tânjim noi. Că grămada asta de oase va putrezi pe fundu' mormântului, da sufletu' tre să aibă tărie să se ridice la Dumnezeu și astă putere nu se întărește cu dumicați.

Țugui o puse în straiță și sărută mâna pustnicului de trei ori. Știa că o pită de-asta ajungea bătrânului să mânce două luni de zile. Câteva firimituri înmuiate cu apă le ajungea pustnicilor vârstnici, deprinși cu postul negru și răbdări de toate felurile. Era timpul să plece înapoi la locul de odihnă, îi așteptau ceilalți, dar nu înainte de a iscodi despre direcția de mers.

– Părinte, Sfinția ta, sărumâna, spuse Țugui, încotro ar fi mai bine să mergem?

– Mergeți drept înainte până dați de curbura Marelui Râu și apoi tot în jos. Dar înainte de curbură treceți pe la biserica din Pagulac dincolo de Turnul lui Toruerd și de Crucea lui Filip și spuneți-le cinstitelor fețe bisericești că v-a

trimis Blacuin la botez și apoi las că v-or îndruma ei. Că cine are biserica de mamă, are pe Domnul de tată, îndrumător în toate drumurile lumii ăsteia și a celei de dincolo.

– Mulțumim, părinte, Domnul să vă dea sănătate și viață lungă.

– Mergeți cu Dumnezeu, feții mei, rosti Blacuin, binecuvântându-i.

Se porniră la drum bucuroși nevoie mare că vor avea ajutor de la biserica lui Cristos. Nici nu sperase Murthug să găsească fârtați care să-i îndrume cu o vorbă bună, darmite să le dea pâine și sfat bun de drum. Se minuna cât de cumsecade sunt creștinii lui Țugui și cumpănea în inima lui să se creștineze și el. Nu spuse nimic încă, dar cum vor ajunge la locul potrivit, se va boteza fără șovăială. Își făgădui în gând să facă așa și se bucură că avuse priceperea de a-l lua pe Țugui cu el. Ce s-ar fi făcut fără el pe meleagurile astea străine, năvălite de toți pirații și rătăcitorii de pe mări și oceane? Aflase el de la un bătrân navigator că pământul stă așezat pe apele mărilor și oceanelor ca o bucată de mămăligă în strachina cu lapte, iar cu barca poți ajunge dintr-un capăt într-altul al lumii. Vorba aia, cu răbdarea treci marea și dacă te faci luntre și punte ajungi unde năzuiești.

CAPITOLUL VIII.
BOLOVANUL

În curând, se găsiră în fața tovarășilor de călătorie. Aceștia îi așteptau așezați care pe unde puteau, la odihnă și cercetarea atentă a potecilor.

– Să pornim la drum, oameni buni, îi chemă Murthug pe toți. Mai mergem oțâră până la următorul popas. Avem oarește încurcătură de dezlegat.

Prinseră a se așterne toți la drum, cu botele în mână, să se apere de lighioane. Câțiva dintre ei apucaseră a-și face niște săgeți din trestie și ramuri de copac ascuțite la vârf. Toți și-au cioplit bâtele de drum, făcându-le tăioase ca țepușele, ușor de înfipt în fiară și om dușmănos. Au putut prinde astfel pești proaspeți din pârâu, ce puteau fi înfulecați din mers atât cruzi, cât și fripți. Care cum se pricepuseră, mai găsiră niscaiva ierburi și rădăcini bune de mâncat, chiar și ciuperci.

Porniră cu voie bună, care horind, care pălăvrăgind, mai câte unul tăcut, cu gândurile risipite oareunde. Erau cam zece ceasuri înainte de amiază, către mijlocul zilei. Nu erau încă nici flămânzi, nici obosiți, ba chiar erau curioși ce-or găsi prin aceste locuri apoase și mocirloase. Murdac și Domhnall erau cei mai veseli, revăzând locurile copilăriei. După vreun ceas-două, zăriră Turnul lui Toruerd în depărtare. Mai

merseră o vreme și ajunseră la Crucea lui Filip, înfiptă în dreptul drumului mare.

O cercetară de la distanță, minunându-se cât e de mare. Țugui și Lleu se trăseseră mai aproape să se închine, bătând mătănii cu fruntea la pământ. Ceilalți se așezară jos pe iarbă, răsuflând puțin, apoi se duseră la pârâul ce curgea prin preajmă să bea apă din căușul palmelor. Asudaseră și se încinseră puțin de la umblătură, iar răcoarea pământului îi astâmpăra, pătrunzându-le plăcut trupurile. Le reîmprospăta forțele. Mai merseră un pic și ajunseră la o bisericuță mică de lemn, aidoma celei de dinainte, cu acoperiș de stuf și gard de nuiele împletite. În curte, o troiță de lemn de care era agățată o ulcea de lut deasupra unei guri de izvor. Un câine se apucă să-i latre și un călugăr înveșmântat în straie, lungi, întunecate, ieși în pridvor.

– Cine-i acolo? strigă călugărul.

– Oameni buni, prea cuvioase! Ne-a trimis Blacuin! răspunse Țugui, punând mâna pe portiță s-o împingă.

– Dacă v-a trimis Blacuin, atunci sunteți bine veniți.

Clopotul portiței suna plăcut. Țugui, Lleu și Murthug intrară în curte, iar ceilalți rămăseseră sub copaci, la fereală de ochii localnicilor.

– Nu veniți și voi, mă? întrebă Murthug.

– Nu, stăpâne, că ăștia cum văd omu, cum îl și botează. Apoi om bolund îs io să mă facă din războinic necruțător o muiere ce nu omoară nici un șoarece? chicoti Stuf.

– Atunci stați la fereală, mă, să nu creadă sătenii c-o năvălit sălbaticii închingați de pe mare! Să nu ne ieie-n furci!

– La fereală, stăpâne, la fereală între copaci.

Călugărul îi aștepta în fața bisericuței.

– Domnul fie lăudat! îi întâmpină, binecuvântându-i.

– Domnul fie lăudat! răspunse Țugui, închinându-se cu smerenie.

– Poftiți înăuntru să vă rugați la altar.

Intrară în bisericuța întunecată. Aici sălășluiau trei călugări, doi vârstnici și unul mai tinerel, dându-le ajutor la nevoie. Cel mai bătrân, Muirdach[1], avea o barbă lungă și albă crescută până la brâu, subțire ca un caier de lână. Era slab și ușor încovoiat de spate, iar ochii îi erau aproape orbiți de trecerea timpului. Nici nu băgă de seamă venirea lor. Cel de-al doilea, doar cu câteva clipiri de pleoape mai tânăr, era mărunt la trup și gros ca un butoiaș. Se mirară toți cu ce se putea hrăni de adunase atâta amar de cărnet pe dânsul, să-i țină de saț în foamete. Pesemne nu-i prea erau dragi posturile.

Îl chema Eappa și răsufla greu la orice mișcare. Avea fața roșie și fiind săritor din fire, iute asuda la orice mișcare. Zâmbea des și era plin de voie bună. Bucuros de oaspeți, veni spre ei din fundul bisericii cu brațele deschise, să-i întâmpine. Cel de-al treilea, un om ca la vreo cincizeci de ani, stătea posomorât pe-o laiță, rugându-se, tot trăgând cu ochii spre noii veniți. Avea barba creață, iar perciunii și părul îi stăteau zburlite în toate

[1] Sf. Muirdach, fiul lui Cenel n Eogain, Irlanda, sec. V, A.D.

părțile precum unui motan furios. Sprâncenele îi erau peste măsură de stufoase, iar părul creț, sur, îi ieșea de sub potcap. Privirile întunecate îi erau ușor furișate pe sub ochii încruntați. Îl chema Ciricean, și părea bănuitor și repezit precum un oștean în slujba împăratului păgân.

După săvârșirea rugăciunii, se înduplecară să-i ducă la izvorul cu apă sfântă, vindecătoare a bolilor. Era o mare cinste să fie duși acolo, unde se adunau sătenii o dată pe an de Rusalii, când se binecuvântau apele de pe câmpuri și se chemau ploile să aducă roadele mult dorite.

– Așa e omul, netrebnic și la mila lui Dumnezeu pentru fiece picătură de ploaie. Altfel nu are ce mânca și piere de foame ori de sete, grăi Eappa.

– Așa-i, părinte, așa-i, încuviință Țugui, dând din cap.

– Da crezi că sunt recunoscători celui preaînalt pentru darurile sale? Nici pomeneală. Numai de rele se țin, parcă-s oi lovite de streche. Și-apoi vin de se tânguiesc și se târăsc pe jos, în curtea bisericii, dându-se de ceasul morții să ceară iertare de la Dumnezeu. Parcă pot eu să le dau ce vor? Da de unde amar? Pot io să știu tăte blestemățiile câte le fac? Că mi se face părul măciucă când aud ce grăiesc muierile la mărturisire. Vai de sufletele lor și de urechile mele, că mare prăpăd este pe fața pământului...

– Da, părinte Eappa, așa-i. Da nu-ți face sânge rău, cuviosia ta, că nu ieși la capăt cu ei. Biete oi în staulul lui Cristos, menite păcatului și morții, adăugă Țugui.

– Frate Țugui, o fi așa cum zâci, da nu-i lesne de dus în spate fiece zi. Mi s-a făcut lehamite să păstoresc o asemenea turmă de oi îndărătnice, încât îmi vine să-mi iau lumea-n cap, să mă duc cât văd cu ochii!

– Păi hai cu noi, părinte.

– Da unde mergeți?

– La Rapandune, pe râu în jos. Cale de vreo tri, patru zâle de mărs pă jos.

– Rapandune? Departe, nu mă țân pă mine picioarele până acolo. Mi-s umflate ca butucii, sfântu știe di ce... zise Eappa ridicând poalele anteriului să-și arate necazul.

– Asta-i dropică, frate Eappa! Boală domnească. N-o fost împăratu Hadrian, ăla de-a făcut zidu cel mare, suferind de umflături la picioare? Da sfânta Onnene?

– I-auzi, frate, că mă pui în rându sfinților și-a împăraților cu nenorocirea asta de dropică. Da ce-s io, muiere, să mă umflu-n tăte părțile? La ele așa o dat Dumnezău, să sloboadă apă-n trup, ca să țână prunc! Da, noi, bărbații, fie împărați, fie simpli muritori, nu avem de ce a ne umfla ca butoaiele.

– Sfânta Onnene era o biată copilă de zece ani, salvată de la necinstire de un cârd de gâște. Cică și-a schimbat straiele ei împărătești cu o fată săracă și-o fugit din palat. Oare știm noi de ce? Nu. Da atâta știm, că o rață albă cu trei boboci și-un cârd de gâște au fost tot timpul cu ea, s-o ajute, înșiră Lleu, dintr-o răsuflare.

Țugui și Eappa au rămas cu gura căscată. Era prima dată când Lleu deschidea gura să zică ceva, dar mai ales acum, chiar păruse de neoprit. Vorbele se revărsau năvalnic din gura sa, precum un pârâu umflat de ape.

– Frate Lleu, da de unde știi tu atâtea despre Sfânta Onnene?

– De la bătrânu meu duhovnic, Getingodan. Mereu cugeta de ce are Sfânta Onnene 10 ani și nu 9 ori 11, ha? Aci-i taina.

Țugui și Eappa se uitară unul la altul.

– Așa o fi, Lleu, frate dragă, da are rost amu să despicăm firu-n patru?

– Nici n-am început măcar. De pildă, dacă tăiem numele ei în două, adică Onn și Ene, ce ne dă? Ne pricopsim cu Ene care vine pe la gene ori cu Ene de la Eneida, care ne trimite la Virgil. Na, ce ziceți de asta?

– Hmmmm, nu știam că te ții de dezlegat ghicitori și desfăcut cimilituri, frate Lleu.

– Ohoho, și încă cum! Prinde bine la minte, crește ca aluatu dacă o punem la treabă.

– Și rața cea albă cu trei boboci, ce-o fi însemnând? întrebă Eappa într-o doară.

– Nu-i greu, părinte, rața-i țara pe din dos, răspunse Lleu.

– Cum adică țara pe din dos?

– Adică citită de la coadă spre cap, lămuri Țugui. Ra-ța ori Ța-ra. Simplu ca bună ziua. Iar bobocii sânt trei țărișoare mititele ori trei provincii.

– Aha. Și gâștele?

– Gâștele or fi niscaiva oșteni. Nu atacă gânsacu pruncii pe uliță tot lungindu-și gâtu și sâsâind? Și-apoi nu zice Tit Liviu în *Întemeierea urbei*[2] cum au salvat gâștele capitoliul?

– Da cine o mai fi și ăsta, Liviu ăsta, habar n-am, răspunse Eappa, înfuriindu-se. Să mânii io pă Dumnezău cetind ce zâc tăți păgânii?

Se aprinse tot la față, parcă era fiert în ceaun. Mai că îi venea să azvârle sudălmi spre tânărul neobrăzat ce cuteza să pună ochii pe scrieri păgâne. Dar se domoli încet, gândindu-se că tinerețile sunt pline de ispite și nici nu se cuvenea să-și facă păcate. Fiecare cum l-o călăuzi Cel de Sus. Rosti încet în minte rugăciunea inimii și se liniști.

– Iute te mai aprinzi, frate Eappa. Tăt te-ai roșit la față ca sfecla, îngăimă Țugui.

– Așa-s io, fiule, din neamu Iuților, iute mă biruie mânia. Iuții ăștia se aprind iute, ca para focului. Greu a ne lupta cu păcatele adânc închegate în sânge.

– Și cum de te-ai blajinit așa de repede?

– Rugăciunea inimii.

– Rugăciunea inimii? N-o știu. Care-i?

– Nu se cade s-o zic altora, da io calc jurământu și ți-o spun. Zâce așe: „Doamne, Isusă Cristoasă, fiu lui Dumnezău, miluiește-mă pă mine, păcătosu”!

---

[2] Titus Liviu, *Ab Urbe Condita*.

Țugui se bucură de Rugăciunea Inimii, de când voia să o afle, mare comoară a înțelepciunii isihaste. Pentru a nu rămâne dator, i se făcu milă de suferințele fratelui Eappa și se hotârî să-i spună niște leacuri.

– Prea Cuvioase, am io leac pentru dropică. Înmoi rădăcină de pir cu rodul pământului și pelin în țuică. Poți bea și apă trecută prin duloi de ceapă, ia vezi și cu rădăcina spurcatului șiartă-n jin. Dacă nu se lasă nicidecum, leagă-te la buric cu lut și oțet, ori fă-ți legătoare din cartofi șierți, frământați cu său de oaie, ceapă șiartă și untură de porc fără sare. Și-apoi, n-avea grijă, să duce tăt la vale ca Torentu ăsta! turui Țugui.

– Io știu de legătoare din fiertură de tărâțe de grâu cu câte tri gândaci de pe hrean, brusture și boz, adăugă Lleu.

– Goanje? Să șerb goanje? Da ce-s io, babă doftoroaie, vrăjitoarea satului? se aprinse Eappa.

Țugui și Lleu se uitau la fratele Eappa cum se înăbușă de furie. Nu știau ce să-i facă să-l domolească.

– Asta-i curată vrăjitorie, cinstitelor fețe bisericești, strigă dânsul înecându-se de furie. Păcătuim în fața Domnului, de ne trăznește aci pă loc!

– Nu-i păcat, părinte, dacă are folos bun. Altfel cum să scapi de boală?

– Vai de noi, se căină Eappa. Mai întâi tre să ne temem sufletele, că hoiturile putrezesc în groapă. Ce ne-a fost dat de sus să tragem, aia cruce tre s-o ducem aci pe pământ, încheie călugărul săltând brusc de pe laiță, cu o ridicare bruscă și

nerăbdătoare a mâinii stângi, ca și cum ar fi tăiat aerul cu mâna să nu mai audă hule și blasfemii.

Se opri, se dumiri și-și duse mâna la frunte, să-și facă cruce. Se opinti și se așeză înapoi pe laiță, șoptind rugăciuni.

– Părinte, nu ți-a fi cu bănat, du-ne și pă noi la izvoru sfânt, să sorbim câțiva picuri.

– Vă duc, da numa să nu spuneți nimănui unde-i.

Ieșiră pe portiță, priponind-o cu un lanț de sfoară pe stâlpul de lături. Mergeau agale, ținându-se după părintele Eappa, care călca șotânc, cu greutate, ca pe cărbuni încinși.

– Te doare, sfinția ta?

– De-abia mă țin să nu pic de-a rostogolu. Vai de zâlele mele.

– Frate Eappa, da cum ai ajuns la așa năcaz? De unde te-o luat boala?

– Știe sfântu, că numa în post am ținut-o, de când mă știu. Am și o poftă, cureti[3] murat.

– Curechi murat? întrebă Lleu cu ochii mari.

– Da, cureti murat și zamă de moare. Pun câte un butoi-două pă iarnă și-apoi mânc și beau într-una.

– Și cu ce murezi varza, părinte? Nu cumva cu sare?

– Ba cu sare grunjoasă, câțiva pumni țâpați acolo păstă căpățânile scociorâte în mnijloc, la cotoroaie, să le scot mnezu.

– Cotoroiu de varză îi tare bun, ca și cărălabele[4].

---

[3] Varză, regionalism.

[4] Gulii, regionalism.

– Taman ca guliile, frate. Bunătățile lăsate de Dumnezău să iasă din pământ la vremea lor, astea-s minuni sfinte. Nu le dau pă tăt auru din lume.

– Așa-i, părinte, așa-i. Doară nu știi că sarea țâne apa în noi și ne umflă?

– Tulai, ptiar n-am știut! Drept îi? No, atunci tre să mai las curetiu murat.

– Nu tre să-l lași de tăt, părinte, ci tre să pui mai puțână sare. Ia, numa o țâră, și în loc de atâta sărătură pui hrean și cimbru, că astea țân păstă iarnă și-i dau aromă bună.

– Așe oi face, că tare mă stâmpără o ulcea de zamă de moare când mni-i foame ori sete. Îmi trece și de una, și de alta.

Tot pălăvrăgind, ajunseră la o piatră cioplită, acoperită toată cu mușchi gălbui. Pe piatră, tot soiul de linii și semne erau săpate în adâncime.

– Frate Eappa, partea asta de pământ îi tătă a bisericii? fu curios Țugui.

– Aproape tătă, da avem de dat dări grele la curtea boierească.

– Și aveți cu cine lucra?

– Mai ne trimete câte un țăran-doi, da-s tare puturoși. Tătă zâua să-mbată și fac blăstămății. Când se bat rău, îi prind argații boierului și-i trimit la noi la muncă grea, drept pedeapsă. Altfel scot sufletu' din bietele muieri de spurcați ce-s. S-au pus să le și taie, tartorii.

– Taie muierile? Da ce-au cu ele?

– Sfântu știe. Pe una venetică au azvârlit-o în cap de pe podeț, înfricați că le face vrăjitorii și le leagă bărbăția. Altei muieri venită de din Francia i-au tăiat capu. Pe alta, o copilă de nouă ani, au aruncat-o în râu, să se înece... Le necinstesc și le oamoară! Of, of, of! se căina bietul Eappa.

– Da ce le-a cășunat pe copilă?

– Cică abătea grindina pe ogoarele lor. Blestemații!

– Mare năcaz, părinte. Ăștia-s păgâni, n-au pe Dumnezeu, răspunse Țugui, îngândurat.

– Cum să-l aibă, dacă nu-l caută? Nici nu calcă pe la biserică!

– Aha. Și pietroiu ăsta zdăriet[5] de-aci ni, ce-i?

– Nu știe nime, frate Țugui. Noi așe l-am găsât. Ia vezi, pricepi ceva din semnele astea? ridică sprâncenele curios.

– Poate a știi Lleu câte ceva. Ce zâci, mă Lleule, pricepi ceva de pe dăraba asta de bolovan?

– Stai să mă uit.

Se zgâiau toți trei la bolovanul sculptat, tot aplecându-se și apropiindu-și nasul de el. După câteva minute de cercetare îndeaproape, Lleu se ridică de jos, cu un aer cunoscător.

– No, ce-ai găsât? iscodi Eappa.

– Mi să-mi pare că-i un ocolnic ce arată drumurile. Da poate fi și-un cazan de șert țuică după alcătuire ori vreun balaur, ba ptiar un munte, își dădu Lleu cu părerea, subțiindu-și ochii și țuguindu-și buzele.

---

[5] Zgâriat, regionalism din Ardeal.

– Na-ți-o frântă că ți-am dres-o, bodogăni Eappa, dând din mâini arțăgos. Da de unde până unde, măi frate? Balaur, cazan, munte. Dă-o-ncolo de treabă, că le-ai mestecat acolo ca în troaca porcilor, rosti bătrânul tăind aerul cu mâna, mormăind cuvinte numai de el înțelese.

Pesemne erau sudălmi. Țugui zâmbi pe sub mustață. Tare era iute de mânie părintele Eappa și cât ai zice pește se făcea foc și pară. Poate tocmai de aceea se umfla așa în toate părțile. Pentru a se lecui, trebuia să stea în pace și să nu pună toate cele la suflet. Dar așa-i era soiul și nu se putea face mai mult decât prin liniște și rugăciune smerită. Eappa se zdrobea de grija tuturor și se muncea în sine de necaz că nu-i poate schimba. Cel mai mult îl storcea de vlagă spovedania sătenilor. Toate relele făcute de ei îl băgau în boală.

– Să bem oleacă de apă sfântă, zise aplecându-se să ia ulceaua de lut agățată într-un par, cu gura-n jos.

Sorbi cu sete două ulcele pline ochi și-i dădu și lui Țugui.

– Tare bună-i și răcoroasă, de te unge pe suflet.

– Păi cum, nu este apă mai bună în tăt ținutu. Vin aci mulți pelerini tocmai pentru izvoru ăsta. Altfel eram pieritori de foame și de când ne lua pământu' cu japca boieru! Îi cam păgân din fire și numa la avere îi stă gându.

– Toruerd?

– Toruerd, toropi-l-ar flăcările iadului. Pfui, pușche pă limbă că iar blestem fără de voie, Doamne iartă-mă! își scuipă bătrânul în sân, făcându-și cruce.

Țugui izbucni în râs văzându-l. Tare era hazliu bătrânul Eappa.

– Și fântâna cu apă caldă unde-i, frate Eappa?

– Aia-i mai jos, cale de vreun ceas două de umblătură, la Pagula. Acolo îi biserica lui Holme ori Paul Flete, de botezu poporenilor.

– Și la izvoru' ăsta cum îi zâce?

– Ăsta-i izvoru' Sfântului Filip.

– Sântu Filip Macedonu?

– Habar n-am cine mai îi și ăsta. Vreun păgân, bag samă?

– O fost el rege, dar nu sfânt. Păgân, o trăit cu vreo mie de ani înaintea noastră.

– Înaintea lui Cristos? Ce-mi pasă mie? Ducă-se pă pustii.

– Era tatăl lui Alexandru cel tânăr și frumos ca un înger. A cucerit toată lumea prin vitejia lui și a ajuns până în Egipet și-n Indii.

– Păgân, frate, păgân. Nu cu arma în mână se cucerește lumea, cuvioșia ta, ci cu credința. „Strigă la Dumnezeu prin faptele tale bune!" Asta ne învață înțelepciunea cerească. Și când și-o dat duhu?

– O murit tânăr precum Cristos, l-o prins o boală grea prin Persia.

– Vezi unde i-o fost greșala? Vorba zice că cine ridică sabia, de sabie piere. Un viteaz mare să piară de boală, întocmai ca o muiere în durerile facerii, îi mai rușinoasă pedeapsă.

– Îi fi având mneata dreptate, părinte, da nu-l judeca așe de aspru că-i oțâră de cimotie[6] cu noi.

– Ha?

– D-apoi cum! Și-apoi când o fost pă patu de moarte, așe o zâs căpeteniilor: „Să mă îngropați cu mâinile desfăcute, ieșite în afară sicriului, să vadă tătă lumea că io, stăpânu lumii, mă duc pă heielaltă[7] lume cu palmele goale. Să știe tăți că nu ducem nimic cu noi când murim, decât numai răsplata faptelor bune și rușinea faptelor rele."

– Înțeleaptă vorbă o grăit. Hoitu aista de trup la multe păcate ne îndeamnă și sălbatecă lăcomie aprinde în vântre. Trupu meu îi dușmanu meu, așa să știi tu de la mine.

– Da hâtru ești, mă frate Eappa, mă! De mult n-am mai râs cu atâta poftă. Așe-s purtat dintr-o parte într-alta a lumii, ca frunza-n vânt, nici vreme să suflu n-am... oftă Țugui.

Mai pălăvrăgiră ei ce pălăvrăgiră, apoi dădură binețe, mulțumiră și se duseră într-ale lor.

---

[6] Rudenie, arhaism.

[7] Cealaltă, regionalism din Ardeal.

CAPITOLUL IX.
PAGULA

Se așternuseră din nou la drum. Oamenii erau deja obosiți, era nevoie de un popas mai îndelung, să poată să închidă ochii barem vreo jumate de oră. Cerul era încă senin. Avuseseră noroc de vreme bună și uscată, și-așa era pământul destul de mlăștinos. Oriunde călcai, mustea pământul de pătruns ce era de umezeală. Pe malul Trentului, numai nămoluri și iar nămoluri.

– Mi s-o urât de-atâta tină, zise Țugui într-o doară.

– Și mie. Nu știu cum pot oaminii ăștia trăi aci, ca broscoii, răspunse Murthug.

– Zâcea părintele Eappa că tăt malu pă Trent în jos îi numa apăraie și mlaștini cât vezi cu ochii. Nici n-ai unde călca.

– D-apoi găsim noi unde să punem talpa, ne-am descurcat bine până amu.

– Și-amu încotro om lua-o, stăpâne?

– Ce ți-o zâs călugării?

– Să ne abatem pe la Pagulac, că-i loc sfânt, mănos și-au sărbătoare câmpenească cu horă.

– Când au?

– Taman când picăm noi.

– No, atunci ne-om trage și noi oțâră la joc, să ne dezmorțâm.

– Bogdaproste, că bine zâci. Om hori și ne-om veseli, c-o viață avem și numa c-o moarte sântem datori.

– Așe te vreu, Țugui. No hai și-on mere dară!

Merseră ce merseră și deteră de un luminiș într-o pădurice. Din depărtare, se auzea toaca. Țugui și Lleu tresăriră și-și făcură cruce, plecându-și frunțile. Murthug se miră.

– Ce s-aude, măi Țugui?

– Sfintele lemne sunătoare, stăpâne.

– Noi îi zâcem toacă, îngăimă Lleu.

– Îhî. Toaca zâci ... Și di ce cântă?

– Cheamă la rugăciune.

– Am înțeles. No, mai este mult până ajungem?

– Tre să fim p-aproape că bate toaca. În câțiva pași sântem acolo.

Nici nu termină bine Țugui ce-avea de zis că zăriră turnul unei bisericuțe de lemn. Lăsaseră oamenii la odihnă de voie și cei trei se îndreptară spre lăcașul de rugăciune. Brună, bine legată din scânduri ca o lădiță, bisericuța stătea stingheră pe un dâmbuleț, între pomi și clăi de fân. Gardul era făcut tot din nuiele împletite mărunt, lăsând lumina să pătrundă ochiurile dese. Poarta era din scânduri, bătută între doi pari groși, înfipți adânc în pământ. Pe poartă, bogăție de frumuseți cioplite. Puteai vedea soarele prins într-un colac răsucit, păsări, flori și frunze.

În fața porții, un olog zăcea chircit pe jos, acoperindu-și goliciunea cu niște zdrențe. Văzându-i, a început să strige, scoțând icnete și scuipând în toate părțile. Mădularele îi erau

strâmbe, îndoite din genunchi, iar mâinile îi erau mici și plăpânde ca ale unui prunc de leagăn. Se uitară la el, cu milă. „Grea soartă au unii oameni”, cugetă Țugui în sinea lui. Lleu își făcu cruce, mulțumind Domnului că maica sa l-a adus pe lume întreg la trup și la minte. Murthug întoarse capul în cealaltă parte, ce folos să se uite la netrebnicul acela?

– Oameni ca acesta, chinuindu-se pe sine și pe ceilalți, n-ar trebui să se afle pe lume, zise el către Țugui.

– Drept ai, stăpâne. Cetit-am în cărți că, în Sparta, de la naștere luau pruncii betegi și-i zvârleau în prăpastie, să-și curețe neamu de nimurugi. Da amu, ia ni, vai de capu lui, zâci că nici nu-i om, ba niscaiva arătare, de te trec toți fiorii, Doamne iartă-mă! răspunse Țugui crucindu-se.

Lleu nu contenea să-și facă cruci, mai-mai să dea cu capul de-un stâlp. Uitându-se mai bine, văzu un fel de scriitură în partea de jos a bârnei de lemn. Rămase aplecat câteva clipe, dar se ridică, aveau de mers înăuntru, după care, la întoarcere, putea să tălmăcească mai bine tainicele semne.

– Hai, mă Lleule, că ne-apucă noaptea, mă! strigă Țugui către el. Dă-l în amaru lui de nenorocit, că are cine a-l îngriji aci, n-avea tu grije!

– Viu, viu, frate, Domnu aibe-l în pază!

Când întoarseră capul, în fața lor apăruse, ca picat din cer, un călugăr. Era un munte de om, mare și gros ca o bute de țuică din cele lungi. Barba roșie îi atârna, câlțoasă, în toate părțile, purtată de vântul aspru în jurul capului, ca niște limbi de sânge înflăcărat. Se opriră toți trei, ca la un semn.

– Buna zâua, părinte, sfinția ta! se închină Țugui.

– Bună să vă fie inima, drumeți! Încotro?

– Ia, mânați de Domnu de colo-colo.

– Ce vânt v-aduce pă la noi?

– Ne-a trimis Eappa din satu vecin. Zicea că-i mare sărbătoare câmpenească.

– Eappa? Mai trăiește, moara aia hodorogită?

– Bine sănătos l-am lăsat, cum mă vezi și cum te văd. Bucuroși de oaspeți? Sântem numa în trecere.

– Poftiți, cuviosiile voastre, poftiți, răspunse namila, deschizând larg brațul drept. Din mila Domnului s-a găsi și pentru domniile voastre un mnez de ptită.

– Mulțămim dumitale, părinte.

Intrară înăuntru, mai cu voie, mai fără de voie. Călugărul acesta avea ceva înspăimântător în făptura sa, dar Țugui, la fel de mare și zdravăn, nu se sinchisi câtuși de puțin. La altar slujea un popă bătrân, cu creștetul pleșuv, mic și plăpând ca un șoarece. Lângă el, cânta pe nas un călugăr mai tinerel, lung și slab ca o prăjină, încovoiat de spate să nu dea cu capu în tavan.

– Cerdic[1], trage-te, mă, sub turlă! Au nu vrei să iei tătă biserica-n coarne și s-o duci pă pustii? strigă la el namila.

Cerdic se duse fuga-fuguța în cealaltă parte și rămase acolo ridicând capul drept înainte, cu ochii țintă pe icoana din față.

---

[1] C.A.S.

– Ăsta tăt aşe să-ncovoaie de spate până a rămâne strâmb şi nu s-a mai putea dezdoi. Poţi să-i zâci ca la drumu ţării, că p-o ureche-i intră şi pe alta-i iese, ca la jite!

– Nu-ţi face inimă rea dintr-atâta, cuvioase. Noi avem o rugăminte la sfinţiile voastre.

– Domnu-i mare şi milostiv, s-a îndura şi de drumeţi osteniţi.

– Deie Domnu bine la tătă lumea. Avem cu noi un boier ce s-ar boteza. Ne-o trimis Eappa la fântâna cu apă caldă.

– Aaaa, botezăm cu voie bună feţe boiereşti. Da cum îi zâce boierului?

– Murthug, sfinţia ta. Io-s Cal Ţugui şi ăsta mnic îi Lleu. Da sfinţiei tale cum să-ţi zâcem?

– Andredesleage[2] din CheileStorne[3].

– Să trăieşti, părinte, şi noi asemenea pă lângă tine. Da neputinciosu de la poartă, cine-i? Mai că ne-o spăriet, bietu de el.

– Nenorocitu ăla-i Bolun[4]. Îşi face masu acolo zi şi noapte, nu-l putem urni. Odrasla boierului din flori cu o nenorocită din Oulstuna[5], pripăşită la noi în sat.

– Halal boier, dă pe de lături ca oala-n foc.

---

[2] D.B.

[3] D.B.

[4] D.B.

[5] D.B.

– Așe-i, frate Țugui, da ce putem noi face? Crezi mata că-i putem noi schimba pă păgânii ăștia putrezi până-n măduva cioantelor?

– Nici pomeneală, știu io ce soi îs, taman bun de aruncat în focu veșnic. Iuți la furie, degrabă vărsători de sânge și câni în călduri cu muierile. Cu hoaită de-asta nu faci treabă.

– Ne chinuim să-i îmblânzâm ca pă fiare, da n-ai cu cine. Numa beții, siluiri și tăieri cu sabia, zî de zî, încât vuiesc dealurile cale de șapte sate.

Țugui și Murthug hohotiră. Lleu își frământa buzele, strângându-le să nu-i scape vreun sunet. Pentru el, era de neînțeles cum bărbaților le plăcea să se îndeletnicească numai cu răutăți și moarte. Lui Lleu îi plăcea să se roage cât e ziua de lungă, ba chiar și noaptea, și să contemple cerul înalt, natura frumoasă. Dacă avea și cărți sfinte de citit și de scris, se socotea în rai. Ce să-i trebuiască mai mult? Hrană? Nicidecum, îl îngreuna în vântre ori îi făcea greață. Bogăție? ce să facă cu ea, să-i înghită tot timpul vieții cu socoteli și griji să nu-i fure careva gologanii? Desfătări trupești? Nu este mai mare desfătare pe lume decât cunoașterea, râvnind să ajungi la Dumnezeul nesfârșit, necuprins în timp și spațiu.

Dumnezeu este necuprins și de aceea reprezintă întregimea și perfecțiune. Ori dacă Dumnezeu cuprinde totul, atunci nu suntem și noi cuprinși în el, fie că știm ori nu? Cum e oare să nu știi că ești parte dintr-un întreg, ba să-l mai și negi, au nu ești tu atunci un om fără de minte? Și să mai și spinteci pe alții, să aduci moarte și nefericire asupra altora, care sunt și

ei parte din Cel Preaînalt și Necuprins? Nu vei fi tu pedepsit pentru distrugerea unei părți semnificative din Întreg, din care tu ești o infimă bucățită, cât ochiul acului, în timp ce ceilalți reprezintă mai mult? De aceea omorul e un păcat atât de mare, cum e și luarea hranei de la gura flămândului și a acoperișului de deasupra capului orfanului.

Căci așa zice înțelepciunea profetului: „Omule, ia-ți cât ai nevoie, tu și copii tăi, și lasă și altora de lângă tine și pentru cei care vin după tine. Mulți au fost înainte ta și mai mulți vor ființa după tine. Ai grijă, nu trebuie să se sfârșească lumea când mori tu și nici ceilalți să plângă și să sufere din cauza ta o veșnicie". Lleu știa toate aceste lucruri, i le spusese Getingodan demult și le învățase pe de rost. Până la urmă, ce e mai de preț decât apa limpede, aerul curat, iarba verde, căldura soarelui și fragii de pădure? Acestea sunt mai scumpe decât toate diamantele din lume, deoarece fără de ele orice ființă vie moare. Așadar, viața este în natură și noi suntem datori s-o îngrijim. Dacă nu, vom dispărea, spulberați de mânia lui Dumnezeu Atoate-Creator.

– Prea cuvioase, ce sfințenie se găsește pe insula asta bătută de ape? întrebă Țugui.

– Sântu Hovidenie de la mânăstirea din Hovedene, răspunse Andredesleage.

– Ovidenia? Asta-i prima zi a postului Crăciunului și intrarea în biserică a Maicii Domnului! Sărbătoare veche de când lumea. Se fac slujbe pentru ăi morți fără lumină, se dă de pomană plăcintă cu dovleac și lumânări de ceară.

– Și-aci facem, când avem cu cine. Nu se prea înghesuie numa câteva babe cu un picior în groapă și niște zdrențăroși să le dăm câte o firimitură de pâne, se plânse Andredesleaga.

– La noi se zâcea că se deschid cerurile și dacă asculți cu luare aminte, poți pricepe graiurile lighioanelor. Oamenii își pun dorință și fecioarele își cată ursitu cu lumânarea, adăugă Murthug.

– Astea-s eresuri, fraților, ori mai bine zâs băsnuiri sătești. Mințile lor colcăie de farmece vechi, încă nu au primit lumina lui Cristos, dete din cap Andredesleage.

– Și sântu ăsta, Hovidenie, ce zâcea? iscodi Țugui.

– Îi plăcea să viersuiască, io am cetit numa una, *Iute mă biruie mânia*. O mai scris și *Filomela* și încă altele pe care nu le știu.

– Și de ce l-o făcut lumea sfânt? O făcut vreo minune?

– O rădicat mâna din coșciug când îl prohodeau.

– Alți sfinți la care vă rugați?

– Sfântu Grigore Nazianzenus teologu și Sfântu Brice, ăla ce cu mâna stângă dădea, iar cu aia dreaptă mustra.

– Înțelept sfânt, Brice ăsta, parcă am auzât și io de el. Era fierar?

– Da de unde până unde să fie fierar? ridică Andredesleage din sprâncenele roșiatice, nedumerit.

– Și leacuri de boli aveți?

– Avem, cum nu – dediței, salcie căprească, scai, mușețel, cimbru și câte și mai câte. Este una după care umblă toți bezmeticii, colanul ori iarba dragostei. Se zvonește că

deschide lacăte și desprinde potcoavele cailor. Da astea sunt eresuri țărănești.

Murthug se pregăti de botez, tot chitindu-se cam cum ar fi și în ce măsură îl va schimba. Câțiva picuri de apă pe creștet ce-i pot face, decât să-l ude nițel?

– Cuvioase Andredesleage, da cu botezu cum rămâne?

– Facem, facem, sfințiile voastre, iaca acu mergem.

Înhăță o cruce de lemn din altar și se porni spre poartă, trântind-o de-o parte ca pe-o surcică de lemn. Era un munte de om pe lângă care ceilalți oameni păreau niște pitici bicisnici. Pe ce punea mâna, fărâma și când se înfuria, nu-i stătea nimeni în cale. Mergea repede, cu pași mari, încât ceilalți fugeau în urma lui. Țugui ținea pasul cu el, mai grăbit, ce-i drept, dar nu-i rămânea în urmă. Ajunseră la o fântână joasă cu apă limpede, din care se ridicau aburi. Cuviosul Andredesleage mormăi repede niște stihuri, cântă oarește pe nas, luă apă cu o ulcea și i-o turnă în capul lui Murthug, îi puse palma pe creștet, rugându-se și încheie. Țugui nu zise nimic, nici nu încercă să-i țină isonul, nu pricepea nimic din ce zicea celălalt, într-atât de repede bolborosea ca fugărit de Necuratul.

– Gata, fiule, păcatele ți-au fost spălate ca unui prunc nou-născut. Să nu mai faci altele, ori dacă nu te poți răbda, barem să nu faci dintr-acele grele, care să te afunde în hăul iadului.

– Bogdaproste, părinte, parcă mă simt oleacă mai ușor.

– Și, bagă de samă, rugăciunea este hrana sufletului, iar nesimțirea este moartea acestuia.

Se porni înapoi spre biserică săltând parcă, ceilalți după el, buluc. Ajunseră la poartă, nimurugul nicăieri. Andredesleage mormăi ceva printre dinți. Intrară în curte.

– Ia stați voi oțâră aci, să v-aduc oareșce merinde de drum. Îți fi osteniți și flămânzi.

– De-ie-ți Dumnezeu sănătate, frate dragă, că ni s-au cam lungit urechile de foame, răspunse Țugui, închinându-se.

Roșcovanul se întoarse cu o halcă de mămăligă făcută din dredge, le-o puse în mână, făcu stânga împrejur și dispăru în biserică, strigând din urmă:

– Să vă aibă Dumnezeu în paza sa.

Trânti ușa și-i lăsă acolo, să facă ce-or vrea. Se uitară unii la alții și se urniră spre ceilalți.

– Măi, ce călugăr! Unul ca ăsta n-am mai văzut. Zdrahon și cărpănos ca un zmeu, hohoti Țugui.

– Numa buzduganu îi lipsește, dacă nu-l ține ascuns pe sub poalele anteriului, răspunse Lleu.

– La ce-i mai trebe buzdugan când are pumnu cât o nicovală? Haplea ăsta nu-i călugăr cum nu-s io pui de mierlă. O fi niscaiva războinic, prins slujbaș la boier, își dădu cu părerea Murthug.

– Nu-i lucru curat. S-o ștergem de-aci, până nu iese cu cântec, zise Țugui.

– Și sărbătoarea câmpenească de Întâi Mai?

– Doară nu încolo merem? Nimerim noi și-acolo, ca orbu Brăila. Măcar știm la ce să ne așteptăm.

CAPITOLUL X.
HORA

Ajunseră la ceilalți, întinși pe jos la hodină, între copaci.

– No, jucăm ori ba? întrebă Domhnall, nerăbdător.

– Să ne mai dezmorțâm și noi oleacă și să vedem – muierile lor or fi având poale lungi ori minte scurtă? hohoti Huda.

– Să găsăsc și io o drăguță, să ne drăgostim oțârâ, râse Sculan.

Sculan era un flăcău înalt, zvelt, cu părul închis la culoare, ochi căprui mari și gene lungi ca ale fetelor.

– Mă, Sculan, ție numa la muieri îți stă capu. Ai tu pe vino-ncoace, da-i da de dracu odată, zise Stuf într-o doară.

Râseră toți, așternându-se la drum. Le era urât după atâtea zile pe mare și erau curioși ce fel de oameni or fi trăind prin locurile acelea. Merseră ei ce merseră, când deteră de o fântână cu ciutură. Era semn că se apropiau de-o așezare. În depărtare, se auzea zvon de glasuri vesele, cântec și voie bună.

– Aci-i de noi, chiui Dudda.

– Iaaaaa, haaaa, îi ținu isonul Coman.

Chiuiră toți, în cor, după el.

– Aveți oțârucă de răbdare, că doară nu sânteți coptii de țâță, se stropși Murthug la ei.

Murthug trimise pe Murdac și Domhnall de iscoade, să vadă ce se petrece, cum sunt înveșmântați ceilalți, să nu bată la ochi.

– Domhnall, ia uită-te la ei, să nu nimerim ca nuca-n părete. C-or azmuți cânii pă noi, ba mai ne și dă boieru-n cap, cu oștenii lui.

– N-avea grijă, stăpâne, noi suntem de-a locului, odată ne vârâm între ei, de nici nu se cunoaște că venim din altă parte.

Într-o jumătate de ceas, se întoarseră îndărăt, ducând ceva în mâini.

– No, cum stă treaba?

– Cum nu se poate mai bine, stăpâne. Oamini ca tăți oaminii.

– Și cum îs îmbrăcați?

– Care cu ce are, zdrențe de iută, de cânepă, de lână, cum să poate.

– Ca noi? Nu-i rău atunci. Da de înțăles, ne-om putea înțelege? întrebă Murthug.

– D-apoi cum nu! Zâceți că veniți de din sus, de la Weardale[1] și gata.

– Stăpâne, am adus două cămeși păntru fețele bisericești. Nu se cade să horească cântece de lume cu veșminte sfinte, le arătă Murdac.

– Drept zâci. Ia dă-le încoace.

---

[1] Regiune din Durham, Anglia.

Le luă, le cercetă cu luare aminte, apoi le dădu lui Țugui și lui Lleu să le tragă peste anteriile lor înnegrite.

– Saltă poalele, Țugui și prinde-le în brâu, să nu se vadă ieșind de dedesubt. Da fluier ai?

– Am, stăpâne, zise el scoțând un fluier de os din chimir.

– No hai și-om mere.

Bucuroși nevoie mare, se apropiară de mulțimea de oameni ce juca și se veselea. Ba jucau, ba se întreceau în trânte și-n căratul sacilor în spate. Alții ședeau pe jos și povesteau. Într-o parte, înfiptă în pământ se vedea o cruce de lemn în formă de săgeată îndreptată spre cer, Stâlpul de Mai. Era larmă mare. Nu erau multe femei, dar erau destule, cât să vadă și ei câte-o față îmbrobodită.

– Pogane-s astea, mă, se minună Dudda.

– Astea cară bodiu-n spate și toarnă coptii cu toptanu! zise Gebidet.

– Încalte[2] de-ar ave' ce le da de mâncare. Ha ha ha ha!

Țugui se apucă să cânte din fluier, mai la margine. Lângă el, Lleu stătea cu un par gros în mână, la picioare având o zvârlitură de lemn găsită în pădurice. Arse Țugui niște cântece de joc cu Lleu bătând toba, încât toți se adunară împrejurul lor, jucând de mama focului. Un bătrân veni și aduse un ciubăr pe care îl puse cu gura în jos în fața lui Lleu. Să te ții, apoi, joc și veselie ca acelea nu se găseau pe toate drumurile. Când obosi de suflat în fluier, îi luă Murdac locul.

---

[2] Măcar, regionalism.

O zvârlugă de fată veni și se apucă să cânte din gură. Glasul ei plăpând nu răzbătea nici cât un miorlăit de mâță ori un tril de păsărică. I se alătură un flăcău, cântând și el, cât îl țineau bojocii, ajutat de un cârd de babe și trei moșnegi:

Mise Eire
Sine ma na an Chailleach Bhearra
Mor mo ghlori
Me a rug Cu Chulainn croga
Mor mo naire
Mo chlann fein a dhiol a mathair
Deag an dream inar chuireas dochas
Mise Eire
Uaigni me na an Chailleach Bhearra.
Chuir iad mise dh'eilean leam fhìn
Dh' eilean mara fada bho thìr
'S toigh le Uilleam Ann' againn fhìn.

Lângă ei, o ceată de fete și flăcăi se apucară să cânte, săltând în joc, pe perechi. Toți se uitau la ei cum se învârt și chiuie, plini de voie bună:

Tha mulad, tha mulad
Tha lionn-dubh
Arm fhéin....
Hì rì hoireann ó, Hì rì hoireann ó
Tha de mhingin air m'aire

Nì nach aidich mo bheul.
Hì rì rì rì o ho, roho hì hoireann ó
M’an àganach ghasda ùr
Mharcach nan steud...
M’an taca seo ‘n uiridh
Bu thoil leat m’ fhuran ro cheud.
Cha mhò ort mi'n blìadhna
Na eunlaith nan speur...
Chan inns mi dha m’ phiuthair
Meud mo chumh as do dhéidh.
Na dha m’ mhàthair a rug mi
Chuir mi cudthrom ‘na ceum...
Tha sac trom air mo chridhe
Nach tog fidheall nan teud.
Ach a Mhairead nan cuiread
‘S dàn a chuir tha arm breug...
Thilg thu arm-sa mar aileis
Nach b’uilear dhomh ‘m bréid.
Gu robh leanabh am pasgadh
Fo asna mo chéibh...
Cuim nach innseadh tu’n fhìrinn
Mar a dh’innsinn ort fhéin?
Ann an làthair mo thighearn
Far am bithinn ’s tu réidh...
Thilg thu arm-sa mar dhearrais
Gu robh m'athair an éis.
Cha b’ionnan dha m’athair

‘S dha d’ athair-sa fhéin...
Cha b’ionnan dha’n taighean
‘N àm laighe do’n ghréin.
‘S ann a gheibhte ’n taigh d’athar-s’
Cinn is cnamhan an éisg...
‘S ann a gheibhte n taigh m’athar-s’
Cinn is casan an fhéidh.

– Mă, ăștia gândești că ptiuie, nu horăsc. Să mai iau și la întrecere? Ia zî tu una din gură, mă Țugui, să răsune dealurile! strigă Murthug.

– Cuculeana sau Talion, fecior de domn? Pă astea le știu și io.

– Zâ-le pă rând!

Țugui se apucă să cânte, cu voiciune:

Ala Bala portocala
Iesi bădiță la portiță
Că te-așteaptă Talion
Talion fecior de domn
Cu tichie, cu frânghie
Cu pană de ciocârlie
Cu un dram de razachie
Ala bala portocala
Ieși fetiță la portiță
Că te-așteaptă Talion
Talion fecior de domn

Cu cercei, cu ghiocei
Cu mărgele, cu inele
Cu un pumn de alunele
Pe pofta inimii tale
Ala bala portocala
Ieși Ileană la portiță
Că te-așteaptă Talion
Talion fecior de domn
Cu caii împăratului
Cu bundița ursului
Ala bala portocala
Ieși Gheorghiță la portiță
Că te-așteaptă Talion
Talion fecior de domn
Cu căruța satului
Cu biciul cumnatului
Clanț, zbanț, dorobanț
Cioc, boc, treci la loc!
Ala bala portocala
Ce-ai mâncat de te-ai umflat?
Șapte pite și-un butoi
Și-un cățel de usturoi?
Făcu o scurtă pauză să sufle și se apucă din nou:
Cucule pasăre sură, cuculeană măi...

– Lasă, mă, cucu. Zi una săltăreață, să răsune ceru și să frământăm pământu sub tălpi! Ihhhhhhaaaaa! chiui Rad.

C-așe beu oaminii buni
C-așe beu oaminii buni
De sâmbătă până luni
De sâmbătă până luni
C-așe beu oaminii tineri
C-așe beu oaminii tineri
De sâmbătă până vineri
De sâmbătă până vineri

– Așe măi, iiiihhhhaaahaaa, chiui Murthug, pocnind din degete.

– Una de tropoteală măruntă, măi Țugui, ceru Stuf. Ia să horesc io una de-a mea.

Și se apucă să cânte cu glas unduios și răsunător:

La patru tsintzi marmari[3]
La siashi kitritseali
Ma s*doarmi feata
Singură
Ma s*doarmi feata
Singură,
Singură și sh*susită
La scoală, scoală hiljia
Amea!

[3] La patru tsintsi marmari, cântec popular grecesc-aromân.

– Încă una, mă! răcni Stuf.

Aidi, mă, cari bati noaptea la firistra mea[4]
Aidi, mă cari bati noaptea la firistra mea?
Eu hiu Mărioară, nu nhi ti spârâia!
Ah, nu nhi ti spârâia!
Ah, aidi ia sh*aprindi lampa, s*vedu fatsa ta
Ia scoală aprindi lampa,
S*vedu fatsa ta
Fatsa atsea mushata
Marioara mie!
Aidi, Marioara mie!

Murdac îl rugă pe Țugui să-i îngăduie și lui să cânte una auzită de la neamurile lui.

– O doină legănată, mă Țugui, să-m-astâmpăr și io oțâră.

O femeie tânără cu părul arămiu se apropie de Sculan, privindu-l galeș și sorbindu-l din ochii cenușii. Era rotunjoară în fustele lungi și înfoiate. Sculan o luă în brațe și sări la dans, vesel nevoie mare. În câteva minute, dispăru cu ea în dosul unor salcâmi. Stuf se uită cu coada ochiului înspre ei, dând din cap.

– Dă-i bătaie, Murdac frate! îngădui Țugui, îmi mai trag și io suflarea oleacă.

---

[4] Cari bati noaptea, cântec popular grecesc-aromân.

Zi frunzuliță troscoțel, măi.
Zi când eram mai mititel, măi.
Zi când eram copil micuț,
Umblam pe afară desculț
Și toți îmi spuneau puiuț
Și toți îmi spuneau puiuț, măi-măi.
Zi frunzuliță troscoțăl, măi.
Zi când eram mai tinerel, măi.
Zi când eram mai tinerelu,
Unde mă culcam – dormemu'
Și cine-mi era drag iubemu'
La însurat nu mă grăbemu, măi-măi!
Zi troscoțăl de pe cărare, măi.
Zi de când sunt bărbat în stare, măi.
Zi trupul meu hodină n-are.
Și mâncarea-i pi cărare.
Și hodina-i pe călare.
Dar dragostea margini n-are, măi-măi!
Zi troscoțel înrourat, măi.
Zi pruncii s-au înstrăinat, măi.
Zi grijile îs mii și sute,
Dorurile-s tot mai multe,
Dar dragostele prea scurte,
Dar dragostele prea scurte, măi-măi!
Zi frunzuliță troscoțel, măi.
Zi nepoțeii-mi zic bunel, măi.
Zi numai dorul mă mai poartă,

Trup-mi ista meu de piatră,
O povoară la lumea toată,
O povoară la lumea toată, măi-măi!
Zi numai dorul mă mai poartă,
Trup-mi ista meu de piatră,
O povoară la lumea toată,
O povoară la lumea toată, măi, măi.

Dudda sări și el ca apucat de streche și începu să strige cât îl țineau bojocii:

Foaie verde baraboi măi
Păi așa-i hora pi la noi
Și să joacă pă-ndelete
Păi cu mai mulți flăcăi și feti
Asta-i horă bătrânească măi
Cine-o știe s-o pornească măi măi
Stânga unu dreapta doi măi
C-așai hora pe la noi măi
Șai diri diri didam
Și moldoveanului îi place
Să bea jin și-apoi să joace
Când ajunge jinu aici
Să răzbună pă opinci
Uite-așa, iaca așa
Cine joacă și doinește
Frumos în viață trăiește

Și-am să chiui și-am să cânt
Cât am să trăiesc pe pământ
La Moș Costache din strâmtură
Joacă baba-n bătătură
Păi țâne babă fusta ghine
Păi și te-nvârtește cu mine
Hai Catrină și le-arată măi
Cum jucai când erai fată măi
Frunză verde păpușoi
Hai să ne-nvârtim și noi.

Nici nu termină Murdac de cântat că Sculan venea repejor către ei, fugărit de un țăran burduhănos cu un retevei în mână.

– Asta-i muierea mea, mă. Ce cați tu, mă, la ea? Mniere?

– Nu, bade, numa de ouă o cătat-o, hăhăi Stuf, cu gura până la urechi.

– Din-ăștia-mi sânteți? No, stai că vă iau io la colbuit.

– Da ce ai, măi bărbate? strigă femeia la el, încruntată ca o erinie, aranjându-și poalele. Au tu nu știi că ăsta-i nepotu-mio după soră-mea?

– Care soră?

– Aia din Weardale, mă tontule. Ai bolunzât, bețivanule? Ori s-o gătat rachia? Că acuși te iau la frământat... zise femeia cu năduf, potopindu-l cu o ploaie de pumni în spinare.

– Stai, tu muiere, că io am uitat de soră-ta, tu!

– No, du-te-n treabă-ți și lasă-ne în pace! Auzî-tu-m-ai?

– Auzât, auzât, se îndepărtă bărbatul bodogănind.

Femeia și Sculan merseră iarăși în spatele salcâmilor. Gebidet și Coman, Dudda cu Rad, Murthug cu Bocca și toți ceilalți jucau fecioreşte, întrecându-se în strigături:

– Să ne veselim, că nu știm când o sfeclim! strigă Coman.

– Să trăim, că nu știm când murim!, îi răspunse Huda, chiuind și fluierând.

– Dănțaren, dănțaren, daoine oga[5], l-a luat o fată de mână pe Murdac, trăgându-l la joc.

Avea o coadă brună, lungă, împletită cu flori de pelin, nasul prelung, subțire, sprâncene arcuite, ochii mari, negri ca mura și gura mică. Bocca tot cu ochii la ea, ca vrăjit. Murdac se uită încurcat la Țugui, zâmbi și se duse în mijlocul horei, învârtind fata cum știa el. De la o vreme, văzând că nu se mai lasă unul de altul, un fecior al locului se înființă lângă ei cu o ceată de tineri. Era un flăcău tomnatic, bondoc, cu părul gălbui subțire și rar, ochii chihlimbarii, fața aprinsă de mânie și nasul lătăreț.

– Artemisia, hai cu mine, zise flăcăul, mânios, zmucind fata de mână.

– Dă-mi pace, nu viu, strigă fata, bătând din picior, supărată.

Murdac se puse în fața ei, apărând-o.

– Ce-i rău că dănțuim oțâră, ha?

– Nu-i de nasu tău, asta-i fată de gazdă.

– Ia mai lasă-ne-n pace. Da cine ești tu?

– Io-s vecinu și codana mi-i juruită mie din pruncie.

---

[5] Daoine oga, înseamnă oameni tineri în limba galică.

– No, că doară numa ți-o joc, n-o ieu de mnireasă, hohoti Murdac.

Pasămite flăcăului nu-i pica bine că fata juca cu străinul. Domhnall, Dudda, Coman și Gebidet i-au înconjurat. Văzând că se îngroașă gluma, veniră și ceilalți, mânioși. S-au luat la harță, mai-mai să sară la bătaie, așa că Murthug a dat semnalul de plecare. Și-au luat tălpășița repede, văzându-și de drum, n-aveau nevoie de necazuri, nici să afle boierii locurilor că au trecut pe-aici. După ei venea fuga-fuguța Sculan, ieșit dintre salcâmi. Auzise fluierătura de plecare și s-a smuls din brațele muierii. N-a mai avut parte de dragoste de câteva luni. Zâmbea bucuros, mestecând un pai între dinți. Au cântat, au dănțuit și s-au veselit un pic, nici nu sperau ei să aibă parte de una ca asta.

Lleu nu mai contenea să se roage de iertarea păcatelor făcute în lume, între oameni. Nu-i stătea lui în fire să râdă ca prostu-n târg și să țopăie la horă, când în fiece clipă ar trebui să-și plângă păcatele. Cum necum, reușise să zică rugăciuni în gând în timp ce cânta. Simțise un fel de avânt în el, parcă îi venea să joace, dar și-l potolise. La ce i-ar folosi lui să tropăie din picioare, hlizindu-se? Asta nu-i pentru pustnici smeriți, nevăzuți, ploconiți la rugăciune, veghind asupra păcatelor lumii, cerând iertarea lui Dumnezeu pentru cei mulți. Mergând ei așa, fiecare cu gândurile lui, aud o toacă în depărtare.

– I-auzi, frate Lleu, altă biserică. Ia să vedem ce hram poartă, sparse Țugui tăcerea.

CAPITOLUL XI.
BIEDIN

Se porniră după sunetul lemnului și ajunseră în fața porții. O bisericuță mică de lemn cât o ciupercă răsărită peste noapte din pământ stătea ponosită într-o parte, între un șir de tei, lăsând toată curtea unui cimitir plin de cruci de toate felurile. Unele erau de piatră, dar cele mai multe erau din lemn, în curtea din spate aflându-se stâlpi cu câte o pasăre ori o sferă de lemn în vârf. Cum stăteau ei și se zgâiau așa, un călugăr ieși pe ușa bisericii și, aproape pe nesimțite, se înfipse în fața lor. Pășise ca o pisică și nu l-au dibuit până nu ajunse lângă ei.

– Bună vremea, drumeți.

– Bună să-ți fie inima, cuvioase.

– Da ce vânt v-aduce pe la noi?

– Ia, umblăm și noi bezmetici prin lume, prea sfinte. Putem a ne ruga oțâră la icoane? Ia, sântem doi pustnici creștini.

– Poftiți, sfințiile voastre, poftiți. Biserica-i a Domnului.

Deschise portița și-i lăsă înăuntru.

– Mi-e-mi zâce Biedin[1]. Sfințiile voastre cum ați fost botezați?

– Țugui și Lleu, părinte. Da mândru loc de veci aveți aci!

---

[1] H.E.P.N.C.

– Mare, aci s-adună toate sufletele răposaților de prin satele dimprejur. Ăia care or vrea, că sânt o samă de se-ngroapă în pădure, ori pă malu râului. Fiteșcare cum îl luminează bunul Dumnezău.

Intrară în lăcaș. Era mic, jos și strâmt, dar tare plăcut vederii. Altarul era făcut din lemn sculptat cu măiestrie, pictat în culori felurite. În față, icoana de închinare era ferecată în ramă argintată și avea deasupra un ștergar de cânepă albă ca laptele, brodat cu roșu și albastru la capete.

– Frumoasă ca un giuvaer, cuvioase Biedin. Da cine vă miluiește?

– Boieru Picot[2] e darnic și blând cu noi. Bun creștin, deie-i Dumnezău sănătate și viață lungă.

– Mare noroc aveți cu dânsul.

– Mare noroc, mulțumim Domnului. Vine aci duminica și stă și să roagă cu ochii închiși, de dimineața până sara. Blând om, pâinea lui Dumnezău.

– Frate Biedin, da numa sfinția ta slujești aci?

– Mai este un frate cu mine, Natanleaga[3], da-i plecat cu treburi. Mai adună ghebe, ierburi de leac ori rădăcini de prin pădurice.

– Și cu ce vă hrăniți?

– Noi nu mâncăm mult, ia, câteva îmbucături. Ne ajută și boieru cu câteva palme de dredge. Nu ducem lipsă de

---

[2] D.B.

[3] D.B.

nimnică, numa de mnila lui Dumnezău Alduitu, zise călugărul ridicând privirea și făcându-și patru cruci mari.

Avea părintele Buiedin ochii mari, albaștri și limpezi ca cerul senin. Barba îi era cenușiu-bălaie, nasul drept, iar trupul mărunțel, dar bine legat, îi era ascuns sub dulamă. Țugui și Lleu se rugară o vreme, tot privind la icoane.

– Ne-am uita oțâră la cruci. Voie-i?

– Voie. Haidați dară.

Ieșiră în curte și se închinară la morminte. Pe unele cruci puteau citi încă numele răposaților: Gatu, Botham, Ricolan, Hida, Ombler, Tindall, Ceaffa.

– Nen vezi, mă Lleu, pă Tândală.

– Mare fleț și nătăfleț.

– Și moșia-i primită de la boierul Picot? întrebă Țugui.

– Asta-i abație veche de sute de ani, îi zâce Aet Bearuwe, i-o fost dată episcopului Chad de către regele Merciei să facă mânăstire și loc de rugare.

– Pă unde s-o luăm, părinte, să nu dăm de suflare omenească?

– Ia, țineți-o drept spre Dealu Holmei și de-acolo o tăieți spre mânăstirea Schitruttone[4]. Mergeți cu Dumnezeu și Domnul vă aibă în pază.

Nu stătuseră mult, să nu-i aștepte ceilalți și să-și iasă din pepeni. Era timpul să facă un popas mai mare și să-și găsească

[4] D.B.

loc de picoteală. Cum ajunseră, se înțeleseră cu Murthug cam pe unde să aștipească vreo două, trei ceasuri.

– Ar și bine de-om îngăima[5] oleacă aci, stăpâne, îndrăzni Țugui.

– Să zăbovim dară, îngădui Murthug. Mă, Domhnall, ia prinde mă, un iepure! Doară ce-om mânca? Că ne chiorăie mațele de foame.

– Om prinde noi ceva, stăpâne, n-avea grijă, răspunse flăcăul.

– Să prindem o oaie rătăcită, mă, îndemnă Gebidet.

– Nu, mă, că ne omoară ășta, mă, și pentru găina boierului. Ferească Dumnezeu!

Se aruncară care pe unde să închidă ochii, răpuși de oboseală. Năierii se sprijiniră cu spinările de câte un trunchi de copac gros și se puseră pe sforăite, lăsând doi de veghe. După două ore, se schimbară, să apuce și cei doi să fure un pic de somn. Învârtindu-se în mantii, Țugui și Lleu se cuibăriră cu desagele la cap și se căzniră să cheme somnul. Deși mădularele le erau ostenite, mințile lor erau muncite de fel de fel de gânduri. Bisericile văzute îi uimiră peste măsură. Nu se așteptaseră să dea peste atâtea lăcașuri dumnezeiești ridicate pe această insulă bătută de soartă.

Cu atât mai mult se minuna Țugui, el nu mai fusese prin aceste locuri. Lleu nu mai știa ce se întâmplase de când se îngropase de viu sub pământ, rugându-se neștiut de nimeni.

---

[5] A zăbovi, regionalism

Cunoștea el că năvălitorii sunt păgâni, nu știu de milă și nici de iertare. Cum vin, cum trec totul prin ascuțișul sabiei și dau foc la biserici. Asta dacă nu îi apără oastea boierului, dintre cei mai luminați, cum era acel boier Picot. Lleu oftă și se întoarse pe partea cealaltă. Deocamdată, n-au dat de păgâni, dar nu știe nimeni ceasul când vrăjmașul lovește. Se rugă în gând în neștire, până ațipi un pic. Nu-i era frică, avea ostași în jur, așa că lăsă geană pe geană și-și înmuie oasele în valurile somnului, ca într-o undă de ape calde.

Țugui alunecă într-o veghe cu pleopele închise, rugându-se și dând slavă Domnului că dete de rugători la Dumnezeu prin acele pustiuri. Se trezi buimac și se urni spre pârâiaș să-și spele fața, să se trezească. Cu greu se ridica uneori din amețeala picotelii în care îl zvârlea ruga. Își făcu trei cruci mari și apăsate pe latul pieptului, dând slavă Domnului că nu i-au scurtat păgânii de capete în timpul nopții. Veni și Lleu după el, călcând șotânc. Era devreme tare. Norii desenau umbre întunecate în forme de monștrii cu multe capete și nenumărate picioare. Lumina se lupta cu ei, împingându-i deoparte cu un mănunchi de raze, să-i arunce de pe bolta cerească.

În crângul acela se găsea un pârâiaș mic, curgând șopotind încet la vale. Țugui se aplecă, călcă pe o cioată de răchită și-și înmuie palmele făcute căuș în undele reci. Se stropi pe față cu apă din belșug, frecându-și ochii și tâmplele. Îl durea capul din pricina nesomnului. Pentru a-și zdrobi nevoile și dorințele, își topea trupul în rugăciune neîncetată,

stând treaz noapte de noapte. Dincolo de măcinarea trupească, călugărul stătea în priveghere, în caz că dușmani necruțători ar năvăli asupra lui, pe neașteptate. Nu era ușor, dar se obișnuise de când era cioban.

Acolo, în vârfu' munților, n-avea decât grija lupilor, dar aici, în lumea largă, se simțea și el ca o oaie ajunsă în calea fiarelor. Trebuia să se ferească cu grijă, nu atât de țăranii din sate, puțini, oricum, dar de oștenii pe simbrie, care erau în stare să ia maul[6] orișicui le ieșea în cale. Și-apoi mai erau tâlharii la drumul mare, puși pe furate și sufletul din piept. De când auzise de vulturul însângerat, i se cam strânse inima de frică. Acum că oamenii s-au veselit un pic la horă, s-au liniștit, dar tot trebuiau să fie cu ochii în patru și s-o țină pieziș, prin mlaștini și stufăriș.

S-au pornit înainte, cu năierii bombănind în față, mahmuri de nesomn. Mergeau pe marginea marelui Abos, trecând de curbură, afundându-se în tărâmul insulei. Râul rupea malurile ca un șarpe uriaș ce scuipa flăcări peste pământ din limba despicată, sâsâind. O limbă țâșnea în sus, alta în jos. Lleu spunea că trebuie să treacă peste prima limbă, înainte de a se azvârli în sus. Trecuseră deja de ochiul șerpesc și acum se pregăteau să pășească pe unde era apa mai mică. Malurile erau mlăștinoase și înșelătoare, așa că se ajutau cu bâtele, pășind cu grijă. Țugui și ostașii afundau pari lungi în apă, să-i afle adâncimea. Cu bote noduroase încropite din pari în mâini,

[6] A lovi cu putere, regionalism.

s-au pornit la drum ținând-o tot pe malul râului în jos. Vorbeau potolit, în șoaptă, să nu fie auziți de urechile localnicilor. La un moment dat, Murdac, unul dintre cei mai tineri, ridică glasul:

– Mă, tu ești dus cu pluta? Nu p-acolo tre să trecem râul...

– Da tu de unde știi, mă, țâcă? îl luă Huda la rost.

– Știu și gata! răspunse el țâfnos.

– Mă, ție ți s-o urât cu binele? Vrei să fii biciuit?

– Nu, da știu drumu bun.

– Care-i baiu? De ce vă sfădiți? iscodi Murthug.

– Stăpâne, zise Huda, mezinu ăsta știe ceva ce noi nu știm.

– Mă Murdac, da de unde știi tu unde suntem? întrebă Murthug.

– Păi io-s de-a locului, stăpâne. Îs pui de sacson de la Lindocolina[7]. Nu ți-am zâs?

– Bag samă nu-mi aduc aminte! Ori oi fi io slab de țânere de minte?

– Nici vorbă, stăpâne. M-oi fi bâlbâit io.

– Și io mă trag di p-aci, sări Domhnall.

– De unde, mă? întrebă Stufe.

– Ia, din Blideuuorde[8].

– Pfui, mă, da tu de unde-ai mai apărut? izbucni Murthug.

– Ha ha ha, hăhăi vlăjganul.

– De grăit, o rupeți o țâră pă limba lor?

---

[7] Lincolshire, după Venerabilul Bede, Historia Ecclesiastica.

[8] D.B.

– O rupem, și încă cum!

– No, că ne-o pus Dumnezeu mâna în cap. Dacă ne iese vreunu în cale, avem vorbitori la îndemână, se bucură Țugui.

– Pesemne s-o-ndurat Dumnezeu de noi, zise și Lleu, făcându-și trei cruci și închinându-se până la pământ.

– No, ai dibuit-o, mă, Domhnall? Cât îi de afundă?

– Ia, acolo, până la brâu.

– Cum îi zâce la apa asta, mă Murdac? întrebă Murthag.

– Isura știu io că-i zâce.

– Nu, mă, Usa îi zâce! strigă Domhnall.

– Nu strâga, mă, că nu sântem surzi! îl potoli Murthug. Vrei să ne-audă cineva?

– Iertare, stăpâne, m-o luat gura pe dinainte. Da așe îi zâce din vremuri vechi, Usa.

– Isura? Avem și noi Clisura în ținutu Carpicilor, adăugă Țugui, bucuros.

– Mă, Țugui, pare-mi-se că bunu-to ori tată-to o umblat p-aci, mă, că ia ni, ăștia vorbesc pă limba ta! zise Murthug zâmbind pe sub mustață.

– D-apoi cum! Doară nu era greu să urce pă spinarea muntelui în sus până aproape de Marea Baltă[9] și de-acolo-s erau la o aruncătură de băț de Sweorice. Ori mărg pă Dunăre în sus până în Sacsamaa, dacă nu, ocolesc prin Susdalia.

– Știi tu mai bine. Dac-om vedea vreunu că seamănă cu tine, numa să nu-i zâcem Țugui, mă! hohoti Murthug.

---

[9] Marea Baltică.

CAPITOL XII.
ZIDURILE DE SUB APE

Râseră toți. Se simțeau ușurați că au parcurs o bună bucată de drum. Murdac le arătase niște căi neștiute unde călcau pe un fel de ziduri ridicate sub apă.

– Astea-s ziduri vechi de cetate înghițită de ape, își dete cu părerea Țugui.

– Așa o fi, mă Țugui. Mă, Murdac, mare mninune și asta! Da ce-o fi fost aci? iscodi Murthag.

–Mie așe mi-o zâs tata-bun, că atunci când apa scădea din cauza secetei, își făceau locuri tainice de trecere în caz că năvălesc dușmanii. Da și io cred c-or fi niște palate împărătești luate de ape năvalnice, răspunse acesta.

–Mă, oamini buni, intrăm în apă ținându-ne fiteșcare de toiagu celuilalt din față și din spate, porunci Murthug după ce se sfătui cu Țugui.

–Înțelept grăiești, stăpâne, încuviințară ceilalți.

S-au prins în lanț, de bote, să nu-i ia repezișul apei. Murthug mergea în față, aninat de-o cioată de creangă groasă, să-l țină în cumpănă. În spate se prinse Stuf, vânjos, gata să se lupte și cu un taur, darmite cu undele râului.

–Mă, Stuf, ia acață-te și tu de-o cioată, să nu te tragă vâltoarea-n jos.

–N-avea grijă, jupâne, nu-s io pai să mă ducă apa așa, cu una cu două. Și-apoi aci merem ca pe punte. Am trecut io și prin vâltori mai mari. Ehehehe! chiui Stuf.

Trecură cu bine și ieșiră pe malul celălalt cu straiele șiroind de apă. Se opriră să le stoarcă un pic, răsucindu-le între mâini și porniră mai departe. Nu era mult și trebuiau să treacă și de cealaltă limbă a șarpelui.

–Ține-o, mă, tăt așe, că mai avem un pârleaz de sărit! chiui Stuf.

–Încă unu? Nu-i bai, mai sărim unu, că n-om intra la apă, zise Coman.

–Sântem învățați cu apa ca și broscoii! se lăudă Huda.

–Taman ca racateții. Io pot înota pă sub apă ca peștele, se grozăvi Domhnall.

– No, asta-i bună treabă, să poți trăi și-n apă și pă uscat, spuse Gebidet.

–Da la brațu' ăsta de râu cum îi zâce, mă Lleu? iscodi Țugui.

–Trent, cuvioase.

– Aista-i Torentu? Uă, bată-te norocu să te bată, c-am crezut că nu-l mai ajungem! șugui Țugui, bătându-l pe umăr, mai să-l urnească din loc.

– Ajuns-am, cum nu, c-am vinit bine. Doară nu sântem muieri să ne-mpiedicăm în poale!

–I-auzi, mă Lleule, da di unde știi tu că muierile poartă poale?

–D-apoi n-am avut și io mumă, Doamne, iartă-mă? râse Lleu.

–Avut-ai mumă, cum nu, doară nu ieșim din ouă, să zburăm la ceruri! hohoti Țugui.

Ajunseră la cealaltă întindere de ape. După ce măsurară adâncimea cu parii, intrară în vâltoare pe unde apa era mai puțin afundă, prinzându-se-n lanț de toiegele celorlalți. Nu-i vorbă, avuseră noroc cu Murdac și Domhnall că le arătaseră vechi locuri tainice de trecere pe unde se găseau ziduri cuprinse de vâltori ori clădiseră localnicii bolovani și pământ pe dedesubt, un soi de punți pe sub ape.

–Isteți oamini, n-am ce zice! Bravo lor, dădu Murthug din cap. No, asta și noi tre s-o facem după ce ne așezăm pe la casele noastre, mă, Țugui!

–Facem, stăpâne, facem, cum nu!

Se găsiră pe malul celălalt, murați ca niște castraveți din butoi. Se scuturară, se zvântară, făcură ce știură și se așternură din nou la drum, să-și usuce straiele. După ce merseră cale de încă cinci ceasuri fără oprire, se hotărâră să poposească oleacă, cât să-și astâmpere setea și să înghită niște firimituri. Nu dăduseră de nici un ochi nedorit până acum, dar mai aveau cale multă de mers. Intraseră într-un crâng și se puseră pe jos, cotrobăind fiecare în straița lui. Lângă crâng, un iaz mic cu trestie crescută roată. Huda și Sculan săriră să prindă niște pești și să-i bage în desagă, nu se știe când le-a prinde bine.

Țugui văzu că năierii mâncau peștele așa crud, nici nu se sinchiseau să-i radă solzii. Îl rupeau cu dinții și mușcau din

el ca barbarii. Se urniră iar la drum, mergând până se lăsă întunericul. Era timpul să facă popas într-un loc ferit. Intrară într-o pădurice și-și meșteriră o colibă din pari și crengi dosită în spatele unor copaci cu trunchi mai gros. Se puseră să se hodinească oleacă, erau rupți de oboseală. După atâta plutit pe mare, picioarele li s-au slăbănogit. Închiseră ochii un ceas două, iepurește și tot foindu-se.

Se crăpa de ziuă. Țugui se trezi din picoteala în care căzuse după rugăciune. Avuse un vis straniu răbufnit de dincolo de negurile minților sale peste măsură de trudite. Se făcea că tot cerul era acoperit de lumini mari, strălucitoare, ce luminau ca ziua. Slove multe se desfășurau pe cortina cerului ca pe o tăblie. Un car mare făcut din sticlă și fier zbura pe deasupra, scuipând pe pământ. Unde scuipa, se rupea pământul în hălci mari, iar oamenii fugeau îngroziți să caute adăpost. Era mare prăpăd. Se găsi lângă un părinte cu fața rotundă, ochi foarte mari albaștri, rotunzi, care îi spuse că nu știuse de necazurile sale. Se frecă la ochi, gândindu-se care o fi tâlcul acestui vis neobișnuit.

Deseori visa cu oameni ce aveau ochii nemaipomeniti de mari și albaștri, ori negri ca păcura, potopiți de întuneric. Cei albaștri erau mari, rotunzi ori migdalați, probabil ca ai îngerilor. Ce seminție de ființe or fi și acelea ce le visa, nu-și dădea seama, dar cu unii chiar stătea la taifas în timpul visului. Nu-și amintea mare lucru din discuție, dar chipurile ce le încadrau ochii nemaivăzut de mari îi rămâneau bine întipărite în minte. Mai visa oameni foarte înalți, uriași poate, cu trupul

suplu și alungit. Erau blânzi și pașnici. Multe vise stranii avea Țugui, dar odată visase că se află într-o încăpere cu mai mulți bărbați tineri bruneți corb, cu bărbi asemenea și pielea albă. Păreau învățați, deoarece se tot căzneau să-l facă să priceapă ceva tare greu. Îi tot strigau când la o ureche, când la alta, dădeau din brațe, agitați, mai ales unul dintre ei, ceilalți stăteau jos și se uitau. Cel frumos care se afla în fața lui a apucat o bucată de pânză și cu un cărbune a scrijelit ceva pe ea. Când s-a trezit în acea dimineață peste măsură de mirat, și-a amintit doar că i-au spus ceva despre Cetatea Domnului. Păreau să fie de prin țara Egipetului ori de prin nisipurile Arabiei, dar nu purtau nimic pe creștet, iar veșmintele le erau simple.

Trase de barbă, minunându-se de arătarea din visul de azi noapte. Se duse să se spele pe față și să se închine curat în fața Domnului. Îl auzi pe Murthug poruncind oamenilor. În afară de cei rămași de pază după miezul nopții, toți se pregăteau de plecare. Venise vremea să se aștearnă din nou la drum, dosindu-se prin mlaștini și apăraie. Au mers ei ce-au mers până au ajuns unde Isura și Donul se varsă în Trent și scoboară împreună, udând ținuturile de jos lângă Adelingesfluet[1].

– No, mă Murdac, aci-i încurcată treaba. Cum facem amu, că tri ape dau năvală? oftă Țugui.

– Îi oțâră încurcată. Da vezi tu că Donu ista și cu Isura să adună la peticu ăsta de tină de-i zâce Hakirhomle[2] și să varsă

[1] D.B.

[2] Axholme, insulă în Anglia

în Trent. De-aci, o iau în jos frumușel și noi nu ne mai batem capu, c-o rămas numa unu de urmat. Așe-i ori ba?

– Dacă tu zâci, așa o fi. Io de unde să știu?

– N-avea mneata grijă, că nu dăm greș. Așe-i, mă Domhnall?

– Așe-i, așe-i. Donu ăsta vine cu Idle și Torne în spate și le țâpă-n Trent. Cum vine el așe înfoiat cu vâltori, împarte ținutu în două, ăl de sus îi Euruicscire[3] și Lincolenscire[4] îi ăst de jos. Noi merem în jos de-amu, îi lămuri Domhnall.

Dăduseră peste o mlaștină care părea nesfârșită.

– Tiii, mă, Murdac, da mlaștina asta-i cât lumea? Că nu să mai gată... iscodi Murthug.

– Îi cât o împărăție, are sute de mile. Tre să umblăm cu băgare de samă. Să dăm cu parii să vedem adâncimea nămolului.

– Văd bine că nu-i de șagă. Mă, Țugui, unde-om înnopta? Ce ne-om face?

– Las, stăpâne, că nu-i dracu chiar atât de negru. Ne-ajută Dumnezeu. Nu ne prăpădim noi cu una, cu două, răspunse Țugui, puțin gândit.

Într-adevăr, nu era o priveliște prea plăcută, mlaștină, moluri și apăraie cât vezi cu ochii. Mergea tot rugându-se, să-și țină cugetul treaz. Alături de el pășea Lleu, la fel de îngândurat. Unul dintre oameni propuse să-și facă picioroange de lemn pentru locurile mai adânci, cu care să pășească fără să se ude.

---

[3] D.B.

[4] D.B.

– I-auzi, jupâne, ce zâce Gebidet, să ne facem picioroange.

– Să facem, deh, mai rău n-are cum să fie.

Se apucară să-și meșterească picioroange din pari și crengi, cum îl lumina mintea pe fiecare. Țugui își făcu din cele cu sprijin pentru mâini, să le poată folosi cu ușurință. Unul dintre fârtați, Bocca, se pricepea bine la cioplit lemn și mâna lui se mișca cu atâta măiestrie și iuțime, încât parcă zbura. Dintr-o mișcare, făuri un fluier din lemn de soc atât de gingaș, de rămăseseră toți cu gura căscată.

– Mai fă unu, mă, că ț-oi da un codru de ptită[5], îl îmbie Țugui.

– Fac și două. Ia ni, cât ai zâce pește. Îi pă placu matale, părinte?

– Ca prin minune.

Îl luă și arse o doină, îl păștea doru de casă. Dar mai avea mult de mers până avea să simtă pământul țării sub tălpi. Mai trase o țâpurită[6] săltăreață și-și răcori sufletul, apoi se puse pe meșterit picioroange. Se uită la Lleu, nu se prea descurca, așa că puse mâna să-l ajute.

– Mă, Lleu, astea-s strâmbe, te țâpă-n cap când ți-i lumea mai dragă.

– D-apoi nu-mi ies nici cum, bată-le sfântu să le bată! Tulai, limbă păcătoasă, tre să te smulg din rădăcină, Doamne iartă-mă, să nu hulesc! zise pleznindu-se peste gură.

---

[5] Pită, regionalism din Ardeal.

[6] Dans popular maramureșean, tropotita.

– Nu huli, măi frate, că te-ajut io cu dragă inimă. D-apoi botele astea tre cioplite, mă!

– Cu ce? N-am cu ce și pace bună.

– Las c-am io. Ori mai bine cântă-i la Bocca de iertarea păcatelor și-ți cioplește el cât ai clipi!

Se duse Lleu de îl blagoslovi, îi cântă pe nas un psalm, zise Tatăl nostru și Crezul, trase trei Doamne miluiește, încheie cu ”Iartă-ne Doamne păcatele noastre precum și noi iertăm greșiților noștri” și se pricopsi cu o pereche de picioroange meșterite cu dichis, încât parcă zbura cu ele. Și se bucura Lleu râzându-și în sine de norocul ce-l prinse. Când venise cu Getingodan, se scufundau în apăraie și mol ca mormolocii, încât se înnegriseră din cap până-n picioare și erau supți de lipitoare spurcate. Acum i se părea că se avânta spre ceruri și calcă pe nouri, curat ca lacrima și uscat la veșminte.

– Vezi, mă Lleu, ce bine umblăm călcând ca din pod? Unde nu-i cap, îi vai de picioare, iar cui îi merge mintea n-are a-l durea capu’ de nimic și-și cruță mădularele, spuse Țugui.

– Adevăr grăiești, frate Țugui, capu mintos și mâna meșteră fac minuni pământești, iar rugăciunea face din alea cerești. Așa dă Dumnezeu la fiteșcare după talantu primit de la părinți.

Mergeau care cum puteau, clămpănind precum cocostârcii pe picioroange. Arătau ca niște imenși păsăroi scoborâți pe fața pământului după potop. Mlăștinișul înghițea mare parte din suprafața pământului, de parcă apele diluviului n-au apucat să se retragă, mustind încă, fierbând într-un cazan

uriaș de țărână. În frunte mergeau Murdac și Domhnall, ei știau mai bine pe unde să îndrepte ceata. Mare noroc le-au purtat lui Murthug și lui Țugui prin aceste locuri mâloase. Ici și colo, se mai ițeau niște fâșii de uscat pe care și-au făcut bieții oameni câteva bordeie. Lleu îi spuse lui Țugui că știe de un pustnic aflat prin aceste locuri, ce și-ar fi ridicat chilie folosind pietrele rămase din zidurile unei biserici părăsite.

Se îndreptară spre o oază de uscat înghesuită de nămoluri nesfârșite. Se găseau două-trei bordeie și într-o coastă de pădurice se zărea o chilie mică cât o lădiță. Lleu și Țugui se duseră să vadă dacă se află cineva înăuntru. Se luă și Murthug după ei, pălăvrăgea cu Rad. Un câine jigărit, cu blana neagră plină de scai se afla la intrare, lătrând isteric. Gardul de nuiele împletite și pari se lăsase într-o parte, găurit fiind de animale și păsări. Murthug dădu cu piciorul în câine, care scheună sărind cât colo. Intrară pe portița roasă de ploi și în câțiva pași ajunseră la chilie. Deteră ușa de-o parte și priviră înăuntru. Pe un pat de scânduri acoperit cu blănuri, zăcea un bătrân. Gemea din când în când și tușea, înecându-se. Se aplecară asupra lui, cătând să afle dacă vede și aude.

– Părinte, sfinția ta, ne auzi? strigă Țugui.

Lleu îi ridică creștetul și-l sprijini pe brațele sale. Bătrânul nu avea putere nici să-și țină ochii deschiși.

– Aud, fiule, aud... răspunse sacadat, înecându-se în vorbe.

– Fratele Țugui și Lleu sântem. Ai dureri în coșu teptului[7]?

– Mă îneacă, zâci că mă taie un cuțât pă dinăuntru.

Țugui își lipi urechea de pieptul bătrânului și ascultă. Inima hârâia ca o roată de car împotmolită în noroi.

– Cum îți zice, părinte?

– Ineuuard[8], fiule. Am trecut de șaișopt de primăveri, da vremea asta mucedă mni-o nenorocit plămânii.

– Așa-i, sfinția ta, grea viață aci în mlaștinile astea spurcate.

– Acu mi-a sunat și mie ceasu... Mă cheamă Domnul la El.

– Și nu-i nime să te-ajute?

– Vine un băiet din sat, din când în când. Îl trimite mă-sa, o muiere evlavioasă. Da cum nu prea sunt suflete p-aci, nici n-ai cu cine vorovi.

– Măcar ai pă cine lăsa în loc.

– Am, da-i tânăr și neștiutor, nu știe de nici unele, greu s-a descurca. Vrut-ai tu să rămâi în locu meu, cuvioase? întrebă pe Țugui.

– Am de mers drum lung cu ceata, prea sfinte. Lleu, vrei tu să rămâi?

– Io-s legat cu legământ să mă duc înapoi de unde am vinit. Om sta de vorbă cu fecioru' și-om vedea ce știe și ce nu.

---

[7] Piept, regionalism.

[8] D.B.

Se așezară care cum puturã pe jos. Murthug ieși afară, era aer închis în odaie și prea mulți oameni înghesuiți. Chilia era joasă, ridicată din pietre de calcar zidite stângaci. Acoperișul de stuf era lăsat într-o rână. În ogradă, buruienile erau crescute de capul lor, n-avea cine le smulge. Se apucă să le rupă cu mâna. Dădu de-o seceră sub o grămadă de lemne putrede și tăie cu ea brusturii și urzicile mari cât gardul. Strigă la oamenii săi să vină și se apucară să meșterească care ce putea, îndreptând și cârpind gardul, priponind acoperișul, dereticând prin bătătură.

Un băietan de vreo treisprezece ani se arătă la poartă. Se opri, mirat, nu se așteptase să întâlnească atâția oameni acolo. Păși șovăielnic pe poartă, dădu bineț necunoscuților și se duse ață la ușa chiliei.

– Sărumâna, părinte, am vinit.

– Tu ești, Uluiet[9]?

– Io-s, părinte. Da cine-s dumnealor?

– Ia, o picat niște oaspeți. Oameni buni, fiule, nu-ți face inimă rea, îngăimă bătrânul.

Vorbea mai mult în șoaptă, glasul i se stingea din cauza bătrâneții și bolii.

– Măi, Uluiet, ce sat îi ăsta? Îi știi a ne spune?

– Da cum nu, sat vechi, de-a lui Joscelin. Cică de mii de ani trăiau oaminii p-aci.

– În mlăștinișu' aista? Vai de ea lume!

---

[9] D. B.

– N-o fost ușor, da s-o descurcat cum o putut. Taman de-aia o și rezistat, cine să râvnească la moluri și tină? Nime.

Uluiet ridică privirea nevinovată la Țugui.

– Da voi di unde viniți, sfințiile voastre? întrebă el.

– Ia, din lumea largă, măi băiete. Am bătut cale lungă și mai mult avem de-a mere, răspunse Țugui. Vrei să vii cu noi?

– Nuuuu, nu las pă muica și nici pă părintele. N-am io dor de ducă, zise flăcăul privind afară.

– No, asta-i tare bine, dacă n-ai dor de ducă. Niciodată nu știi păstă ce dai. Tătă lumea o bolunzât, zise Țugui, dându-și cușma într-o parte. Da p-aci cu ce trăiți?

– Ia, câteva boabe de drege, buruiene de leac, bureți și rădăcini de tăte felurile.

– Rădăcini? De care?

– Ciumăfaie.

– Aia-i bolundariță, sucește mințâle.

– Apă-i dară ce să facem ...

– Pă unde s-o luăm? Ni-i putea îndruma?

– Mereți până la Mortune[10], chiar în inima ținutului și de-acolo o țineți până la Muscha[11] și-apoi nu mai aveți mult de mărs până la Rapandune.

---

[10] D.B.

[11] D.B.

CAPITOLUL XIII.
RODNEY

Mulțumiră și se porniră iar la drum, trecând prin Escumestorp[1] și Butreuuic[2], ajungând în cele din urmă pe Insula Hakirhomle. Au poposit câteva clipe în Ostone, unde au zărit niște ziduri mari, vechi, de castru roman, în mijlocul căruiau boierii localnici au ridicat castelul Kinnard, sus, pe o colină. După o vreme, ajunseră la biserica veche a Sfântului Laurence, lângă care se afla un leu mare de piatră, cu colții rânjiți spre Soare Răsare. Se lăsa amurgul când au ajuns într-o pădurice deasă de trunchiuri plăpânde, înghesuite unele într-altele.

–Măi, ce pomni[3] au ăștia, zici că-s surcele de foc, țâțâi Murthug.

–Cam amărâți, nici nu poți lucra cu lemnul. Vai de ea lume! dădu Țugui din cap.

Într-o parte, i se păru că vede fum ridicându-se dintre copaci.

–Cred că-i vreun suflet de om p-aici, stăpâne.

–Unde, Țugui?

–Ia, acolo, se înalță colaci de fum spre cer. Văzut-ai?

---

[1] D.B.

[2] D.B.

[3] Pomi, regionalism.

–Hhmm, văd. Cine oare să stea prin pustietatea asta?

–Vreunu sătul de lume și lumea de el. Hai și-om vedea.

Se îndreptară spre rotocoalele de fum și dădură peste o colibă făcută din crengi împletite una într-alta, lipite cu lut. În față, un cuptor mic de pământ fumega, fierbând un pumn de boabe într-un ceaun cu apă. Se uitară unul la altul și păși în colibă. Pe o laiță de pământ stătea un băiețandru de vreo optsprezece ani. La picioarele lui, torcea o mâță cuibărită pe-o grămadă de găteje.

–Bună ziua, flăcăule.

–Bună să fie, îngăimă tânărul, bâlbâindu-se, sărind repede în picioare.

–Au nu ți-i frică să stai de unul singur în pustia asta? Dacă-ți dă cineva în cap?

–Frică, ne-frică, n-am încotro.

–Da care-i baiu?

–Am fugit din calea boierului, vrea să mă prăpădească.

–Da ce-ai făcut?

–Io n-am făcut nimic. El o făcut ...

–Ce-o făcut?

–Mi-o necinstit fata cu care vreau să mă însor, zise el cu năduf, scuipând într-o parte.

Țugui și Murthug se uitară unul la altul, cu subînțeles.

–Și cum trăiești aci?

–Mai prind câte un iepure, un fazan, găsesc ciuperci și mure. Mă ajută Cel de Sus, nu mă lasă la greu.

– Și cum te cheamă, tinere?

– Rodney îmi spune.

– Rodney? Frumos nume ai, dădu Țugui din cap.

– Mama m-o botezat, după bunicul ei. O venit pe ape din ținuturi îndepărtate.

– Mi-am dat seama, îl privi Țugui direct în ochi.

Flăcăul avea ochii căprui mari și adânci sub sprâncenele arcuite, o frunte lată, nas bine cioplit și o gură cu buze nici groase, nici subțiri. Părul castaniu îi cădea pe umeri în bucle groase, dese. Era înalt și bine legat, numai bun de drumeție lungă.

– Hai cu noi de-i vrea. Noi mergem spre Rapandune.

– Și dacă mă află boieru'?

– Cine-i cuconu' ăsta?

– Ranulph de Dacre, țâne în palmă tăte pământurile, cât vezi cu ochii.

– Și muierea ta, cum a dat de ea?

– Era slujnică la palat și-a pus ochii pe ea. Îi mândră tare.

– Cum o cheamă?

– Arnegri[4].

– Lasă, flăcăule, că te ducem noi într-un loc unde-i plin de fete mândre și drăgăstoase. Hai cu noi. Vii?

– Vin, doară ce-oi face aci de unu sângur? zise el urnindu-se după ei.

– Ceva de-ale gurii ai?

---

[4] D.B.

– Un șoldan de iepure copt în jar, încă-i cald și o grămadă de alune.

– Să le luăm cu noi, că bine ne-or prinde.

Rodney puse iepurele fript într-un ștergar, legă colțurile, puse ștergarul în par și parul pe umăr. Se așternură din nou la drum, vorbind despre locurile pe unde treceau. Multe știa flăcăuașul despre ținuturile acelea, încât se minunară Țugui și Murthug.

– Cu ce se laudă localnicii din aceste ținuturi, băiete?

– Avem cu ce ne lăuda, nu-i vorbă. P-aici se găsește cea mai veche luntre din Pluntre.

– Luntrea din Pluntre? Pluntre e o așezare?

– Da, veche așezare de demult, din Holme.

– Și ce-i cu luntrea asta?

– E veche tare, scorojită, scobită dintr-un trunchi de copac.

– Ca toate luntrile.

– Nu, asta-i altfel.

– Cum altfel?

– E legată cu ghicitoare. Cică un leu mic de aur, împodobit cu pietre prețioase a fost adus de Sfântu Laurence în luntre de departe, din Țara Chinului, și a fost așezat în inima crucii, la răspântia celor patru vânturi.

– Și unde-i asta?

– Nime nu știe.

– Adică cum nime nu știe?

– Nime nu le-a găsit încă, bătrânii vorbesc că așteaptă să le vină vremea să fie scoase la iveală.

– Da, băiete, încuviință Țugui, că timpul e adânc și nesfârșit ca apa și noi, oamenii, plutim în neștire, fără să știm încotro mergem.

– Așa o fi, părinte.

– Da știi tu unde e Țara Chinului?

– Da cum să știu, păcatele mele? Că nu-s boier să știu carte. O fi dincolo de mare, pe undeva.

– Departe tare, mă, Rodney, departe, hăt în cealaltă parte a lumii.

– Și Inima Crucii unde o fi?

– Undeva unde se încrucișează patru drumuri mari tre să fie. Ai tu cunoștință de un atare loc?

– Ar putea fi la Mortune, acolo zice lumea că e mijlocul țării, buricul pământului. Boierul Wulfric domnește ținuturile acelea. Se zvonește că o dat peste o comoară îngropată și are cufere pline cu galbeni de pe vremea împăraților romani.

Murthug ciuli urechile când auzi de atâta bănet. N-ar strica să dea o lovitură și să plece spre Ardal cu pradă bogată.

– Galbenii ăștia, băiete, sânt de aur ori argint?

– Nu știu, boierule, de unde amaru meu să știu? Da cică îi ține în buți, atâta-s de mulți.

– Și nu-i fură nimeni?

– Nime nu îndrăznește, oșteni înarmați până-n dinți păzesc buțile zi și noapte. Cine vrea să fie scurtat de cap pentru un pumn de galbeni?

– Or fi unii, voinici neînfricați, cum nu... răspunse Murthug.

– Or fi, dar nu de pe la noi. Tremură toți de frică. Îi spintecă Wulfric[5] ca pe porci, fără milă.

În trei ore, merseră de la Susworth la Gainesburg, unde le spuse feciorul că viețuise pe vremuri tribul Gaini. Lăsară în urmă Cheneide[6], aparținând lui Inland de Stou, unde se pare că se găsea o abație închinată Sfintei Maria de Stow. Rodney le spuse că aici boierul de Evermue a înființat multe parcuri cu căpriori. Biserica se afla la doi pași de cealaltă moșie, a familiei de Parham, dar ei nu aveau timp de popas așa că s-au tot dus până au ajuns la Mortune[7], localitate străbătută de un drum mare și lat, bine pietruit. Asudați din cap până-n picioare, oamenii au cerut popas.

Murthug, Țugui, Lleu și Rodney s-au oprit la abație. Biserica de lemn stătea sprijinită de un turn de piatră în forma unui schelet de hering. Mirați, au intrat înăuntru, dând cu ochii de un crucifix neobișnuit de mic în fața altarului. Lângă crucifix, un călugăr cu gluga trasă peste creștet se ruga îngenuncheat.

– Să ajute Dumnezeu, părinte.

– Ajute, ajute, în marea lui milă și iubire de oameni.

– Suntem drumeți flămânzi, așternuți pe cale lungă, să ne-ajungă.

---

[5] C.A.S.

[6] D.B.

[7] D.B.

– Pașnici?

– Pașnici și rugători la Dumnezeu, părinte.

Călugărul ridică capul și privi țintă în ochii lui Țugui pentru câteva clipe, scrutându-l.

– N-avem cu ce vă ajuta, frate, numai cu vorbă bună, de-a fi de trebuință.

– E de trebuință, da cum nu! Umblăm ca bezmeticii la mila îndrumătorilor. Mai rău decât dacă eram orbi și surzi.

– Dumnezeu e mare, Kirie Eleison!

– Grăiești elinește, părinte?

– Sântem Biserica Sfintei Margareta din Antiohia.

– Departe, părinte, departe. Artemisia persană? Da cum ați nimerit pe țărmurile astea apoase?

– Dumnezeu mișcă oștirile câtă frunză și iarbă într-o clipită și spulberă împărății vechi dintr-o singură ridicare a brațului său atotputernic. Cum n-a putea să-și ducă sfinții de ici de colo? Slabă credință ai, frate.

– Mare adevăr grăiești. Io vin din partea cealaltă a Euxinului.

– De unde?

– De din sus.

– Aaaa, de la o aruncătură de băț, zise călugărul, ridicând mâna dreaptă în sus, îndoită din cot. Atâta vreme cât soarele răsare, toată lumea are loc pe fața pământului. Agios o Theos, Agios Ischyros, Agios athanatos.

– Eleison Imas, răspunse Țugui, închinându-se.

Călugărul se ridică și-și dete jos gluga, lăsând buclele negre ca pana corbului să cadă în toate părțile. Ca de vreo patruzeci de ani, călugărul era mărunt de statură, dar lat în umeri și bine legat. Ochii negri ca mura sfredeleau, fulgerând de sub sprâncenele stufoase.

– Cum îți zice, părinte? întrebă Țugui.

– Illios. Ție?

– Io-s Cal Țugui. Stăpânu-i, Murthug, fratele Lleu, iar flăcăuașul ăsta-i Rodney.

Illios clătină din cap.

– Încotro mergeți, oameni buni?

– Spre Rapandune, călcând ca orbii prin toate strâchinile.

– N-aveți pe nime a vă îndruma?

– Ia uite, feciorul ăsta dintr-un sat din împrejurimi, puse Țugui mâna pe creștetul lui Rodney.

–Bine, atunci să vă luminez oleacă. Țineți-o tot așa până la Torksey[8], Lindocolina, Muscha, Caluu[9] și Holme Pierrepont[10], iar de acolo nu mai aveți mult până la Rapandune.

– Am văzut un drum lat, tăind locurile ca un șarpe împietrit. Încotro duce?

– Utillbridge merge alături de râul Trent, acolo unde se răsucește într-o buclă mare. De-aci se-nvârteau legiunile

[8] D.B.

[9] D.B.

[10] D.B.

romane în sus și-n jos. Însemnată răspântie, de-aia ne-a trimis Dumnezeu încoace.

– Numa singur ești, frate Illios?

– Au fost și alții, dar s-au prăpădit secerați de boală și bătrânețe.

– Și crucifixu ăsta mic?

– L-am adus din Antiohia, de la primii creștini martiri. Mulți au fost, Doamne! ... oftă Illios făcându-și patru cruci mari și late, aplecându-se cu fruntea până la pământ. Să-i ierte Dumnezeu.

– Ierte-i Dumnezeu, în nemăsurata sa milă și iubire de oameni. Sântem flămânzi. Ai a ne da o coajă de pâine?

– Dă Dumnezeu pentru cei buni la suflet.

Se îndepărtă și reveni cu o bucată de pâine tare și întunecată ca un bolovan.

– Înmuiați pezmetu ăsta în apă, oțet ori drojdii și mâncați, fraților! Să nu uitați să mă pomeniți!

– Nu uităm, frate Illios, că de mare folos ne-ai fost, răspunse Țugui, pupându-l apăsat pe amândoi obrajii.

Ieșiră și se îndreptară spre locul unde i-au lăsat pe ceilalți să răsufle. S-au odihnit un pic, pregătindu-se pentru un popas mai lung la Torksey. S-au așternut iar la drum, adunându-se doi câte doi, la povești. Au mers așa vreo șase ceasuri până li s-a făcut somn. Au ajuns la Torksey pe la miezul nopții și s-au pus să doarmă într-o pădure, care pe unde vroia. Au închis ochii vreo patru ceasuri și s-au pus din nou la drum, nu aveau timp de pierdut. Rodney le spuse că aici se află moșia Lindon unde

trăise pe vremuri tribul Lindisfaras. Au venit apoi romanii și au numit locurile Lindum și-au construit un canal la Torksey, legând Trentul de aceste locuri pentru a-și scoate corăbiile cu cele de trebuință într-acolo.

De la Torksey au ajuns la Neutone[11] unde au zărit un alt castru roman pe malul Trentului. De acolo au intrat în Harby, apoi în Carletone și au tot mers până au ajuns la Muscha. De acolo au străbătut Caluu, Turchil, Calun, Farendune, Fiscartune, Gunestorp, Bertune Ludha, Radeclive, Radicliue până la Pluntre[12] căruia i se spunea Holme Pierrepont. Au mas aici peste noapte, au mai ciugulit câte ceva și iar au pornit la drum.

De la Holme Pierrepont au trecut prin Brigeforde, ocolind moșia lui Peurel, unde se găseau niște ziduri romane, de unde zicea Rodney că se căra plumbul din minele de prin partea locului. De acolo au ajuns la Drucot și au tras la o biserică frumoasă înconjurată de sălcii plângătoare a Sfântului Chad[13] de la Wilne. Năierii s-au tolănit pe malul râului, sforăind sub sălcii.

– Cum îi zâce apei ăsteia, măi Rodney?

– Parcă Derwent îi zâce.

– Dervent? Asta-i mânăstire mare prin părțile de unde mă trag io.

---

[11] D.B.

[12] Toate aceste localități menționate în D.B.

[13] C.A.S.

– O fi, nu zâc nu, răspunse Rodney.

– Și râul ăsta Dervent de ce moșie ține? întrebă Țugui.

– Cică-i parte din moșia Terra Epi De Cestre[14], moșia episcopiei. Da tare des își iese din matcă și inundă rău satu, de-și iau oaminii câmpii și se duc pă pustii...

– Asta nu-i bine.

– Nu-i, nu-i, da nu te poți lua în piept cu stihiile.

– Așa-i omu, neputincios în fața stihiilor pământului, încuviință Țugui. Da să nu ne facem noi sânge rău dintr-asta. Ia să ne așezăm oleacă pă iarbă, îmbie Țugui punându-se jos.

Se așezară și ceilalți.

– Da mai este oarecine prin biserică, măi Rodney?

– Ar trăbui să șie, cum nu, dădu din cap flăcăul.

– Atunci m-oi duce să văd ce oameni sfinți slujesc aci, zise Țugui îndepărtându-se.

Lleu o zbughi repede după el, iar Rodney se întinse cât era de lung pe malul râului, cu mâinile sub cap, privind cerul acoperit de nori. Era bucuros că și-a găsit tovarăși, i s-a urât de unul singur în coliba din pădure. Nu-i mai era teamă că-l răpune boierul cel cărpănos, avea fârtați de nădejde să-i sară în ajutor. Țugui și Lleu intrară în curtea bisericii, rotindu-și ochii în toate părțile. Era o bisericuță mică de lemn întunecat de ploi, joasă și bine strânsă într-o talpă de piatră. Înăuntru găsiră un flăcău dereticând și un călugăr rugându-se la altar. Într-o

[14] D.B.

parte, pe un soclu se afla o palmă de marmură deschisă, ce ținea un vârf de săgeată. De ea atârna un rozar făcut din boabe mari, rotunde, cioplite din lemn, încheiat cu o cruciuliță. Auzindu-i că intră, pustnicul se răsuci și le veni în întâmpinare.

– Bine te-am găsit, prea cuvioase, dădu binețe Țugui.

– Bună să vă fie inima, drumeți. Da cu ce gând ați picat pe la noi? întrebă călugărul cam încurcat.

– Ia, ne poartă Domnul prin lume, să nu stăm degeaba. Ne îndreptăm spre Rapandune, preasfinte.

– Repton? Asta nu-i departe.

– Nu Repton, cuvioase, ci Rapandune. Am bătut cale lungă până aci. Matale numa sângur?

– Numa, că ceilalți s-au dus la Mercia, să creștineze semeni. Noi așa îi zicem, Repton.

– Atunci Repton să șie[15]. Putem să ne așezăm o leacă pe laiță, părinte? Suntem tare osteniți, umblăm de zile întregi pe drumuri gloduroase.

– Așezați-vă și trageți-vă sufletul, fraților, da cum nu. Iertați-mă că am uitat să vă îmbii, da nu mă așteptam să ne călcați pragul.

– Numa' o clipă stăm să răsuflăm și iar pornim la drum, n-avem vreme de pierdut, zise Țugui așezându-se pe laiță.

– Cum vă cheamă, părinte? iscodi gazda.

– Țugui sunt eu și aiesta-i fratele Lleu. Dar matale cum îți zice?

---

[15] Să fie, regionalism.

– Eu sunt Turmodestun[16].

Țugui privi la chipul părintelui Turmodestun. Era un om subțirel, cu chipul prelung și blând, ochii mari și căprui oglindind multă milă pentru aproapele. Parcă izvoare de bunătate se revărsau din cercurile limpezi.

– Cu ce vă pot fi de folos, fraților? întrebă Turmodestun, frângându-și mâinile. Că n-avem de nici unele, tare nemerniciți suntem.

– Nu te sfărma cu gândurile, părinte, că ne descurcăm noi. Numa' să ne sfătuiești pe unde s-o luăm.

– Cu dragă inimă, se învioră Turmodestun, bucuros că le poate fi de ajutor.

Se apucă să-i învețe cum și pe unde să o ia. Vorbea însuflețit despre cât de vestită e biserica lor, pomenită cu sute de ani înainte, când Sfântul Chad ființa prin aceste locuri și creștina păgâni. Bătea toată Mercia cu piciorul și stă scris în cărțile împărătești că mult popor a adus pe calea cea dreaptă. Le-a spus cum să ajungă la Repton, drept înainte s-o ia spre Aitone[17], să treacă prin Sallehd[18] și să poposească la Serdelau[19]. Au făcut întocmai și în cinci ceasuri au ajuns la Serdelau, așezare străveche, cu meșteri pricepuți la cioplit bărci trainice din trunchiuri de stejar.

---

[16] D.B.

[17] D.B.

[18] D.B.

[19] D.B.

CAPITOLUL XIV.
BISERICA ROBIRY

Tot mergând, trecură de podul de la Suerchestune, lăsară în urmă Mileburne[1] și Middeltone[2], ajungând la Rapandune în trei ceasuri jumătate.

– Ne apropiem de tabăra lor? iscodi Murthug.

– Așa se pare, stăpâne.

Ajunseră la un dâmb în vârful căruia era pus un cap de lup înfipt într-un par.

– Ăsta-i mai mult câne decât lup. Vai de colarezu lui! rânji Rad.

– Ce, mă, nu-ți place? Faci zâmbre? răspunse Coman.

– Păi tu nu vezi ce javră o pus ăștia-n par?

– Or fi lupti mai jigăriți p-aci, prin locurile astea.

– De unde să găsească lupi prin moluri și mlaștini? întrebă Dudda.

– Au și ei ceva păduri, n-ai văzut? zise Gebidet.

– N-am prea văzut. Le-or fi tăiat pe toate să facă foc la boieri, să nu le îndețe curu'!

---

[1] D.B.

[2] D.B.

– Ha ha ha! Poate la cucoane, că alea-s rele de frig și de muscă. Nu scapi de ele cu una, cu două, intră în vorbă și Sculan.

– Las că nici cu boierii nu mi-i rușine – la mâncare și somn nu-i întrece nime, da la muncă și-n bătălii nu-i vezi veci! se aprinse Huda.

– Așa-i, așa-i, da ce să facem dacă a ajuns lumea cu susu-n jos. Păi dacă nu se poate descurca sângur, ce folos să mai trăiască? încuviință Stuf.

– Niște neîndemânatici, au ajuns mai slabi ca pruncii. Tot după ei tre să fie slugile cu toate cele de parcă-s ologi, ciungi, orbi și muți, dă-i dracului să-i ducă. Cine are trebuință de așa ceva? Să nu știi tu să-ți faci un foc, să cioplești un par, să încropești o colibă, turui Domhnall.

– Chiar așa, de mninunea lumii. No dă-i la dracu, da ce le purtăm noi grija? îndemnă Murdac.

Se apropiară de o tabără ce părea părăsită în grabă. Călcau pe colibe de crengi doborâte la pământ și pietre azvârlite în toate părțile. Ca din pământ, au ieșit doi bărbați înarmați, cu fețele încruntate.

– Cotați bai ori ce roiți p-aci ca albinele?

– Cotăm o troiță lângă izvor, viteazule oștean, răspunse repede Țugui.

– Cât pe ce era să vă retez capetele dintr-o lovitură.

– Ai milă de niște drumeți rătăciți, viteazule, că și Dumnezeu a avea milă de tine și ți-a ierta păcatele.

– Troița de la izvor? Haidați dară, părinte, că vă duc io.

Cei doi oșteni înfricoșători erau Ret și Scipan[3], lăsați de Bagsac și Sidrac[4] să păzească tabăra în preajma căreia au îngropat prăzi bogate, departe de ochii veneticilor. Erau înalți, puternici, cu fețele acoperite de plete lungi, negre. Bărbile dese le ascundeau partea de jos a feței, făcându-i înfricoșători la vedere. Murthug le spuse că îi caută pe Bagsac și Sidrac, vin de departe, de peste marea Vesterhavet și au drum lung spre Dunore.

– Ăsta-i drum lung, nu-i de șagă, scuipă Ret cu năduf. Tare m-aș întovărăși și io cu voi, de mi-ar îngădui stăpânu.

– Hai cu noi, bine ne-a prinde un oștean vrednic și zdravăn ca tine, încuviință Murthug.

– Simbrie dai?

– Nu, dar mergem drept la țintă să dezgropăm o comoară.

– Hhmmm, cugetă Ret. Comoară zici? Atunci vin și io cu voi, faceți-mi și mie parte din ea.

– Împărțim totul frățește, omule – truda, drumeția și bogăția, îl bătu Murthug prietenește peste spate.

După o vreme, Dudda și Coman se duseră să prindă niște pești de prin cotloane. Apa era rece și afundă, mâloasă și tulbure de atâta ploaie.

---

[3] C.A.S.

[4] C.A.S.

– Sunt pești, mă, ori numa broaște râioase? întrebă Dudda.

– Nu prea, mă mir de ce ... Tu ai dat de oareșce?

– Nu, s-or fi ascuns ori i-o pescuit ăștia pă tăți de i-o stârpit.

– Și-atunci noi ce mâncăm? Nu s-a mai pomenit așa ceva, să stârpească peștii, oameni fără minte.

– Ar trebui adus puiet din altă parte.

– Treaba lor, prostu doarme cum își așterne. Ce ne strofocăm noi? Oricum, nu pricep nici dacă le descântă popa cu lumânarea.

– Stăpâne, nu sunt pești, îi dădu Dudda veste lui Murthug.

– Cum, apă fără pești?

– Nici urmă de ei. Nici broaștele nu orăcăie. Numa un broscoi mare și negru am văzut, se holba la mine dintre trestii.

– D-apoi ăsta nu-i lucru curat. Tre să ne afundăm în pădurice după vânat, zise Murthug.

– Hai la rață, dacă nu, om săgeta niște fazani.

– Nici n-ai ce mânca din fazani. Mai bine un șoldan.

– Văitui[5] urecheat, zici? Îl prind io din azvârlite cu bâta.

Nu mai auzise de una ca asta, baltă fără pește. Golită de viață, zăcând acolo fără rost, împuțindu-se. Nechibzuiți oameni or fi trăind prin acele locuri. Au prins ceva păsăret și

[5] Iepure.

vreo doi iepuri, i-au fript pe jar și după ce s-au ospătat, s-au tolănit pe jos să se odihnească. Țugui și Murthug stăteau lângă cei doi războinici, vorbind despre biserica din împrejurimi, unde i-a mânat Dumnezeu cu treburi. Lleu se ruga ferit mai la o parte. După o vreme, s-a ridicat și s-a alăturat lor.

S-au pornit spre bisericuța Robiry[1] mergând o vreme călare prinîntuneric, conduși de călăuza dată de Sidrac. În fața unui dâmb, s-au oprit. Ret a suflat din corn de trei ori. Un călugărmărunțel cu creștetul învăluit într-o glugă făcută din sac de iutăse arătă ca de nicăieri. Purta cu el un opaiț de lut. S-au luat dupăel mergând în spatele dâmbului, într-un crâng. Într-o parte, obisericuță mică de lemn, joasă și prăpădită se tupila între crengile copacilor. Intrară pe poarta de scânduri vechi. Câtevalaițe de lemn se vedeau înăuntru. Un chip zugrăvit era așezat petrei picioare de lemn.

– Binecredicioșilor, închinați-vă icoanei. E sfântul nostru, zise măruntul călugăr. Vocea îi era stinsă, aproape șoptită.

Țugui se închină în fața icoanei, apăsând pe piept și pe frunte o cruce lată, făcută cu gesturi încete, măsurate. Murthug îl privi cu atenţie și făcu și el la fel, fără să știe ce înseamnă. Ret și-a plecat capul, tușind ușor, i se lăsase ceva în gât, ca o gâdilitură. A ieșit să-i aștepte afară, parcă nu-i era la îndemână să stea acolo. Țugui, Murthug și Lleu s-au așezat

1

Robiry, Robiri sau Robire este denumirea veche a orasului Rothbury. Conform istoricilor, asezarea si-a schimbat numele de-a lungul timpului – Roebiri (1165 AD), Robiri (1196 AD), Robire (1209 AD), Robiry (1233), Roubiry (1256 AD).

apoi pe laițe, privind împrejur. Pe jos, pământ bătătorit cu pietre de râu. Într-o parte, un ștergar îngălbenit de vreme era întins pe perete. O cruce de lemn în cealaltă parte, cu cioate noduroase în aripile laterale. Era sărăcie lucie.

– Fiilor, noi suntem nevoiași, rosti încet măruntul călugăr, revenind lângă ei. Cu ce vă pot fi de folos?

– Părinte, ne-a trimis Bagsac, avem trebuință de niște vin, dacă nu ți-i cu supărare ...

– Bagsac v-a trimis ... zise, privindu-i țintă în ochi.

– Bagsac și Bunul Dumnezeu d-acia și de pretutindeni, în mare sa milă pentru noi, păcătoșii, răspunse Țugui ridicând trei degete în semn de binecuvântare, închinându-se.

– Dacă e Bunul Dumnezeu d-acia și de pretutindeni, atunci să fie primit, răspunse călugărul binecuvântând și el în același fel. Haidați cu mine dară.

Trecu de icoană, ajungând la peretele din spate. Trase de ceva și deschise o ușă joasă. Pătrunseră aplecați pe acea ușiță și intrară într-un cotlon întunecos și prăfuit. Merseră o vreme așa cu opaițul tremurând ușor în fața lor și ajunseră la un stâlpde lemn. Acolo se opriră. Bătrânul bătu cu piciorul în pământ și o trapă se deschise în podea. Coborâră pe niște scări săpate în piatră. Murthug văzu două ziduri înguste de piatră la dreapta și la stânga. După vreo zece trepte cât numără, ușorșerpuite, o ușă grea de lemn ferecată în fier se deschise. Spațiul era îngust, de-abia se putea strecura un om. Când ușa se deschise, drept în fața lor se găsea o coloană șlefuită din piatră, mai să se izbească cu capetele în ea. Era întuneric și nu se zărea

mai nimic.

Auziră o suflare de om într-o parte și pași furișați se apropiau, multiplicați de ecou. Lui Murthug i se păru că o mână i se înfipse în grumaz. Scoase un icnet și-și pipăi sabia, să lovească. Călugărul bătrân spuse ceva repede. Pașii se îndepărtară. O torță fu aprinsă în mijlocul sălii. Era o criptă joasă construită din lespezi mărunte de piatră gălbuie, a cărei boltă era sprijinită de vreo patru coloane sculptate în vârtej. S-au așezat. Tăcerea umplea lăcașul de piatră. Țugui tuși cu subînțeles și deschise vorba, ca într-o doară.

– Prea sfinția ta, auzit-ai isprăvile Papei Leo de la Roma?

– La câte năzbâtii fac în lumea întreagă, cine să le mai țină șiru? se cruci bătrânul călugăr de patru ori, închinându-se.

– Cică așa de mult îl urau oamenii, încât l-au prins și i-au scos ochii, de-a rămas orb ca găinile. Apoi l-au izgonit din oraș.

– I-auzi, l-a ajuns blestemul săracilor, răspunse bătrânul cu o fărâmă de bucurie în glas.

– Da, l-au ajuns blestemele oamenilor necăjiți. că purta trei coroane de aur una peste alta, taman ca Necuratu.

– Aurul răpește mințile, fiule, mare ispită a pus Domnul în el.

– Și ce crezi că au scornit cinstitele fețe bisericești din jurul Atletului lui Cristos? întrebă Țugui, șugubăț.

– Ce-au scornit?

– Zice-se că, pătruns fiind de Spiritul Sfânt, așa îi zic ei Duhului Sfânt, s-ar fi rugat zi și noapte până și-a recăpătat vederea.

– Chiar dacă avea ochii scoși? Cine putea să-i așeze la loc cum erau?

– Eeee, cum necum, s-a făcut din nou papă, ruga lui a făcut ciudese[6].

– Să ne ierte Dumnezeu, că n-avem slobod la tăgăduirea minunilor Domnului.

– Ăsta nu-i lucru curat, cum nu-i balta bună de sorbit apă când ți-i sete, adăugă Țugui, țâțâind.

– Pasămite au pus pe altul în locul lui, după ce i-au făcut de petrecanie, șopti Lleu.

– Mari sunt minunile Domnului în a sa biserică sfântă! se închină călugărul pleșuv, dându-și ochii peste cap.

– Mari sunt minunile Domnului! îngână Țugui, făcându-și cruce. Cine a mai văzut ochi scoși să fie puși la loc în găvane, sfinte părinte. Eu, unu, nu prea...

– Toate-s un fleac în mâna Domnului, fiule.

– O fi cum zici matale, da parcă nu-mi vine a crede.

– Asta pentru că ți-e slabă credința și musai trebe întărită.

Strigă numele Alfric[7] și un fecior se arătă cu un ulcior mare de vin într-o mână și trei căni de lemn în cealaltă.

– Or fi lacrimile Domnului acolo ori apă chioară pentru fecioare, părinte? întrebă curios Murthug.

---

[6] Minuni, arhaism.

[7] C.A.S., Ælfric.

– Lacrimile Domnului, fiule, să ne întărească inimile.

Se apucară să bea, turnând vinul, gâlgâind, pe gâtlej în jos. Gustă și Lleu câteva picături. Era bună licoarea, chihlimbarie, aromată și tare la gust. Se înveseliră, iar limbile se dezlegară cu ușurință.

– Prea Sfinte, care ți-i numele? întrebă Murthug, cuprins de curiozitate.

– Alcuin mi-i numele de monah, dar îmi zice Niculae după tată, răspunse călugărul pleșuv. O vreme m-am nevoit într-o chilie din Chiluordebi[8].

– Niculae? Îmi sună oarecumva cunoscut, îngăimă Țugui.

– Cunoscut, necunoscut... Mare-i Bunu Dumnezău și lumea toată-i în mâinile sale.

Țugui închină și dete pe gât vinul gustos.

– Să ne dea Domnul sănătate și viață lungă, că, de, nu-i lesne lucru în zilele astea, când s-au învrăjbit toate neamurile, zise Țugui.

– Sănătate și viață lungă să ne dea Dumnezeu, încuviință Niculae. Mă, Țugui, da tu de pe unde te tragi?

– De la Biertan, din pădurea Chimdru, de pe lângă Sibie. Și matale, prea cuvioase? rosti Țugui într-o doară.

– Ia, de pe unde s-a întins Podul lui Dumnezău peste Peștera Dracului.

---

[8] D.B.

– Aha, de pe la Drobeta, pe unde a venit Trăian împăratu să facă el un pod mai dihai[9]. Ehehei, că mică-i lumea!

– Mică, mică, măi Țugui, da rea a dracului!

– Și cum ai ajuns pe unde și-o înțărcat dracu copiii, Niculae?

– Din Bizanț în Sacsaama și de-acolo aci, la creștinat păgâni, Țugui frate.

– Și Peștera Zatonului mai are comori ori ba? Că de-aia o fi venit și Trăian Romanu, doar nu de florile mărului.

– Comori? Ce comori? întrebă Murthug ca lovit de trăznet.

– Comorile îngropate în peșterile locului, au ăi de colo galerii întortocheate pe sub pământ, de zici că-i labirintu Minotarului.

– Sunt multe comori?

– Pfiiii, umblă oamenii ca bezmeticii căutând în toate părțile. Cică în Ponoare la Zaton stă Hidra cu cinci capete de pază să nu fie luată comoara. Da nu oricui i-e dat să pună mâna pe ea.

– Povești bătrânești, fiule, vorbi molcom Niculae. Da mai știi? Până și Traian a venit să caute comori, taman de la Roma lui plină de bogății. O fi rămas fără parale.

– Și-o găsit oarește? întrebă Murthug.

---

[9] Mai grozav, regionalism.

– Ohohoho, și încă cum, pufniră în râs Țugui cu Niculae.

– Ce-o găsit, oameni buni? Spuneți, nu mă fierbeți de viu! Ce-o găsit?

– A cărat la Roma sute de tone de aur și de argint, strigă Niculae ca străpuns de o săgeată.

– Și sute de mii de kosoni de aur și odoare din temple, gemu Țugui. Până și coloanele le-au tăiat și le-au trimis pe corăbii la Roma.

– Toate ca toate, tâlhărie la lumina zilei, frate, dar să arzi tu scrieri străvechi, să razi istoria unei semințiimărețe de pe fața pământului, asta nu se iartă, adăugă Niculae.

– Nu se iartă, nu se iartă, zise Țugui. Dumnezeu nu bate cu bota. Stai tu liniștit, urmașii urmașilor lor vor plăti până la a nu știu câta spiță. Nu scapă ei.

– Numa' tărie să avem să putem răbda.

– Îți vine să zdrobești pământul cu pumnul, zău așa! Rău se pune la inimă și te strânge gândindu-te la câtă nedreptate s-a făcut și a dospit de-atunci în lume!

Murthug îi auzea ca prin vis. Acum i se lămurea lui înțelesul ocolnicului câștigat în luptă. Comorile nu se aflau în țara asta rece, umedă și pustie, ci în țara străbunilor săi. Acolo era Hidra cu cinci capete și tot acolo nestematele ei adânc îngropate, știa el că o comoară bogată trebuie să fie păzită de un balaur cu mai multe capete. Gândul ăsta îl ameți mai tare ca vinul băut și se porni să râdă ca un nebun.

– Da ce ai, Murthug, băiete? Crezi că-i de râs?

– Nu, părinte, io râd de bucurie că știu unde-i comoara balaurului cu cinci capete ce păzește comoara blestemată, răspunse Murthug, jucând pe lespezile de piatră ale criptei.

– Ni mă, că știe juca, sări Țugui. Hai și noi, mă Niculae, să ne veselim oțâră.

– Hai, hai. „Vin să-mi dai guriță la portiță, Leano, măi Leana mea”!

Jucară toți, împreună cu Alfric o bucată de vreme. Se ridică și Lleu, mai sfios la început, frământând podelele ca un apucat mai la urmă. Pesemne vinul i se scursese prin vine și-i aprinse sângele. Țugui horea din gură și zicea strigături, iar cei trei tropăiau de le sărea colbul. Se opriră după o vreme și se puseră la sfat.

– Țugui, văd io că tu te pricepi la horit. Îi fi bun să cânți la ospețe. Multe îți vor auzi urechile și de folos ne-a fi.

– Cântăm, cântăm, și de-ale Domnului și de-ale străbunilor. Da ia zi, părinte Niculae, cum e cu Papa cu ochii scoși de și-a recăpătat vederea peste noapte? Ai? întrebă șugubăț Murthug.

– Ei, fiule, noi ne dăm cu bolunzii, să pricepem ce le trece prin cap. Altfel ne mâncă de vii și nu mai apucăm să dăm de capătul harababurii ce-au făcut-o în lume. Crezut-ai tu că-i lucru ușor să trăiești între bolunzi? răspunse Niculae, oftând.

– Multă iscusință și smerenie îți trebuie și apoi cu răbdarea treci marea, încuviință Țugui. La cum au încurcat

ițele istoriei, mult mai avem de tras până le venim de hac și deznodăm toate încurcăturile. Da vorbesc grecii de un uriaș născut din piele de bou, Urion sau Orion căruia i-au fost scoși ochii și în cele din urmă și-a recăpătat vederea umblând să caute soarele.

– Cine știe cum umblă vorbele din vechime, cine o mai fi și Bour Ion ăsta al grecilor, io n-am știință, dar Dumnezeu e mare și nu ne lasă la greu. Când o fi să fie, tot s-arată adevărul gol goluț.

– Ha, ha, ha, frate Niculae, nu Bour Ion, Urion! râse Țugui în hohote.

– Păi se cheamă că tot Ion e, Orion, Urion, tot pe Ion îl are în coadă, ehehe, nu-i așa?

– E și-un Ion strecurat pe-acolo, ai matale dreptate, nu m-am gândit la asta până acum. Da pentru că tot vorbeam de ițe încurcate, așa umblă povestea la greci, că era o regină ce-și aștepta bărbatul, pe Ulise din Itaca, mare înțelept la curtea împărătească. Dar ea era pețită de alții ce-i voiau regatul și ce s-o gândit ea săraca! Ia să-i păcălesc pe trântorii ăștia! I-a amăgit că-și va alege pereche după ce termină de țesut o pânză lungă, lungă. Da ea, șireata, ziua țesea și noaptea deșira, încât nu mai termina țesătura. Și așa a tras de timp înțeleapta muiere până s-a întors Ulise acasă și pe toți bețivii trândavi ce-i mâncau avuția i-a azvârlit cât colo. No așa tre să facem și noi, taman ca ea, apăsă Țugui pe cuvinte.

– Multe mai spun și grecii ăștia în cărțile lor, de te apucă mirarea. În rest, așa-i, s-au încurcat ițele, da cumva le-om da noi de capăt, dădu din cap Niculae.

– Le-om da, le-om da, cu ajutorul Tatălui Ceresc, încuviință și Lleu.

– Ocolnic aveți? Știți pe unde să vă întoarceți în Carpici?

– Avem scoarța cu balauru'.

– Tre să cădeți taman în spinarea dragonului.

– Cum, frate Niculae? Păi de-acolo venim!

Bătrânul Niculae tăcu câteva clipe.

– Frate Țugui, nu ziceai că veniți din Sweorice?

– De-acolo ne-am pornit.

– Păi ăla nu-i dragonu, frate, ăla-i capu calului.

– Ce cal?

– Sweorice e capu calului, frate. Pari nedumerit. Hai să te lămuresc.

Scoase un petic de pânză din sân și-l desfășură.

– Ia, uite aci ne aflăm noi, la botu' calului. Vezi? Și aci, la o aruncătură de băț peste mare îi dragonu'. Îi vezi capu' în Iberia?

– Văd, văd, încuviință Țugui, uluit. I se alătură și Murthug, cu ochii măriți.

Se uita și Lleu cu coada ochiului.

– No, aci săriți voi în spinarea dragonului și coborâți lin spre picioarele din față. Vezi?

– Îhî, îngânară Țugui și Murthug, uluiți.

– Și vedeți voi broasca asta țestoasă care se cațără în spinarea dragonului?

– Carpicii? Ăștia-s broasca țestoasă?

– Da, frate, că tare mai ești de minte! Voi tre să mereți în jos, tăind-o de-a curmezișu spre capul broaștei țestoase, apoi ajungeți la mare. Puteți s-o țineți pe cursul Dunorii, până se varsă în Euxinu Negru.

– Și dacă o ținem tăt pă spinarea dragonului, călărindu-l, unde ajunjem? întrebă Murthug, cu pupilele cât afinele.

– Ehei, ajungeți în Susdalia, la roșcovani, aci ni, la crocodilu' uriaș. Îi vedeți botu îndreptat spre partea cealaltă a pământului? Dragonu s-o făcut cât o gâză amu, nu-i așe?

– Măi, măi, da' mare-i lumea, își izbi Murthug genunchiul stâng cu palma. Când om putea-o străbate toată, de la un capăt la altu?

– O fost unii de-o făcut și trăznaia asta. Io am știință de unul din Histria, Dunogeția, pe nume Aethicus Donare.

– Frate Niculae, noi ne-am pus corabia în tainiță. Ț-om zâce unde și ni-i da alta, să putem aluneca spre spinarea dragonului.

– Avem cu ce, nu vă faceți griji. Dumnezeu poartă de grija rugătorilor săi.

Niculae îi chemă să îmbuce câteva bucate după degustarea vinului, care adâncește stomacul și face omul vesel flămând. Le găsi culcuș peste noapte într-o chilie și-i lăsă să se odihnească câteva ceasuri. În zori, veni să-i trezească. Se puseră

la sfat în mare taină, întinzând pe masă o altă fâșie de pânză, cu trei linii încrucișate în mijloc, ca mustățile motanului.

– Frate Niculae, asta ce mai îi?

– Ia, asta-i înțelepciunea fratelui Mateu din cinul Sfântului Alban.

– Sfântu Alban o martiruit?

– Da, bietu' de el, în locul unui preot hăituit de păgâni. S-o îmbrăcat cu roba preotului pe care l-a adăpostit în casa lui, dându-se el însuși în mâinile ucigașilor.

– Mari sânt minunile Domnului!

– I-or sărit ochii din cap călăului după tăierea sfântului cap.

– Să ne ferească Dumnezeu! își făcură toți cruce, înspăimântați.

– Și ce-s liniile astea încrucișate?

– Astea-s drumuri pietruite de împărați pentru a lega ținuturile. Nu știi tu că în acele vremuri poșta călătorea dintr-un capăt într-altu al împărăției în două săptămâni?

– Două săptămâni? se uitară unul la altul Țugui și Murthug.

– Da ce te holbezi așe? Două săptămâni! Nu așa zice vorba aia, că toate drumurile duc la Roma?

– Parcă așa zice, răspunse molcom Țugui.

– Ei bine, voi vă alegeți șirul pe care s-o țineți tot spre Carpici, ca Tezeu cu firu Ariadnei.

– Și cum știm care-i șiru bun?

– V-or îndruma oamenii locurilor, știu ei mai bine, doar cum și-or câștiga și ei pâinea cea de toate zilele?

– Mari și nepătrunse sunt tainele Domnului celui Preaînalt! binecuvântă Țugui, făcându-și cruce.

Îl puseră pe Lleu să copieze cele două hărți pe bucăți de iută și merseră să vadă ce corabie le-ar fi de trebuință.

– Câți oameni sânteți?

– Cât să-i numeri pe degete, vreo zece, doișpe.

– No, nu vă trebe o scoică mare. Mereți drept înainte spre Norvic[10] și când ajungeți la Yernemut, întrebați de călugăru Alguinus de la Mânăstirea Yare. Spuneți-i că v-a trimis Alcuin de la Biserica Robiry din Repton. Să aveți niște galbeni la îndemână.

– Ce galbeni, frate? N-avem ioc.

– Vă dau io, la schimb pentru corabia voastră. Unde ați îngropat-o?

– La Spânzurătoare, pe Ocelume Promontoriumu.

– Iadu Spurcat?

– Iadu Spurcat, vă duce fratele Lleu și vă arată locu, el se întoarce la hruba lui, să se roage de iertarea păcatelor.

– Bine, fraților. Când porniți?

– Ia, mâine în zori, de ce să pierdem vremea?

– Chiar așa, răspunse Niculae îndepărtându-se.

Veni cu o bocceluță plină de monede zornăitoare.

---

[10] Norwich, D.B.

– Drum bun s-aveți și feriți-vă de necazuri. Dumnezeu să vă aibă în pază, îi binecuvântă Niculae.

Îl luă pe Lleu și plecară să se roage. Țugui, Murthug și Ret se întoarseră în tabăra lor.

–Ret, tu știi încotro e Norvic și Yernemut?

–Drept înainte și ieși la mare.

–Tre să ajungem acolo cât mai repede.

CAPITOLUL XV.
UCIGAȘII DE PRUNCI

Se porniră la drum, pe jos, ținându-se după Ret și Scipan, ce mergeau înainte, alături de Murthug și Țugui. Umblau și pe lumina zilei și noaptea, strecurându-se prin păduri și margini de sate. Se hrăneau cu ce găseau și în două zile au ajuns la râul Yare. Au trecut prin Medeltone, Bourne, Spaldingas, Holbeach, Hargate și Tilinghetuna, unde se afla un pustnic închinător Sfântului Clement. Pustnicul erau vârstnic și avea ochii împăienjeniți de bătrânețe. N-a prea vorbit cu ei, le-a spus numai de martiriul Sfântului Clement. Bătrânul plivea buruienile din grădinuța de zarzavaturi din fața chiliei și le vorbea cu glas molcom. Sfântul Clement ar fi fost papă bun pe vremea împăratului Traian. Din oarece pricină, a fost condamnat la munci grele în ocnă. Acolo, robii se stingeau de sete, iar Clement, zdrobit de milă, a lovit cu toporul în stâncă, de unde a izbucnit un șuvoi de apă. Cică un miel sfânt s-ar fi zărit în acele clipe. Mulți păgâni s-au botezat după această minune. Văzând acest miracol, mâniate, căpeteniile l-au legat pe papă de-o ancoră și l-au aruncat în Marea Neagră, undeva prin Taurida. Totul s-ar fi întâmplat prin Anul Domnului 88.

Țugui mulțumi de vorba înțeleaptă și se porniră de îndată mai departe, nu aveau timp de pierdut. Au ocolit moșia

boierului de Warrene, de care toți se mirau, că trăia într-un castel în formă de talpă de opincă.

– Mă, ăsta era om cu scaun la cap, zise Țugui. Păi nu poporu-i talpa țării?

– Ba chiar așa, încuviință Murthug.

– Întocmai, poporu țării duce greul, așa că s-o fi trăgând și el din popor. Vorba aia – de la vlădică la opincă mai poate fi înțeleasă și pe dos – de la opincă la vlădică. S-o fi ridicat și el dintre țărani.

– Se zvonește că era mare viteaz. Se arunca în luptă ca un vultur, adăugă Rodney.

– Să-i dea Dumnezeu sănătate atunci, că noi n-avem a-i băga de jină.

Mergeau mai departe, depănând povești de-ale locurilor. În Dereham le ieșiră în cale o mulțime de căprioare blânde. Rodney le spuse să nu se mire, că aici a sălășluit Sfânta Wihtburh, frumoasă ca o zână, la care se închinau toți localnicii. Tot aici a fost înmormântată, sub un dâmb pietruit. Plină de evlavie, fiicei împăratului Anna i s-a arătat Sfânta Maria în vis, poruncindu-i să zidească o mânăstire. Neavând bogății, dădea de mâncare ziditorilor pită uscată, ce le aluneca cu greu pe gât în jos. Atunci sfânta s-a rugat la Maica Sfântă căreia i s-a făcut milă de ea și i-a trimis două căprioare blânde ce puteau fi mulse cu ușurință. Astfel au putut să dea ziditorilor mânăstirii lapte cu care să înmoaie pesmeții. Dar boierul care a chinuit-o, punându-i-se în cale, a căzut de pe cal și și-a frânt gâtul.

Au trecut apoi prin Bauenburc și Cossey de-i mai zicea și Costesela, unde trăise Sfântul Walstan, protectorul țăranilor. Le-a spus Rodney cum, pe acea moșie, oamenii s-au îndeletnicit cu lucratul pământului din cele mai vechi timpuri. Walstan se trăgea dintr-o familie cu avere, dar cu toate aceastea, el trăia o viață de simplu țăran. Avea un suflet atât de bun, încât dădea nevoiașilor până și haina de pe el. După ce s-a săvârșit de pe această lume, i-au dus trupul la mormânt într-o căruță trasă de doi boi albi și se spune că trei izvoare de apă curată ca lacrima au țâșnit prin acele locuri în cinstea sfântului. De atunci, mulți pelerini vin să se roage în acele locuri și multe minuni s-au făcut.

Au intrat apoi în Norvic, unde multe blestemății s-au pus la cale. Aici le-a spus Rodney că Sfântul William de Norvic era un ucenic tăbăcar care cică ar fi fost ucis de străini. Atunci, drept răzbunare, toți străinii au fost măcelăriți până la unul, cu tot cu femei și copii, fără milă. Micul William avea doisprezece ani când a fost cumpărat de la mama sa cu trei șilingi, să lucreze în bucătăria arhiepiscopiei. În scurtă vreme, leșul său a fost găsit în pădure, plin de răni și vânătăi. Se zice că ucigașii l-au ras pe cap, l-au priponit pe-o cruce și l-au înțepat cu fel de fel de ascuțișuri pentru a-i scurge sângele șiroaie.

– Bietul copil, oftă Țugui.

– Câtă cruzime, suspină Bocca cu lacrimile curgându-i șiroaie pe obraji.

– Cine ar fi putut face asemenea răutăți? întrebă Țugui.

– Se zvonește prin sate că veneticii au legământ să omoare în fiecare an câte un copil creștin ca să-l închine Necuratului, răspunse Rodney.

– Păi n-ai zis tu că tăți străinii o fost nimiciți până la unul? se uită chiondorâș Țugui.

– Tocmai de-aia, bag samă. Da de unde oi știi io, netot și vai de capu' meu! se căină Rodney.

– Bine, mă Rodney, nu te sfărma, doară nu ești tu de jină, cum nu sântem nici noi. Da ăsta nu-i lucru curat, să omori copii nevinovați. Ăsta-i lucru dracului, Doamne ferește! se cruci Țugui, îngândurat.

– Doamne ferește, Tată Sfânt, se cruci și Bocca, întunecat de supărare.

Pășeau toți triști, afundați în negurile gândurilor sumbre. Ajunseră la Blafelda[1], unde domneau boierii de Beaufoe, Rugg și Blakeney. Urmă Eacle[2], Hemelingetum[3], Yernemut[4] și Yare. Au nimerit în plin târg. Era zarvă mare și un du-te vino continuu. Dădură de un moș ce stătea pe capra căruței. Bouleanul său rumega dintr-o straiță cu fân. În căruță, rotocoale de lână îngrămădită în suluri legate cu sfoară.

– Bună zâua, moșule.

– Bună să-ți fie inima, drumețule!

– Mere treaba?

– Nu prea mere, nu mă-ntreabă nime de sănătate.

---

[1] D.B

[2] D.B.

[3] D.B.

[4] D.B.

– No, da las că te-om întreba noi. Da di pă unde te tragi matale?

– Io-s din Sumerdebi[5], da am vinit aci la iarmaroc.

– Ce târguiești azi?

– Ia, vând niște lână și tre să mă întorn acasă cu boabe, că mă blastămă baba.

– Și popa Alguin pă unde-și face traiu?

Țăranul arătă cu degetul într-o parte. Se uitară și văzură o bisericuță de lemn. Țugui intră înăuntru și dădu cu ochii de un călugăr cu barbă albă, nas lung și ochii negri. Avea creștetul acoperit cu gluga robei monahicești și stătea aplecat, citind dintr-un tom mare și alb. Era mare de statură și puhav, gândeai că trece cu capul de tavan. Merse spre el, dând bineț.

– Frate Alguinus, ne-a trimis fratele Alcuin de la biserica Robiry să ne povățuiești.

Se închină făcându-și cruce, atingându-și fruntea cu poalele robei celuilalt. Alguinus nu răspunse, ci făcu semn unui băiat să vină.

– Sărumâna, părinte, io-s Snathad[6], zise el sărutând mâna lui Țugui. Părintele Alguinus nu poate grăi, dar vă aude. Haideți cu mine.

– Aha, încuviință Țugui cercetând cu atenție chipul bătrânului.

---

[5] D.B.

[6] Ac, limba galică scoțiană.

Merseră în spatele bisericii și se așezară pe o laiță, cu mâinile împreunate. În câteva clipe, se apropie Alguinus. Făcu semn cu mâna lui Țugui să-l urmeze. Coborâră pe o scară de lemn într-o criptă de piatră, joasă și întunecată. Pe scânduri lungi de lemn, dormeau somnul de veci osemintele răposaților monahi.

– Frate Alguinus, venim trimiși de Alcuin de la biserica Robiry, să ne povățuiești cum să ajungem la franci și de acolo la Dunore, la piciorul Carpic. Putea-o-ai oare, deie-ți Dumnezeu sănătate?

– Pot, cum nu, își drese glasul Alguinus.

– Nu ești mut? Poți grăi? se miră Țugui.

– Grăiesc, cum nu, da numa la fereală și cu cine merită, răspunse acesta. De unde veniți?

– Din Sweorice și ne străduim să ne întoarcem acasă. Ajută-ne, frate, mila lui Dumnezeu fie asupra ta, zise Țugui, închinându-se. Da matale de unde te tragi, sfinția ta?

– De la mânăstirea Visegrad.

– Din Ravna Romanja[7]?

– Nu, taman de la Dunorea Panonică.

– Aproape de poalele muntelui. Și cum de te-ai aciuat p-acia?

– Purtând cuvântu Domnului, frate, că fără cuvânt sântem numa hoituri de jivine, zise Alguinus, închinându-se.

---

[7] Sat în Bosnia Herțegovina.

– Așa-i, frate, că bine zici, răspunse Țugui, închinându-se și el.

– S-au înzestrat mânăstirile și ne-a chemat împăratul sacson să punem umăru la creștinarea poporului. Din Holderness, am venit încoace și m-am așezat aci pentru o vreme. Duhovnicu meu era Eappa.

– Eappa, călugăru rotofei și aprins la față?

– El, bietul, se umflă de apă ca papura-n baltă.

– Am văzut, să-l ajute Dumnezeu. Și încotro s-o luăm, frate?

– Stai să luăm cartea și să buchisim oțâră.

Deschise tomul mare și alb și se apucă să citească.

– „În Anul Domnului 685, i-a ajuns mânia Domnului. A plouat cu sânge, iar bucatele, pâinea și untul, s-au transformat în sânge. Tot atunci, Beorhtwald Cuthbert a fost uns episcop în Hexham Hagustaldes de către Arhiepiscopul Teodorius de la Eburaci York, izgonit fiind Tumbert de pe scaunul episcopal[8]”.

Alguinus tăcu câteva clipe.

– Frate, în graiul lor sună așe, ia ciulește urechile: „Her þeodorius ærcebiscop forþferde, feng Beorhtwald to þam biscepdome. Ær wærun Romanisce biscepas, siþþan wærun Englisce[9]”.

– Ha? Nu pricep o iotă.

---

[8] C.A.S.

[9] C.A.S.

– Nu?

– Nu. I-auzi, ferească Dumnezeu de atare nenorocire! Să ploaie cu sânge? Doamne ferește! Că păcătoși erau păgânii ăia, măi frate!

– Păcătoși, da crezi că acum or fi mai breji? Nici vorbă, numa oțâră s-o spoit pe boiuri, ca muierea. Dinăuntru, le dă ghes Ucigă-l Crucea.

– Vai de sufletele lor, se cruci Țugui.

– Ce le-a dat prin mintea întunecată de pânza țesută de diavol? Vara trecută, în august, s-a găsit un prunc de opt-nouă anișori căzut într-o fântână secată. Îl chema Micul Hugh. Fiarele sălbatice l-or fi ajuns și l-or fi sfâșiat. Ce-au făcut păgânii? Au dat vina pe venetici, să pună mâna pe averile lor agonisite din cămătărie

– I-o omorât pă străini?

– I-o torturat, pricina fiind uciderea ritualică a pruncului. Or și omorât dintre ei. Cică ar fi scos ochii și măruntaiele copilului, l-or răstignit și l-or scuipat.

– De ce ucid spurcații ăștia copii? Au mai răpus unul în satele de jos, pe micul William din Norvic.

– Chiar? Le ia mințile diavolul. Vai de trupurile și de sufletele noastre... se căină Alguinus.

– Cine o fost capu' răutăților?

– Regele, da' cine? Oricine omora un venetic avea dreptul să se facă stăpân pe averea lui, așa le-a făgăduit.

– În fundu' iadului s-or duce, frate!

– Cui să-i pară rău? Să hăituiască oamenii ca pe fiare, așa fără nici un temei? Și mai ales prunci nevinovați. Pradă ușoară, frate, pruncii și femeile sunt pradă ușoară pentru îndiavoliții ăștia ...

– Doamne ferește-ne, să nu pună Diavolu stăpânire pe sufletele noastre, se închină Țugui, crucindu-se cu fruntea până la pământ.

– Asta-i nenorocirea, că-l slujesc pe Satana. Lui i se închină de fac aste blăstămății.

– Închină liturghii Satanei, nemernicii?

– Așa îmi spun iscoadele, că fac liturghii lui Scaraoțchi și-i aduc sacrificii carne de om sfâșiat de viu.

– Vai de noi și de noi, ce-o mai ajuns și lumea asta! Te miri că nu ne spulberă Dumnezeu de pe pământ, că îl spurcăm cu umbra noastră! oftă îndelung Țugui.

Se auzi un clinchet surd de clopot venind de undeva.

– Clopot, frate Alguinus? întrebă Țugui peste măsură de uimit.

– Ne-a blagoslovit Dumnezeu cu mare dărnicie.

– De unde l-au adus, din Țara Chinului[10]? Au acolo clopote de bronz cântând în temple de mii de ani. Știut-ai tu?

– Știut, da ăsta mărunțel l-au trimis din Susdalia. Umblă nebunii să-l topească ca să facă săbii din el, da noi îl ținem la mare taină.

---

[10] China.

– Bun îi clopotu, cuvioase, da aflat-ai tu că semințiile din Țara Chinului se închină la balauri? iscodi Țugui.

– Aflat, ce să zâc, preasfinte, vestesc și ei lumii de diavolul cel zburător, cu multe capete nevăzute de năpârcă a cerurilor.

– Așa o fi, că multe rele nevăzute sânt în viață, pe lângă cele văzute. Vai de noi oameni ... oftă Țugui.

– Să vă ajute Dumnezeu și pe noi aidoma, murmură Alguinus.

– Toate ca toate, frate, dar am astă pungă de galbeni să ne rugăm de-o corabie, cum ne-a făgăduit fratele de la Robiry, îndrăzni Țugui.

– Dă-o-ncoace, avem ce vă da la schimb, înhăță Alguinus punga.

O ascunse într-o firidă, dosind-o dincolo de un craniu mare, albăstrui.

– Frate Țugui, când ajungi la Douerfi, caută-l pe fratele Tarendune, spune-i că te-am trimis io. Dă-i asta din partea mea, zise Alguinus, înmânându-i o cutiuță mică de lemn.

Țugui o deschise și găsi acolo o perniță de stofă pentru ace pe care era brodat cuvântul ”HOIT”. Întorcând pernița, găsi pe dosul acesteia un șir de litere legate între ele: Lestoffe, Felixstowe, Douerfi[11].

– Arată-i lădița de lemn, că vă dă el cele de trebuință, adăugă Alguinus.

---

[11] D.B.

Urcară sus pe scări și șezură pe laițe câteva clipe, să sufle. Țugui se ridică, mulțumi pentru ajutor și se întoarnă la ceilalți, rămași să se hodinească cum pot mai bine.

– Oameni buni, ne vedem de calea noastră. Ret, ia asta și vezi ce găsești acolo, zise Țugui înmânându-i lădița. Mergem la Douerfi. Îndrumă-ne, rogu-te!

– Cu dragă inimă, părinte. (sfârșitul primei părți).

VA URMA

Cuprins:

CAPITOLUL I. ARDAL 7
CAPITOLUL II. BALAURUL 17
CAPITOLUL III. OCELUME PROMONTORIUMU. SPÂNZURĂTOAREA 34
CAPITOLUL IV. BÂRLOGUL LUI LLEU 46
CAPITOLUL V. ÎNGROPAREA CORABIEI 56
CAPITOLUL VI. SPRE RAPANDUNE 66
CAPITOLUL VII. VULTURUL ÎNSÂNGERAT 71
CAPITOLUL VIII. BOLOVANUL 86
CAPITOLUL IX. PAGULA 100
CAPITOLUL X. HORA 110
CAPITOLUL XI. BIEDIN 124
CAPITOL XII. ZIDURILE DE SUB APE 132
CAPITOLUL XIII. RODNEY 144
CAPITOLUL XIV. BISERICA ROBIRY 157
CAPITOLUL XV. UCIGAŞII DE PRUNCI 175